

Proračunske tablice – napredna razina

Excel 2010
E414

priručnik za polaznike © 2014 Srce

TEČAJEVI Srca

Sveučilište u Zagrebu
Sveučilišni računski centar

Ovu inačicu priručnika izradio je autorski tim Srca u sastavu:

Autorica: Biserka Bulić

Urednica: Suzana Kikić

Lektorica: Jasna Novak Milić

TEČAJEVI Srca

Sveučilište u Zagrebu
Sveučilišni računski centar
Josipa Marohnića 5, 10000 Zagreb
edu@srce.hr

ISBN 978-953-7138-86-8 (meki uvez)
ISBN 978-953-7138-87-5 (PDF)

Verzija priručnika: E414-20160830

Ovo djelo dato je na korištenje pod licencom Creative Commons
Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna.
Licenca je dostupna na stranici:
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>.

Sadržaj

Uvod	3
1. Oblikovanje	5
1.1. Automatsko oblikovanje	5
1.2. Prilagođeno oblikovanje brojeva	7
1.3. Vježba: Primjena prilagođenog oblikovanja brojeva	10
1.4. Uvjetno oblikovanje	11
1.5. Vježba: Primjena uvjetnog oblikovanja	15
1.6. Kopiranje i premještanje radnih listova	16
1.7. Podjela prozora	17
1.8. Skrivanje redaka, stupaca, radnih listova	18
1.9. Vježba: Oblikovanje radnih listova	19
2. Grafikoni	21
2.1. Promjena vrste grafikona	21
2.2. Kombinirani grafikon i sekundarna os	22
2.3. Dodavanje i brisanje nizova podataka	24
2.4. Vježba: Promjena vrste grafikona i izvorišnih podataka	25
2.5. Promjena položaja elemenata grafikona.....	26
2.6. Oblikovanje osi vrijednosti.....	29
2.7. Umetanje slike.....	32
2.8. Vježba: Oblikovanje grafikona.....	34
3. Formule i funkcije	35
3.1. Primjena miješanih adresa	35
3.2. Primjena 3D-adresa	36
3.3. Vježba: Uporaba miješanih i 3D-adresa	37
3.4. Funkcije datuma i vremena	37
3.5. Vježba: Primjena funkcija TODAY, NOW, DAY, MONTH, YEAR	39
3.6. Matematičke funkcije.....	40
3.7. Vježba: Primjena funkcija ROUNDDOWN, ROUNDUP, SUMIF	41
3.8. Statističke funkcije.....	42
3.9. Vježba: Primjena funkcija COUNTIF, COUNTBLANK, RANK	44
3.10. Tekstne funkcije	44
3.11. Vježba: Primjena funkcija LEFT, RIGHT, MID, TRIM, CONCATENATE	46
3.12. Financijske funkcije	47
3.13. Vježba: Primjena funkcija FV, PV, PMT.....	49
3.14. Funkcije referenci i pretraživanja	50
3.15. Vježba: Primjena funkcija VLOOKUP, HLOOKUP.....	51
3.16. Funkcije baze podataka	52
3.17. Vježba: Primjena funkcija DSUM, DCOUNT, DAVERAGE, DMIN, DMAX.....	55
3.18. Ugniježdene funkcije	56
3.19. Vježba: Primjena ugnijeđenih funkcija druge razine	57
4. Analiza podataka	59
4.1. Razvrstavanje podataka.....	59
4.2. Vježba: Razvrstavanje podataka po više stupaca	62
4.3. Filtriranje podataka.....	63
4.4. Vježba: Automatsko i napredno filtriranje	65
4.5. Podzbrojevi.....	66
4.6. Vježba: Automatsko izračunavanje podzbrojeva	67
4.7. Zaokretna tablica.....	68
4.8. Vježba: Izrada zaokretne tablice	75
4.9. Podatkovna tablica	76
4.10. Vježba: Analiza podataka s jednom ili dvije varijable.....	78

5. Vrednovanje podataka i nadzor formula	79
5.1. Vrednovanje podataka	79
5.2. Vježba: Postavljanje pravila za unos podataka	85
5.3. Nadzor formula	86
5.4. Uporaba komentara	89
5.5. Vježba: Nadziranje formula i uporaba komentara	91
6. Poboljšanje produktivnosti	93
6.1. Imenovanje ćelija	93
6.2. Vježba: Imenovanje ćelija i raspona ćelija	96
6.3. Mogućnosti posebnog lijepljenja	96
6.4. Vježba: Uporaba mogućnosti posebnog lijepljenja	98
6.5. Rad s predlošcima	99
6.6. Vježba: Izrada, uređivanje i uporaba predloška	101
6.7. Povezivanje podataka	102
6.8. Vježba: Povezivanje podataka i umetanje hiperveze	108
6.9. Uvoz podataka iz tekstne datoteke	109
6.10. Vježba: Uvoz razgraničenih podataka iz tekstne datoteke	111
6.11. Makronaredbe	111
6.12. Vježba: Izrada i izvođenje makronaredbe	116
7. Suradnički rad na dokumentima	117
7.1. Praćenje promjena	117
7.2. Dijeljenje, uspoređivanje i spajanje radnih knjiga	121
7.3. Zaštita i sigurnost	123
7.4. Vježba: Evidentiranje promjena i zaštita podataka	127
Pitanja za polaznike	129
Prilog 1. Dodatna vježba	131
Prilog 2. Funkcije po kategorijama	133
Datumske i vremenske funkcije	133
Matematičke i trigonometrijske funkcije	133
Statističke funkcije	134
Tekstne funkcije	136
Financijske funkcije	137
Funkcije referenci i pretraživanja	138
Logičke funkcije	139
Funkcije baze podataka	139
Informacijske funkcije	139
Tehničke (inženjerske) funkcije	140
Funkcije kocke	141
Funkcije dodataka i automatizacije	141
Funkcije kompatibilnosti	141

Uvod

Na ovom se tečaju polaznik upoznaje s naprednim mogućnostima programa za proračunske tablice.

Tečaj je namijenjen polaznicima koji su već svladali osnovna znanja i vještine proračunskih tablica.

Polaznik će na tečaju naučiti:

- primijeniti napredne mogućnosti oblikovanja, kao što su uvjetno oblikovanje i prilagođeno oblikovanje brojeva
- primijeniti napredne mogućnosti oblikovanja grafikona
- izvoditi proračune pomoću funkcija
- razvrstavati i filtrirati podatke
- analizirati podatke pomoću zaokretnih tablica, podatkovnih tablica i scenarija
- postaviti pravila za provjeru valjanosti podataka pri unosu, nadzirati formule, povećati produktivnost uporabom naziva ćelija, makronaredbi i predložaka
- povezivati podatke, rabiti mogućnosti posebnog lijepljenja i uvoza podataka iz tekstne datoteke
- surađivati s drugim korisnicima i primijeniti značajke sigurnosti.

Na ovom se tečaju svi primjeri i vježbe izvode pomoću programa *MS Excel 2010* koji je dio programskog paketa *MS Office 2010*. Stečeno znanje lako se može primijeniti i na ostale programe iz skupine proračunskih tablica.

U ovom se priručniku za označavanje važnijih pojmova i naredbi rabe **podebljana slova**. Put do naredbe pisan je kurzivom, a sama naredba podebljana. Na primjer: *Gumb Office* → *Mogućnosti programa Excel* → **Popularno**.

Podebljanim slovima i kurzivom otisnuta su imena datoteka i radnih listova. Prečaci na tipkovnici označeni su na ovaj način: [Ctrl]+[Alt]+[Del], [F1]. Savjeti, upozorenja i zanimljivosti nalaze se u okvirima sa strane.

1. Oblikovanje

U ovom poglavlju prikazane su napredne mogućnosti oblikovanja ćelija, kao što su automatsko oblikovanje, prilagođeno oblikovanje brojeva, uvjetno oblikovanje te oblikovanje radnih listova, što uključuje kopiranje i premještanje radnih listova, podjelu prozora radnog lista i skrivanje redaka, stupaca i cijelih radnih listova.

Po završetku ovog poglavlja polaznik će moći:

- primijeniti automatsko i uvjetno oblikovanje na tablicu i podatke
- kopirati i premjestiti radne listove
- podijeliti prozore
- sakriti retke, stupce i radne listove

1.1. Automatsko oblikovanje

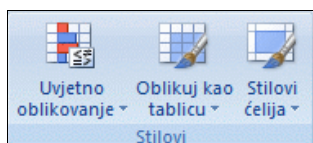
Program *Excel* sadrži brojne unaprijed napravljene stilove tablica i ćelija koji se mogu rabiti za brzo oblikovanje tablice ili pojedinih ćelija.

Ugrađeni oblici automatski oblikuju tekst, brojeve, poravnavaju podatke, dodaju okvire ili sjenčanja ćelijama, prilagođavaju širinu stupaca i visinu redaka. Napraviti se mogu i vlastiti stilovi tablice ili ćelije.

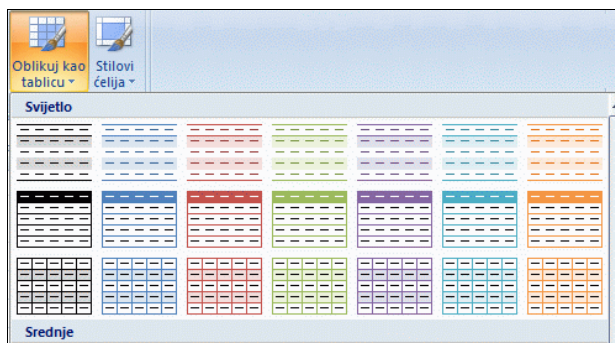
1.1.1. Stil tablice

Za primjenu stila tablice potrebno je:

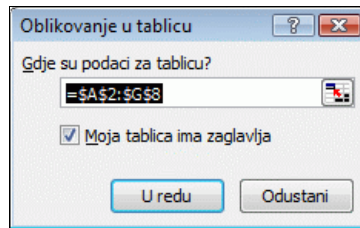
1. označiti tablicu na kojoj će se primijeniti stil (cijela tablica ili samo jedna ćelija u tablici)
2. pritisnuti naredbu *Polazno* → *Stilovi* → **Oblikuj kao tablicu**

3. pritisnuti bilo koji stil tablice iz prikazane galerije

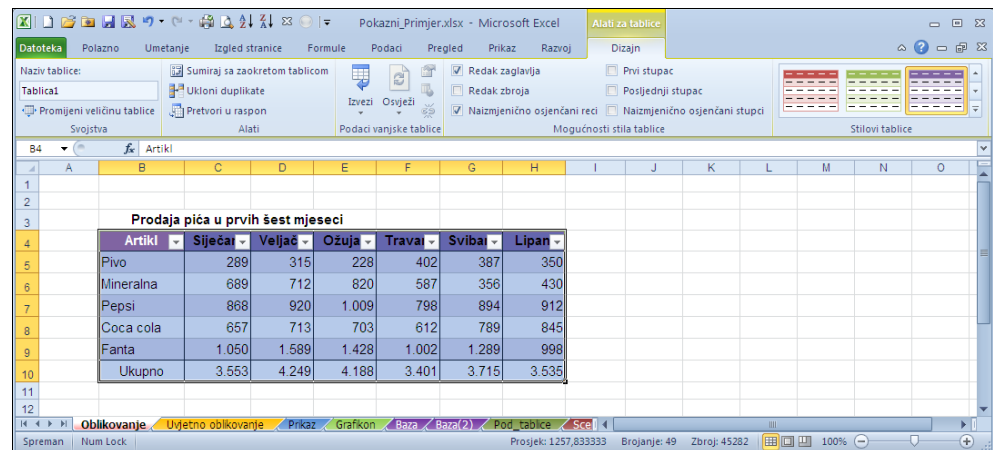

4. u okviru **Oblikovanje u tablicu** potvrditi ili prilagoditi adrese ćelija i isključiti ili ostaviti uključenu mogućnost **Moja tablica ima zaglavlja**

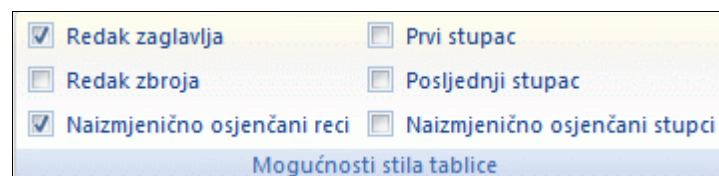
5. pritisnuti dugme **U redu**.

Odabrani će se stil primijeniti, označeni raspon će se pretvoriti u raspon tablice, a na vrpici će se prikazati **Alati za tablice** s karticom **Dizajn** i skupinama **Svojstva**, **Alati**, **Podaci vanjske tablice**, **Mogućnosti stila tablice** i **Stilovi tablice**.

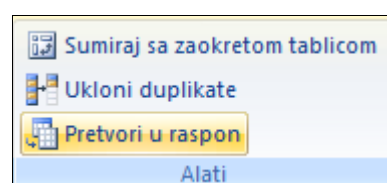
Skupina **Stilovi tablice** sadrži sve raspoložive stilove. Pritiskom na dugme **Više** otvara se galerija s prikazom svih stilova. Kretanjem po stilovima omogućava se pretpregled izgleda pojedinog stila na tablici, a stil se primjenjuje pritiskom lijeve tipke miša.

Oblikovanje tablice dodatno se može prilagoditi odabirom mogućnosti stilova za elemente tablice (skupina **Mogućnosti stila tablice**), kao što su na primjer prikaz redaka zaglavlja i ukupnih zbrojeva, prvog i posljednjeg stupca te prikaz naizmjenično osjenčanih redaka i stupaca radi lakšeg čitanja.

Stil primijenjen na označenoj tablici uklanja se naredbom **Očisti** (kartica **Dizajn** → skupina **Stilovi tablice** → dugme **Više** → **Očisti**).

Tablica nastala primjenom automatskog oblikovanja tablice pretvara se u običan raspon naredbom **Dizajn** → **Alati** → **Pretvori u raspon**.

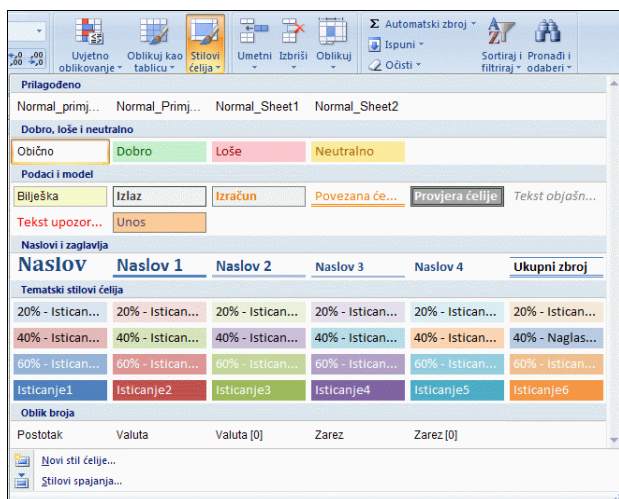

1.1.2. Stil ćelije

Ćelija ili označeni raspon ćelija može se brzo oblikovati i pomoću stilova ćelije. Potrebno je pritisnuti naredbu *Polazno* → skupina *Stilovi* → **Stilovi ćelija**.

Kretanjem po galeriji stilova odabrani stil prikazuje se na označenim ćelijama u radnom listu, a pritiskom na željeni stil on ostaje primijenjen.

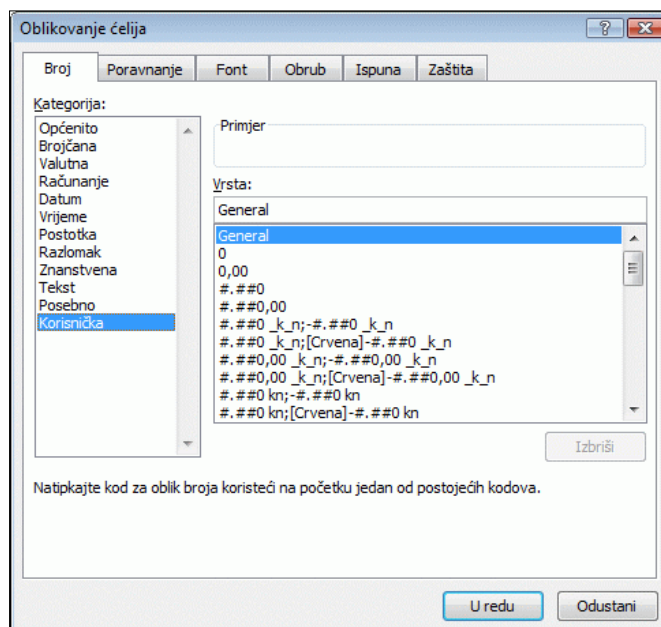
1.2. Prilagođeno oblikovanje brojeva

Korisnička kategorija za oblikovanje broja omogućava odabir ili izradu prilagođenih oblika koji nisu sadržani ni u jednoj od postojećih kategorija.

Taj oblik dopušta izmjenu kopije koda postojećeg oblika broja. To će napraviti prilagođeni oblik broja koji se dodaje na popis oblika brojeva. Može se dodati između 200 i 250 prilagođenih oblika brojeva.

Kategorija **Korisnička** nalazi se u popisu kategorija prikazanih u dijaloškom okviru **Oblikovanje ćelija**. Dijaloški okvir pokreće se pritiskom na strelicu (**Pokretač dijaloških okvira**) u donjem desnom kutu skupine **Broj** na kartici **Polazno**.

U popisu **Vrsta** prikazani su raspoloživi korisnički oblici. U popisu se odabrani oblik može mijenjati u okviru **Vrsta**, a unošenjem niza kodova može se izraditi i vlastiti oblik.

Ovo su neki od kodova za oblikovanje uporabom korisničkog oblikovanja:

Kôd	Opis	Primjer	Unos	Prikaz
General	Prikazuje vrijednosti bez posebnog oblikovanja	General	12345	12345
#	Mjesto za znamenku, prikazuje samo značajne znamenke bez nevažnih nula	# ###	012345	12 345
0	Mjesto za znamenku, prikazuje i nevažne nule	000000	012345	012345
?	Mjesto za znamenku, olakšava poravnanje	??,??	11,2 1,23	11,2 1,23
,	Decimalni simbol	0,00	1,25	1,25
.	Razdjelnik tisuća	#.##0	12345	12.345
-+/():!&{ }=<>\$%	Znakovi koji prikazuju sami sebe	???-???	123456	123-456
„tekst“	Prikazuje tekst upisan u navodnicima	„Porez je “	25 %	Porez je 25%
Kôd	Opis	Primjer	Prikaz	
[boja]	Prikaz vrijednosti u navedenoj boji	[Crvena]	prikaz u crvenoj boji	
[BojaN]	Prikazuje vrijednost u boji iz palete boja gdje je N broj od 0 do 56	[Boja5]	prikaz u plavoj boji	
[uvjet]	Postavljanje uvjeta	[<=50]	prikaz prema zadanom uvjetu	

Neki kodovi za oblikovanje datuma i vremena:

Kôd	Opis	Primjer
d	Prikazuje dan (datum) kao broj bez nule (1 – 31)	1.12.2007.
dd	Prikazuje dan (datum) kao broj s nulom (01 – 31)	01.12.2007.
ddd	Prikazuje dan kao kraticu (pon – ned)	sri 12.2007.
dddd	Prikazuje puno ime dana (ponedjeljak – nedjelja)	srijeda 12.2007.
m	Prikazuje mjesec kao broj bez nule (1 – 12)	12.6.2007.
mm	Prikazuje mjesec kao broj s nulom (01 – 12)	12.06.2007.
mmm	Prikazuje mjesec kao kraticu (sij – pro)	12. lip 2007.
mmmm	Prikazuje puno ime mjeseca (siječanj – prosinac)	12. lipanj 2007.
yy	Prikazuje godinu s dvije znamenke (00 – 99)	12.12.07.
yyyy	Prikazuje godinu s četiri znamenke (1900 – 9999)	12.12.2007.
h	Prikazuje sate kao broj bez nule (0 – 24)	1:45:18
hh	Prikazuje sate kao broj s nulom (00 – 24)	01:45:18
m	Prikazuje minute kao broj bez nule (0 – 59)	12:8:18
mm	Prikazuje minute kao broj s nulom (00 – 59)	12:08:18
s	Prikazuje sekunde kao broj bez nule (0 – 59)	12:45:2
ss	Prikazuje sekunde kao broj s nulom (00 – 59)	12:45:02
AM/PM	Prikazuje sate rabeći 12-satni prikaz	12:45 PM

Zanimljivosti i napomene

Računalna oblikovanja podataka ponekad nisu u skladu s hrvatskim pravopisom.

Na primjer, znak postotka prikazuje se odmah iza broja. Kod datuma je puno ime mjeseca u nominativu, a dan, mjesec i sat može se prikazati kao broj s nulom.

Mogu se navesti do četiri sekcije kodova oblika. Kodovi oblika, odvojeni znakom točka zarez (;), određuju oblike za pozitivne brojeve, negativne brojeve, vrijednosti nula i tekst, i to upravo tim redoslijedom.

Primjer:

Negativni broj
Tekst

[Plava]#.##0,00;
[Crvena]-#.##0,00;
[Crna]0,00;
General

Pozitivni broj
Nula

Postoje posebni kodovi za boju, koja mora biti prva stavka u sekciji i u uglatoj zagradi. U navedenom primjeru pozitivni brojevi bit će prikazani plavo, negativni crveno, nula crno, a tekst automatski (crno), jer nije naveden kôd boje.

Primijeniti se mogu ove boje:

[Crna]	[Plava]
[Cijan]	[Zelena]
[Magenta]	[Crvena]
[Bijela]	[Žuta]

U oblik broja mogu se uključiti prikaz razdjelnika tisuća, decimalni simbol, broj decimalnih mjesta i značajne znamenke.

Moguće je postaviti oblik broja koji će biti primijenjen samo ako broj zadovoljava određeni uvjet. Uvjet se stavlja u uglate zagrade, a sastoji se od operatora usporedbe i vrijednosti.

Na primjer: **[Crvena][<=100];[Plava][>100]**

Taj oblik prikazuje brojeve jednake ili manje od 100 crvenom bojom, a brojeve veće od 100 plavom bojom:

Nekoliko primjera upisanih brojeva i njihov prikaz nakon primjene koda oblikovanja:

Kôd	Upisani broj	Prikazani broj
#.###	12000	12.000
#.	12000	12
0,0.	12000	12,0
####,0	1234,59	1234,6
#,000	8,9	8,900
0,#.	731	0,7

1.3. Vježba: Primjena prilagođenog oblikovanja brojeva

1. Otvorite datoteku **01_Oblikovanje.xlsx**.
2. U radnom listu **Automatsko oblikovanje** oblikujte tablicu primjenom stila tablice po želji.
3. Raspon tablice pretvorite u običan raspon.
4. U radnom listu **Korisnički1** podatke u rasponu B4:D9 oblikujte tako da su tisuće odvojene razmakom.
5. U radnom listu **Korisnički2** u rasponu A4:C23 izradite prilagođeni oblik tako da brojeve prikazete na jednu decimalu, tisuće odvojite točkom, a negativni broj neka ima i znak minusa.

Pozitivne brojeve prikazite u plavoj boji, negativne u crvenoj, nulu u žutoj boji, a tekst u zelenoj.
6. U ćeliju E1 upišite današnji datum i oblikujte ga tako da je vidljiv naziv dana i naziv mjeseca (npr. ovako: *utorak, 12. veljača 2013.*).
7. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

1.4. Uvjetno oblikovanje

Uvjetno oblikovanje s bogatim vizualnim shemama omogućava otkrivanje i ilustriranje važnih trendova i isticanje iznimki među podacima u svrhu analize i prezentacije. Postavljaju se višestruka pravila uvjetnog oblikovanja koja se prikazuju pomoću traka s podacima, ikona i nijansi boja te se tim pravilima upravlja.

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	Mjesečni promet		Mjesečni promet		Mjesečni promet			
3	Mjesec	Iznos	Mjesec	Iznos	Mjesec	Iznos		
4	Siječanj	4.458,45	Siječanj	↓ 4.458,45	Siječanj	4.458,45		
5	Veljača	4.282,91	Veljača	↓ 4.282,91	Veljača	4.282,91		
6	Ožujak	2.258,00	Ožujak	↓ 2.258,00	Ožujak	2.258,00		
7	Travanj	3.863,00	Travanj	↓ 3.863,00	Travanj	3.863,00		
8	Svibanj	13.888,96	Svibanj	↑ 13.888,96	Svibanj	13.888,96		
9	Lipanj	1.395,85	Lipanj	↓ 1.395,85	Lipanj	1.395,85		
10	Srpanj	2.863,12	Srpanj	↓ 2.863,12	Srpanj	2.863,12		
11	Kolovoz	8.008,00	Kolovoz	→ 8.008,00	Kolovoz	8.008,00		
12	Rujan	4.593,96	Rujan	↓ 4.593,96	Rujan	4.593,96		
13	Listopad	6.938,00	Listopad	→ 6.938,00	Listopad	6.938,00		
14	Studeni	5.696,00	Studeni	→ 5.696,00	Studeni	5.696,00		
15	Prosinac	7.963,95	Prosinac	→ 7.963,95	Prosinac	7.963,95		
16	Prosjeck	5.517,52	Prosjeck	5.517,52	Prosjeck	5.517,52		

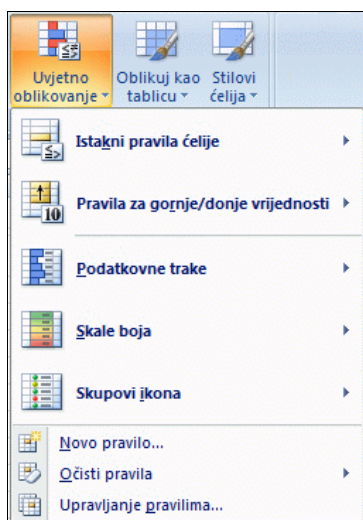
Uvjetno oblikovanje mijenja izgled ćelija ovisno o postavljenom uvjetu i zadanom oblikovanju. Ako je zadani uvjet zadovoljen, ćelije se prema njemu oblikuju, a ako nije zadovoljen, izgled ćelije ostaje nepromijenjen.

Uvjetno oblikovanje može se postaviti brzim oblikovanjem, odnosno uporabom pripremljenih mogućnosti oblikovanja te naprednim oblikovanjem kada korisnik sâm zadaje pravila uvjetnog oblikovanja.

1.4.1. Brza primjena uvjetnog oblikovanja

Za brzu je primjenu uvjetnog oblikovanja potrebno:

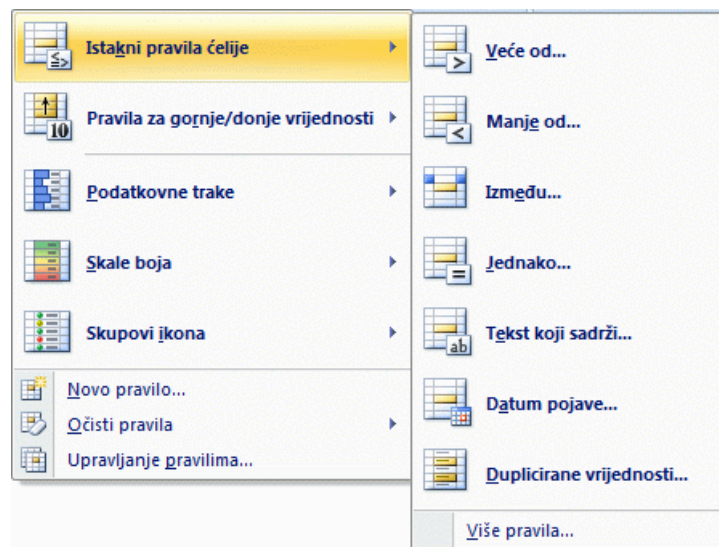
1. označiti ćelije koje se žele uvjetno oblikovati
2. odabrati naredbu *Polazno* → *Stilovi* → **Uvjetno oblikovanje**

3. odabrati mogućnost uvjetnog oblikovanja.

Mogućnosti su uvjetnog oblikovanja:

PRAVILA ISTICANJA ĆELIJA (*Istakni pravila ćelije*)

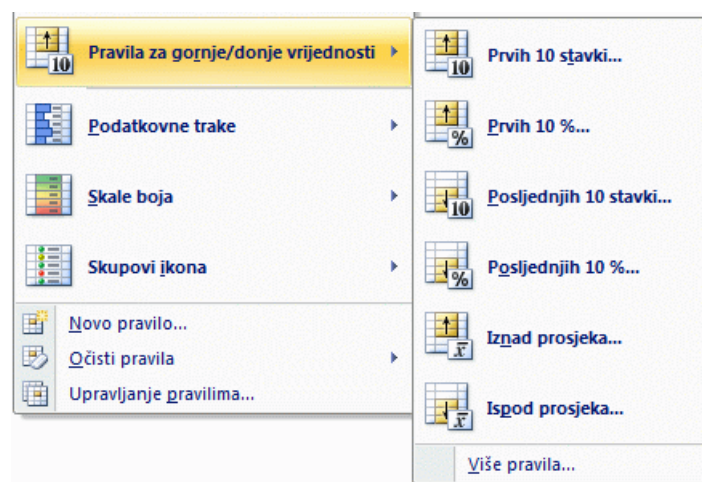

Ta mogućnost oblikuje ćelije koje sadrže tekstne i bročane vrijednosti te vrijednosti datuma ili vremena isticanjem vrijednosti koje ovise o operatoru usporedbe.

Oblikovati se i istaknuti mogu i jedinstvene i dvostruke vrijednosti.

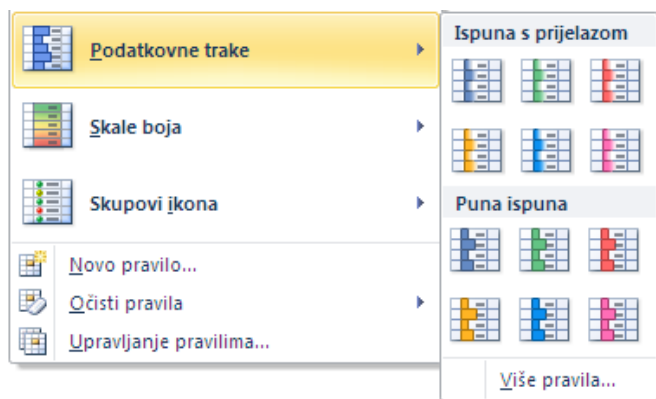
Na primjer, crvenom se bojom mogu istaknuti županije koje imaju više od 10.000 nezaposlenih osoba, plavom bojom one koje imaju manje od 3.000 nezaposlenih, a zelenom one s vrijednostima između 3.000 i 10.000.

PRAVILA GORNJIH I DONJIH VRIJEDNOSTI (*Pravila za gornje/donje vrijednosti*)

Oblikuju se najviše ili najniže rangirane vrijednosti. Na primjer, može se pronaći i oblikovanjem istaknuti pet najskupljih proizvoda, 20 % najlošije prodavanih proizvoda ili 15 najviših prihoda, zatim podaci koji se nalaze iznad ili ispod prosjeka.

TRAKE PODATAKA (*Podatkovne trake*)

Traka podataka pomaže u prikazivanju vrijednosti ćelije u odnosu na druge ćelije. Duljina trake predstavlja vrijednost u ćeliji. Dulja traka predstavlja višu vrijednost, a kraća traka nižu.

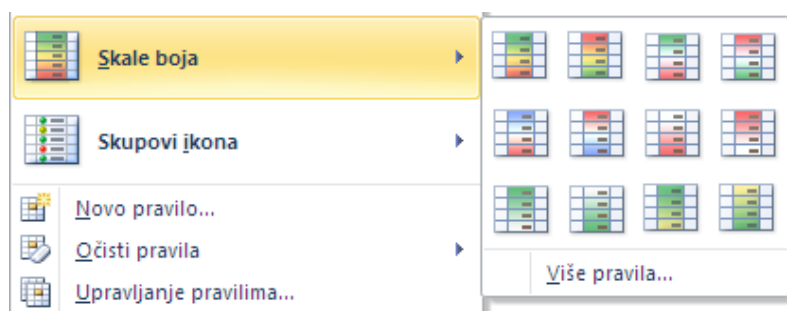
Zanimljivosti i napomene

Uvjetno je oblikovanje poboljšano u programu *Excel 2010*.

Kod podatkovnih traka može se primijeniti puna ispunja i mogu se postaviti obrubi na traku. Može se odrediti usmjerenje trake slijeva nadesno ili zdesna na lijevo te upravljati prikazom trake za negativne vrijednosti.

Dostupan je veći broj skupova ikona, npr. trokutići, zvjezdice i okviri.

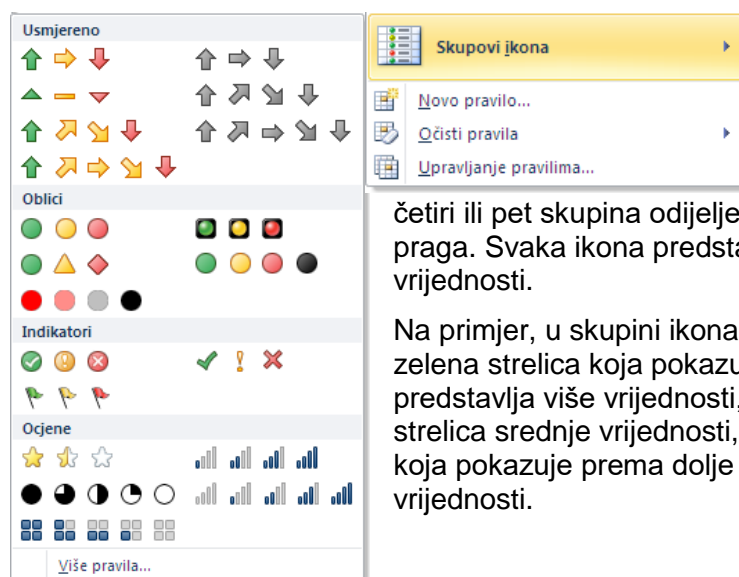
SKALE BOJA

Dvobojna skala pomaže u usporedbi raspona ćelija uporabom dviju boja. Nijanse boje predstavljaju više i niže vrijednosti. Na primjer, u zelenoj i crvenoj skali može se odrediti da ćelije s višim vrijednostima sadrže više zelene boje, a ćelije s nižim vrijednostima više crvene boje.

Trobojna skala pomaže u usporedbi raspona ćelija uporabom triju boja. Nijanse boja predstavljaju više, srednje i niže vrijednosti. Na primjer, u zelenoj, žutoj i crvenoj skali može se odrediti da su ćelije s višim vrijednostima zelene, ćelije sa srednjim vrijednostima žute, a ćelije s nižim vrijednostima crvene boje.

SKUPOVI IKONA

Skup ikona može se rabiti za označavanje i klasifikaciju podataka u tri, četiri ili pet skupina odijeljenih vrijednošću praga. Svaka ikona predstavlja raspon vrijednosti.

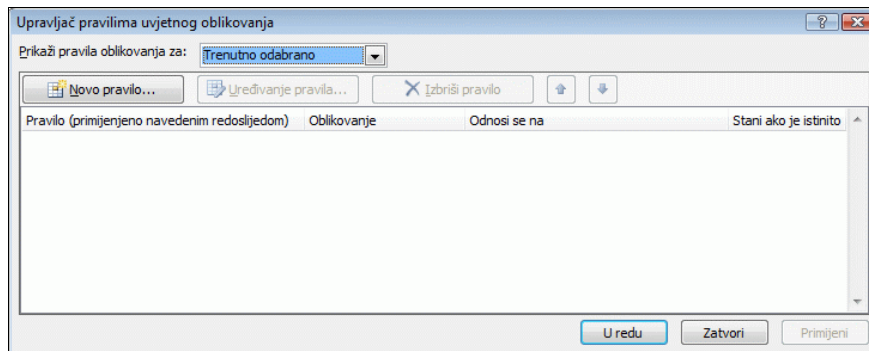
Na primjer, u skupini ikona s tri strelice, zelena strelica koja pokazuje prema gore predstavlja više vrijednosti, žuta polegnuta strelica srednje vrijednosti, a crvena strelica koja pokazuje prema dolje predstavlja niže vrijednosti.

Na primjer, u skupini ikona s tri strelice, zelena strelica koja pokazuje prema gore predstavlja više vrijednosti, žuta polegnuta strelica srednje vrijednosti, a crvena strelica koja pokazuje prema dolje predstavlja niže vrijednosti.

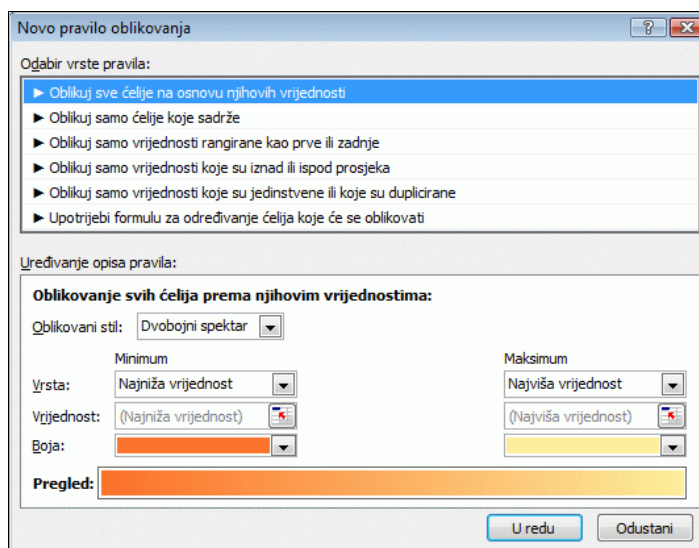
1.4.2. Napredna primjena uvjetnog oblikovanja

Za naprednu je primjenu uvjetnog oblikovanja potrebno:

1. označiti ćelije koje se žele uvjetno oblikovati
2. odabrati naredbu *Polazno* → *Stilovi* → *Uvjetno oblikovanje* → **Upravljanje pravilima**

3. u dijaloškom okviru **Upravljač pravilima uvjetnog oblikovanja** pritisnuti dugme **Novo pravilo** za dodavanje uvjetnog oblikovanja

4. u dijaloškom okviru **Novo pravilo oblikovanja** odabrati vrstu pravila:

- **Oblikuj sve ćelije na osnovu njihovih vrijednosti**
- **Oblikuj samo ćelije koje sadrže ...**
- **Oblikuj samo vrijednosti rangirane kao prve ili zadnje**
- **Oblikuj samo vrijednosti koje su iznad ili ispod prosjeka**
- **Oblikuj samo vrijednosti koje su jedinstvene ili koje su duplicirane**
- **Upotrijebi formulu za određivanje ćelija koje će se oblikovati**

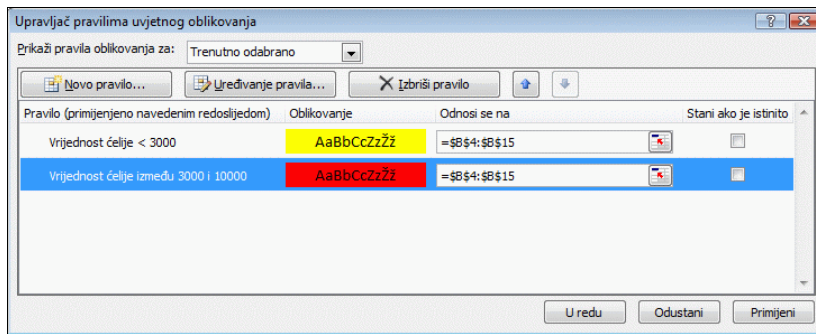
5. urediti opise pravila određivanjem stila, vrste, boje i drugih postavki oblikovanja
6. nakon pritiska na dugme **U redu** pravilo oblikovanja prikazuje se u

Zanimljivosti i napomene

Pravilo **Upotrijebi formulu...** može poslužiti za oblikovanje odabranih ćelija na temelju podataka koji se nalaze izvan odabranog raspona za oblikovanje, na istom ili na drugom radnom listu.

popisu pravila u okviru **Upravljač pravilima uvjetnog oblikovanja**

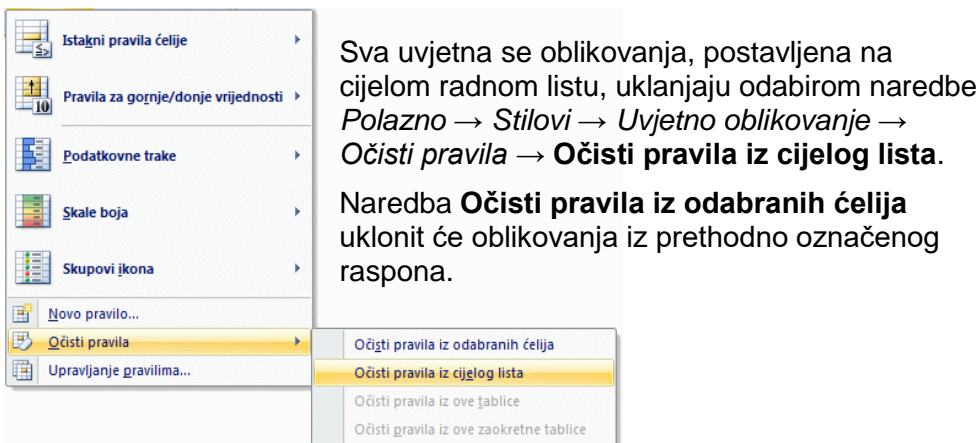

7. novo pravilo, na istim ćelijama, dodaje se pritiskom na dugme **Novo pravilo** i cijeli se postupak ponavlja
8. konačnim pritiskom na dugme **U redu** u dijaloškom okviru **Upravljač pravilima uvjetnog oblikovanja** završava se postavljanje uvjetnog oblikovanja.

Postavljeno pravilo oblikovanja može se mijenjati pritiskom na dugme **Uređivanje pravila** u dijaloškom okviru **Upravljač pravilima uvjetnog oblikovanja**, a obrisati pritiskom na dugme **Izbrisi pravilo**.

Zanimljivosti i napomene

Na istoj ćeliji može se postaviti do 64 pravila uvjetnog oblikovanja.

Sva uvjetna se oblikovanja, postavljena na cijelom radnom listu, uklanjaju odabirom naredbe *Polazno* → *Stilovi* → *Uvjetno oblikovanje* → *Očisti pravila* → **Očisti pravila iz cijelog lista**.

Naredba **Očisti pravila iz odabranih ćelija** uklonit će oblikovanja iz prethodno označenog raspona.

1.5. Vježba: Primjena uvjetnog oblikovanja

1. Otvorite datoteku **01_Oblikovanje.xlsx**.
2. U radnom listu **Uvjetno oblikovanje** podatke oblikujte primjenom uvjetnog oblikovanja. U rasponu B4:C23 neka su:
  - pozitivni brojevi plavi
  - negativni crveni
  - nula žuta.

Koju je vrstu pravila potrebno uporabiti? _____

3. U stupcu B zelenom bojom pozadine istaknite pet najviših vrijednosti, a u stupcu C narančastom bojom pozadine pet najnižih.

Koju je vrstu pravila potrebno uporabiti? _____

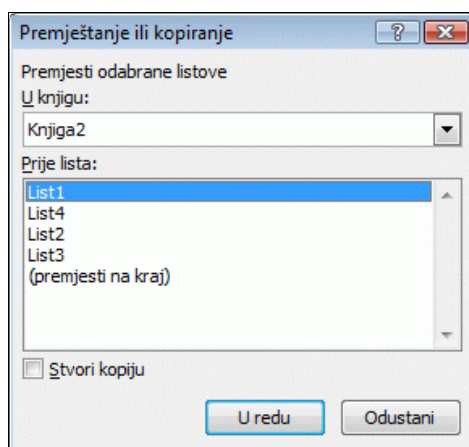
4. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

1.6. Kopiranje i premještanje radnih listova

Radni se listovi mogu kopirati ili premještat u istu radnu knjigu, u drugu prethodno otvorenu radnu knjigu ili u novu radnu knjigu.

Za kopiranje je ili premještanje radnih listova potrebno:

1. pritisnuti mišem na karticu s nazivom radnog lista određenog za premještanje ili kopiranje
2. odabrati naredbu za kopiranje ili premještanje:
  - na kartici *Polazno* → skupina *Ćelije* → *Oblikuj* → **Premjesti ili kopiraj list** ili
  - na brzome izborniku dobivenom iznad naziva radnog lista → **Premjesti ili kopiraj**
3. otvara se dijaloški okvir **Premještanje ili kopiranje** – na padajućem popisu **U knjigu** odabrati ime radne knjige (koja prethodno treba biti otvorena) u koju će se list premjestiti ili kopirati (u slučaju kopiranja ili premještanja u novu radnu knjigu odabrati mogućnost **(nova knjiga)**)

Zanimljivosti i napomene

U istoj radnoj knjizi nisu moguća dva ista naziva radnoga lista, zato kod kopiranja naziv dobiva dodatak s rednim brojem u zagradi.

4. u okviru popisa **Prije lista** odabrati radni list ispred kojeg će se premjestiti ili kopirati radni list
5. za kopiranje radnoga lista uključiti mogućnost **Stvori kopiju** **Stvori kopiju**, a za premještanje okvir ostaje prazan.

Premještanje se može izvršiti na još jednostavniji način metodom **Povuci i spusti** (*Drag & Drop*):

1. označiti naziv radnoga lista
2. držati pritisnutu tipku miša i odvući radni list na novi položaj, a zatim pustiti tipku miša.

Ako se za vrijeme odvlačenja drži pritisnuta tipka [Ctrl] na tipkovnici, radni list će se kopirati na novom položaju.

Metodom *Drag & Drop* može se izvršiti premještanje i kopiranje u istoj radnoj knjizi, ali i u drugu radnu knjigu. Tada najprije treba rasporediti prozore otvorenih radnih knjiga kako bi bili istovremeno vidljivi (*Prikaz* → *Prozor* → **Razmještaj sve**).

1.7. Podjela prozora

Za lakše pregledavanje velike količine podataka u radnom listu, prikaz se radnog lista može prilagoditi na više načina. Jedan od načina je podjela prozora radnog lista na posebna okna kako bi se istovremeno mogli vidjeti različiti i udaljeniji dijelovi radnog lista.

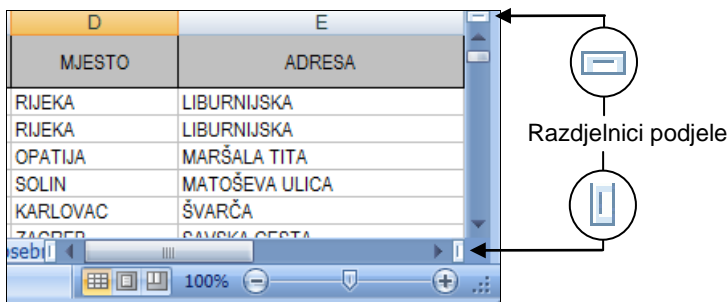
Radni se list može podijeliti na dva vodoravna i dva okomita okna. Po oknima se kreće odvojeno pomoću traka za pomicanje.

Red. broj	NAZIV	HPT	Red. broj	NAZIV	HPT
1			1	3-MAJ MOTORI I DIZALICE	51000
2	3-MAJ MOTORI I DIZALICE	51000	2	3-MAJ BRODOGRADILIŠTE	51000
3	3-MAJ BRODOGRADILIŠTE	51000	3	ACI D.D.	51410
4	ACI D.D.	51410	4	AD PLASTIK D.D.	21210
5	AD PLASTIK D.D.	21210	5	ADRIADIESEL	47000
6	ADRIADIESEL	47000	6	AKD-MUNGOS, D.O.O.	10000
7	AKD-MUNGOS, D.O.O.	10000	7	ALSTOM POWER D.O.O.	47000
8	ALSTOM POWER D.O.O.	47000	8	ARENA D.D.	52100
9	ARENA D.D.	52100	9	AUTOCESTA RIJEKA-ZAGREB, D.D.	10000
10	AUTOCESTA RIJEKA-ZAGREB, D.D.	10000	10	AUTOTRANS D.D.	51000
11	AUTOTRANS D.D.	51000	11	AUTOTRANSFORT D.D.	22000
12	AUTOTRANSFORT D.D.	22000	12	BADEL 1862 D.D.	10000
13	BADEL 1862 D.D.	10000	13	BADEL-BAF D.D.	10000
14	BADEL-BAF D.D.	10000			
42	D.D. GRADNJA D.D. OSIJEK	31000	41	D.D. GRADNJA D.D. OSIJEK	31000
43	D.I. STJEPAN SEKULIĆ	36400	42	D.I. STJEPAN SEKULIĆ	36400
44	DALEKOVOD D.D. ZAGREB	10000	43	DALEKOVOD D.D. ZAGREB	10000
45	DALMACIJACEMENT, D.D.	21212	44	DALMACIJACEMENT, D.D.	21212
46	DALMACIJAVINO	21000	45	DALMACIJAVINO	21000
47	DRAVINSKI DOM d.o.o.	10000	46	DRAVINSKI DOM d.o.o.	10000
48	DRVOPLAST D. D.	52420	47	DRVOPLAST D. D.	52420
49	BIURO ĐAKOVIĆ MONTAŽA D. D.	35000	48	BIURO ĐAKOVIĆ MONTAŽA D. D.	35000

Kako bi se radni list podijelio, potrebno je:

- označiti mjesto podjele i odabrati *Prikaz* → *Prozor* → **Podijeli** ili
- podijeliti okna pomoću razdjelnika podjele:

1. mišem pokazati na razdjelnik podjele pri vrhu okomite trake za pomicanje ili na desnom kraju vodoravne trake za pomicanje

2. kada se pokazivač miša promijeni u pokazivač podjele ili , pritisnuti i povući liniju podjele te je otpustiti na željenom mjestu.

Veličina se okna može promijeniti i prilagoditi, odnosno linija se podjele, vodoravna ili okomita, može premjestiti. Za to je potrebno lijevom tipkom miša uhvatiti liniju podjele i povući je na željeno mjesto, prema gore, prema dolje ili ulijevo, odnosno udesno.

Postoji nekoliko načina kako ukloniti podjelu radnog lista:

- povući linije podjele na izvorno mjesto
- na liniju podjele dvostruko pritisnuti mišem
- isključiti naredbu podjele ponovnim pritiskom na naredbu *Prikaz* → *Prozor* → **Podijeli**.

1.8. Skrivanje redaka, stupaca, radnih listova

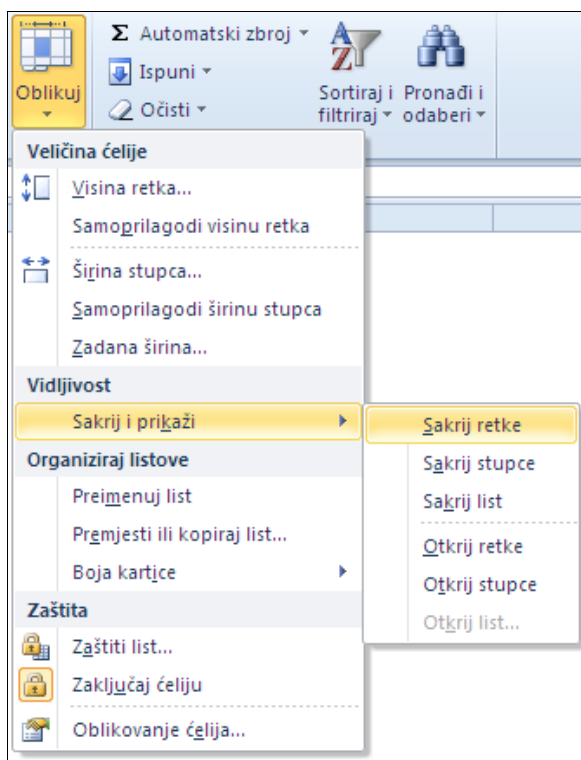
Dijelovi radnih listova (redci i stupci) i cijeli radni listovi mogu se skriti kako bi se uklonili iz prikaza. Na taj se način izgled radnog lista može poboljšati ili pojednostaviti, a važni podaci zaštititi od javnih pogleda. Podaci iz skrivenih elemenata nisu vidljivi, ali se i dalje mogu pozivati na drugim radnim listovima i u drugim radnim knjigama. Skriveni se radni listovi i dijelovi radnih listova mogu otkrivati i prikazivati prema potrebi.

1.8.1. Skrivanje i otkrivanje redaka i stupaca

Pri skrivanju redaka i stupaca, širina se stupca ili visina retka postavlja na nulu, a slovna je oznaka stupca i brojčana oznaka retka nevidljiva. Primjerice, ako se skriva stupac C, zaglavlja stupaca bit će A, B, D itd.

Kod postupka skrivanja redaka ili stupaca potrebno je:

1. označiti ćeliju iz retka ili stupca koji će biti skriven
2. odabrati naredbu *Polazno* → *Ćelije* → *Oblikuj* → *Sakrij i prikaži* → **Sakrij retke** ili **Sakrij stupce**.

Označavanjem nekoliko ćelija skriva se više redaka ili stupaca.

Kod postupka otkrivanja redaka ili stupaca potrebno je:

1. označiti susjedne ćelije skrivenog retka ili stupca
2. odabrati naredbu *Polazno* → *Ćelije* → *Oblikuj* → *Sakrij i prikaži* → **Otkrij retke** ili **Otkrij stupce**.

Skrivanje i otkrivanje redaka i stupaca moguće je i pomoću miša povlačenjem razdjelne crte u području zaglavlja.

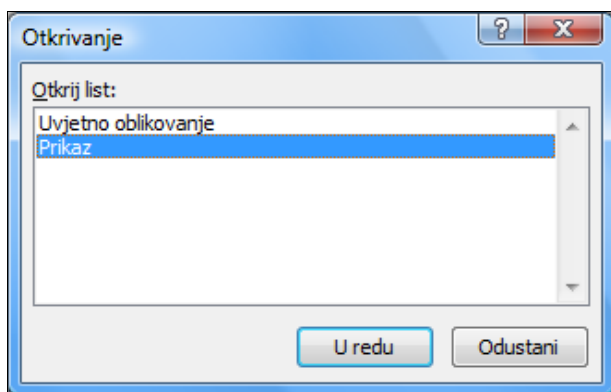
1.8.2. Skrivanje i otkrivanje radnih listova

Za skrivanje radnog lista potrebno je:

1. odabrati radni list
2. odabrati naredbu *Polazno* → *Ćelije* → *Oblikuj* → *Sakrij i prikaži* → **Sakrij list**.

Za otkrivanje i prikaz radnog lista potrebno je:

1. odabrati naredbu *Polazno* → *Ćelije* → *Oblikuj* → *Sakrij i prikaži* → **Otkrij list**
2. u okviru **Otkrivanje** odabrati radni list za otkrivanje i pritisnuti dugme **U redu** (za sljedeći radni list ponoviti postupak).

Dok se odjednom može skriti više označenih radnih listova, otkriti se mogu jedan po jedan.

Naredbe **Sakrij** i **Otkrij** nalaze se i na brzom izborniku dobivenom nad karticama s nazivima radnih listova.

1.9. Vježba: Oblikovanje radnih listova

1. Otvorite datoteku **02_Oblikovanje radnih listova.xlsx**.
2. Radni list **Škola** podijelite na četiri okna i pregledajte podatke u svakom oknu.
3. Uklonite podjelu.
4. Radni list **Ekonomska aktivnost** kopirajte u novu radnu knjigu.
5. Spremite novu radnu knjigu u mapu **Dokumenti** pod imenom **Popis stanovništva.xlsx**.
6. Premjestite radni list **Vrsta kućanstva** iz datoteke **02_Oblikovanje radnih listova.xlsx** u datoteku **Popis stanovništva.xlsx** iza postojećeg lista.
7. U radnom listu **Vrsta kućanstva** skrijte šesti redak i stupce od L do R.
8. Otkrijte šesti redak.
9. Skrijte cijeli radni list **Vrsta kućanstva**.
10. Spremite promjene i zatvorite sve datoteke.

U ovom je poglavlju obrađeno:

- primjena automatskog oblikovanja
- izrada i primjena prilagođenog oblikovanja bojeva
- primjena uvjetnog oblikovanja
- kopiranje i premještanje radnih listova
- podjela prozora radnog lista
- skrivanje i otkrivanje redaka, stupaca i radnih listova.

2. Grafikoni

U ovom poglavlju prikazano je kako cijelom grafikonu ili pojedinom nizu podataka promijeniti vrstu grafikona, kako izraditi kombinirani linijsko-stupčasti grafikon, dodati sekundarne osi i promijeniti izvorišne podatke.

Prikazane su napredne mogućnosti oblikovanja grafikona, kao, na primjer, premještanje elemenata grafikona, oblikovanje osi promjenom najveće i najmanje prikazane vrijednosti na osi i promjenom jedinice prikaza na osi (stotice, tisućice, milijuni). I na kraju, prikazano je kako umetnuti sliku u različita područja grafikona.

Po završetku ovog poglavlja polaznik će moći:

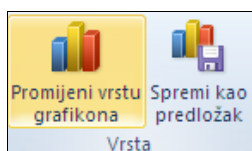
- *promijeniti vrstu grafikona*
- *kombinirat dva grafikona i dodati sekundarnu os*
- *promijeniti položaj elemenata u grafikonu te umetnuti sliku*
- *oblikovati osi vrijednosti*

2.1. Promjena vrste grafikona

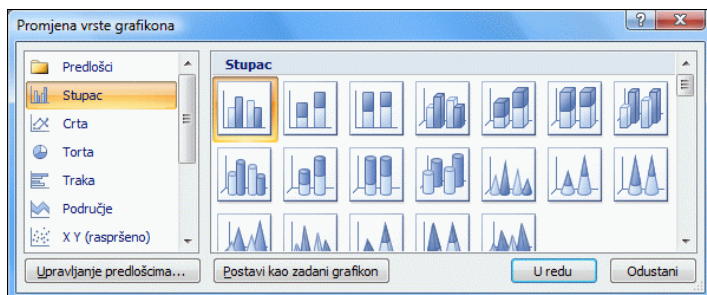
Naknadno, kada je grafikon već stvoren, može se promijeniti vrsta grafikona kako bi mu se dao potpuno nov izgled.

Za promjenu vrste cijelog grafikona potrebno je:

1. označiti područje grafikona
2. odabrati naredbu *Alati za grafikone* → *Dizajn* → *Vrsta* → **Promjeni vrstu grafikona**

3. u okviru **Promjena vrste grafikona** odabrati novu vrstu i podvrstu

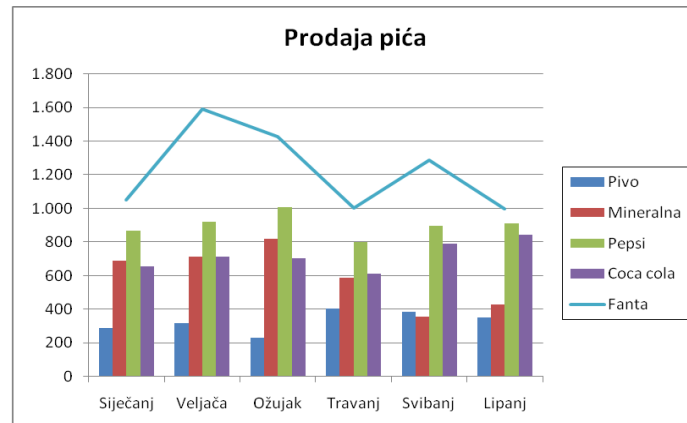
4. pritisnuti dugme **U redu**, nakon čega se primjenjuje nova vrsta na cijelom grafikonu.

Ako je potrebno promijeniti vrstu grafikona samo za određeni niz ili skup podataka, postupak je identičan, ali kod označavanja se ne označava područje grafikona već niz podataka kojem se želi promijeniti vrsta. Na taj se način stvara kombinirani grafikon.

2.2. Kombinirani grafikon i sekundarna os

Promjenom vrste grafikona za bilo koji niz podataka, grafikon se pretvara u kombinirani grafikon. Na primjer, ako se u stupčastom grafikonu jedan niz podataka promijeni u linijski, grafikon se pretvara u linijsko-stupčasti grafikon.

Dakle, potrebno je označiti određeni niz podataka i odabrati naredbu *Alati za grafikone* → *Dizajn* → *Vrsta* → **Promjeni vrstu grafikona**. U dijaloškom okviru potrebno je odabrati novu vrstu i podvrstu.

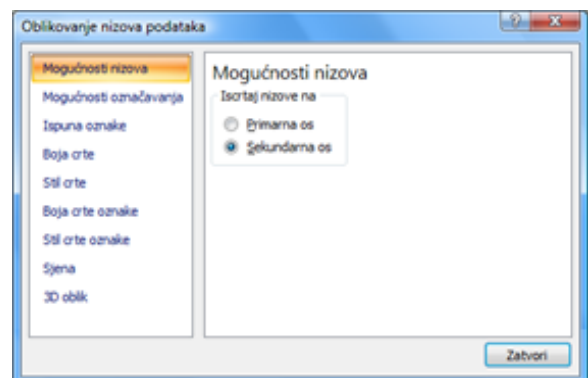
Odjednom se promjena vrste grafikona može izvršiti samo na jednom nizu podataka. Ako je potrebno promijeniti vrstu i drugom nizu, postupak treba ponoviti.

2.2.1. Dodavanje sekundarnih osi

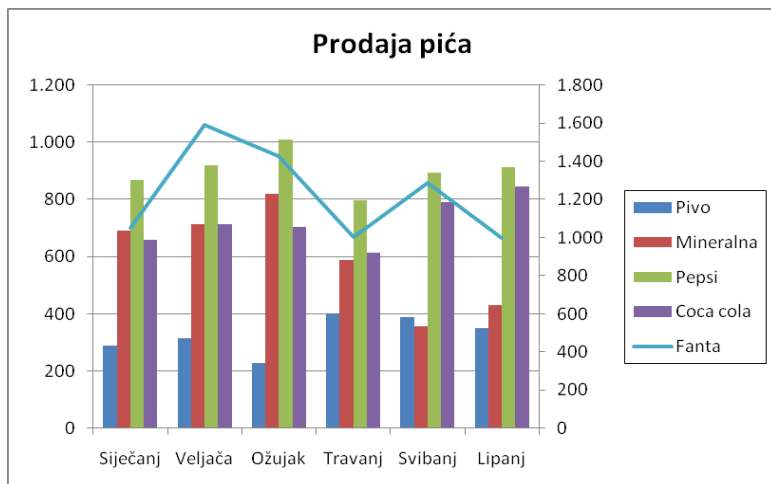
Ako se vrijednosti na grafikonu jako razlikuju od niza do niza podataka ili ako se rabi kombinirani grafikon, jedan ili više nizova podataka može se prikazati na sekundarnoj okomitoj osi.

Za dodavanje sekundarne okomite osi potrebno je:

1. označiti niz podataka koji se želi iscrtati na sekundarnoj osi
2. odabrati naredbu *Alati za grafikone* → *Oblik (ili Izgled)* → *Trenutni odabir* → **Oblikuj odabir**
3. u okviru **Oblikovanje nizova podataka** → na kartici **Mogućnosti nizova** → u odjeljku **Iscrtaj nizove na** → označiti mogućnost **Sekundarna os**
4. pritisnuti dugme **Zatvori**.

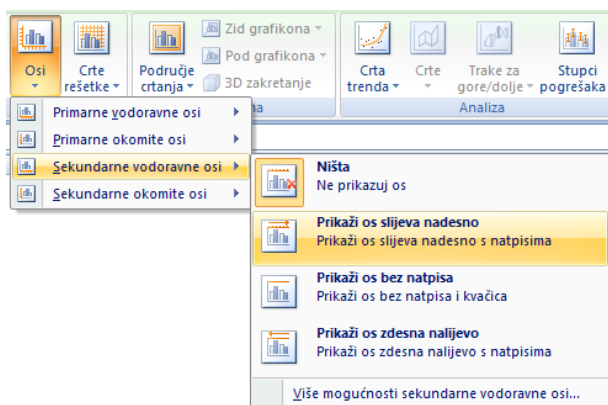

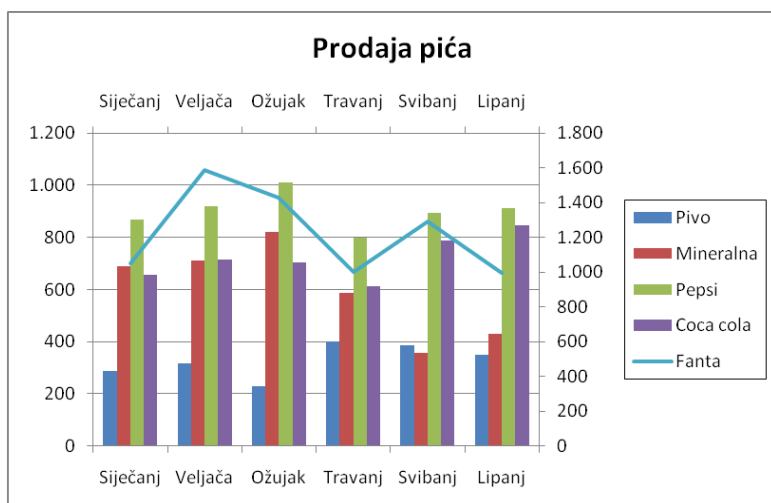
Nakon dodavanja sekundarne okomite osi dodati se može i sekundarna vodoravna os. Ona može biti naročito korisna kod xy grafikona (raspršeni) ili mjhurićastog grafikona.

Za dodavanje sekundarne vodoravne osi potrebno je:

1. označiti grafikon u kojem je prikazana sekundarna okomita os
2. pritisnuti naredbu *Alati za grafikone* → *Izgled* → *Osi* → **Osi**
3. pritisnuti **Sekundarne vodoravne osi**

4. odabrati željenu mogućnost prikaza.

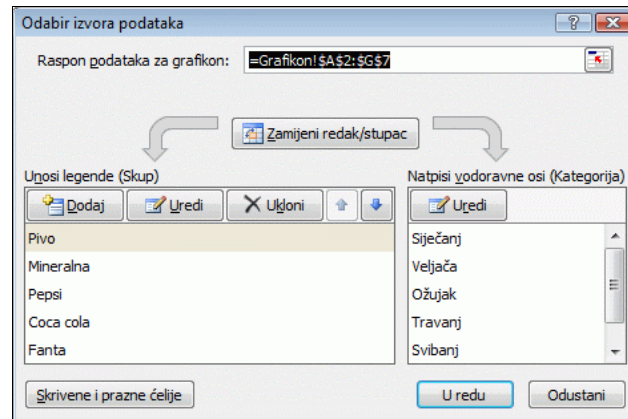
2.3. Dodavanje i brisanje nizova podataka

Zanimljivosti i napomene

Kartica **Alati za grafikone** prikazuje se samo kada je označen grafikon nad kojim se želi izvršiti promjena.

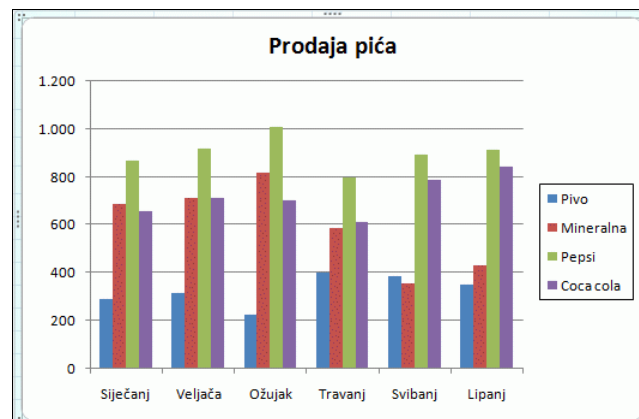
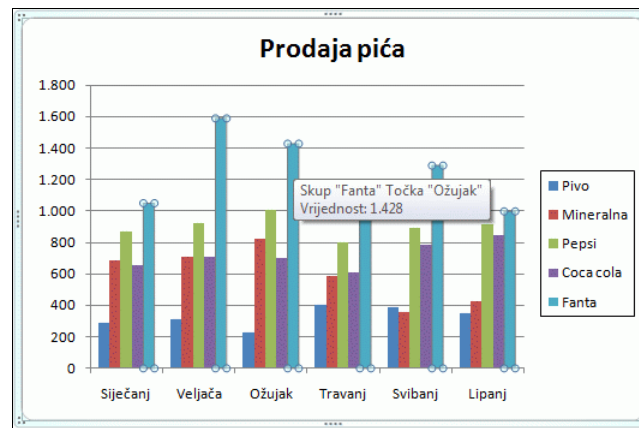
Nizovi ili skupovi podataka prikazani na grafikonu mogu se uklanjati ili se mogu dodavati novi bez mijenjanja strukture podataka u tablici. Pri tome se zapravo mijenja veza do izvora podataka.

Dodavanje ili brisanje nizova podataka koji se prikazuju na grafikonu može se napraviti u dijaloškom okviru **Odabir izvora podataka** (*Alati za grafikone* → *Dizajn* → *Podaci* → **Odaberi podatke** (ili brzi izbornik → **Odaberi podatke**) promjenom raspona ćelija u polju vrijednosti ili, jednostavnije, pomoću miša.

Jednostavan je postupak brisanja niza podataka iz grafikona:

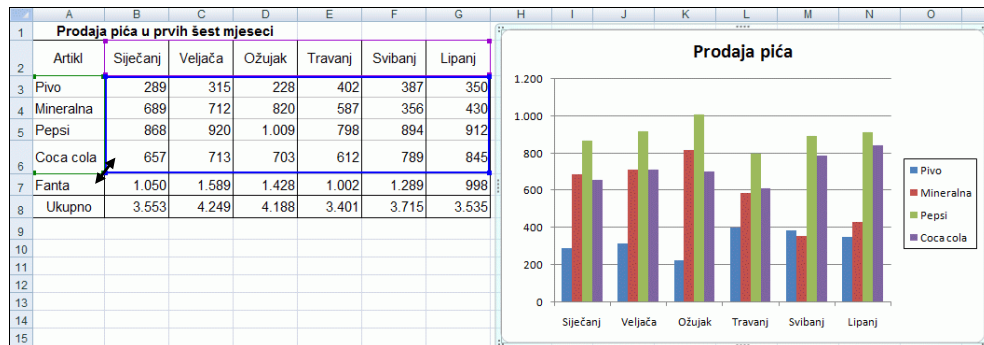
1. označiti niz podataka koji se želi obrisati
2. pritisnuti tipku [Del] ili naredbu **Izbriši** s brzog izbornika.

Niz podataka „Fanta“ označen je i obrisano iz grafikona pritiskom na tipku [Del].

Jednostavan način dodavanja ili uklanjanja niza podataka:

1. označiti grafikom
2. u tablici s podacima u radnom listu povući plavi držač za promjenu veličine kako bi se u okviru našli novi podaci i natpisi ili kako bi ih se ispustilo.

Podaci se u grafikom mogu dodati i na ovaj način:

1. odabrati raspon podataka u radnom listu
2. pritisnuti naredbu *Polazno* → *Međuspremnik* → **Kopiraj**
3. odabrati grafikom pritiskom mišem
4. pritisnuti naredbu *Polazno* → *Međuspremnik* → **Zalijepi** kako bi se niz podataka zalijepio u grafikom.

2.4. Vježba: Promjena vrste grafikona i izvorišnih podataka

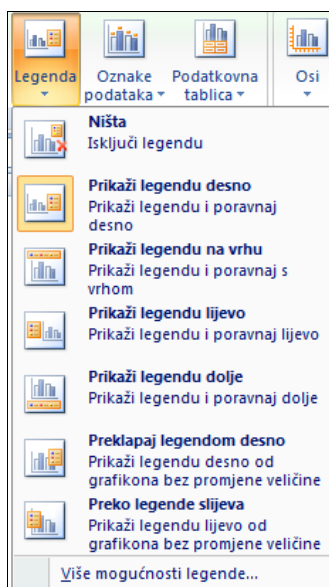
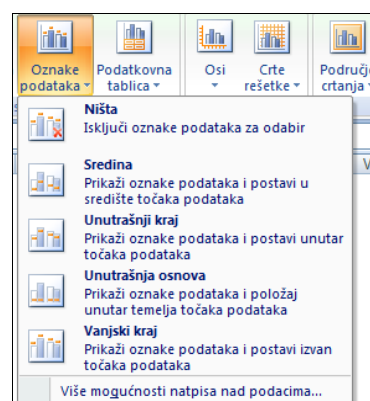
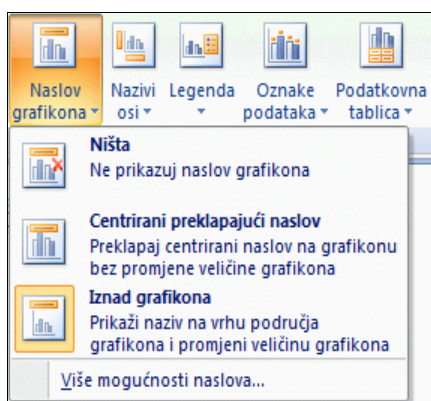
1. Otvorite datoteku **03_Grafikoni.xlsx**.
2. Grafikonu u radnom listu **Vrsta** promijenite vrstu grafikona u trakasti.
3. U radnom listu **Kombinirani** napravite stupčasti grafikom na osnovi podataka iz tablice.
4. Promijenite vrstu grafikona samo za podatke *Broj dvorana* u linijski grafikom.
5. Dodajte sekundarnu os u grafikom za niz podataka *Broj dvorana*.
6. U radnom listu **Izvorišni podaci** napravite stupčasti grafikom na osnovi podataka iz tablice.
7. Tablici s desne strane dodajte novi stupac *Muškarci* i pomoću formule ($Muškarci = Ukupno - Žene$) izračunajte vrijednosti.
8. U grafikom dodajte novi niz podataka *Muškarci*, a niz *Ukupno* uklonite.
9. Iz grafikona uklonite podatke za 2000. godinu bez promjene sadržaja u tablici.
10. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

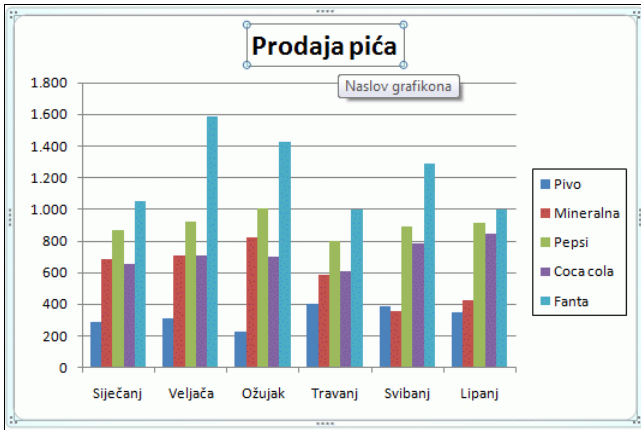
2.5. Promjena položaja elemenata grafikona

Elementi grafikona, kao što su naslov grafikona, legenda, oznake podataka, naslovi osi i drugo, mogu mijenjati svoj položaj, a neki i veličinu.

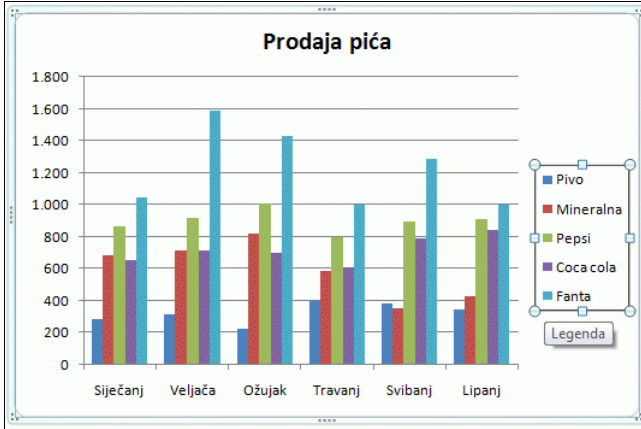
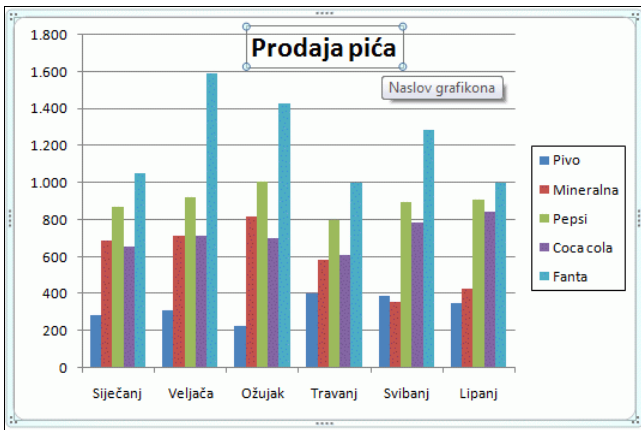
Postupak je promjene položaja elementa:

1. odabrati na kartici *Alati za grafikon* → *Izgled* → *Natpisi* → naredbu **Naslov grafikona**, **Legenda** ili **Oznake podataka**, ovisno o tome kojem se elementu želi promijeniti položaj
2. u izborniku odabrati željenu mogućnost položaja elementa, kao na primjer:
  - za naslov grafikona – **Centrirani preklapajući naslov**, **Iznad grafikona**
  - za legendu – **Prikaži legendu desno**, **Prikaži legendu na vrhu**, **Prikaži legendu lijevo** i drugo
  - za oznake (natpise) podataka – **Sredina**, **Unutrašnji kraj**, **Unutrašnja osnova**, **Vanjski kraj**.

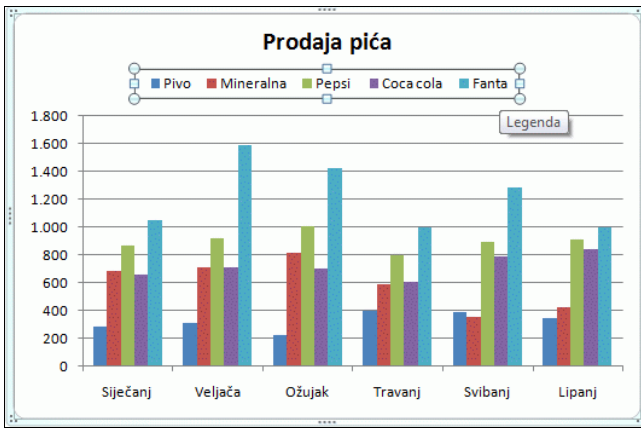

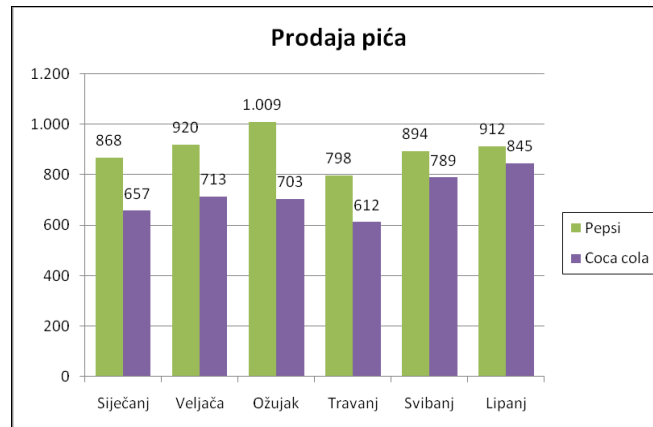

Alati za grafikone →
Izgled → Natpisi →
Naslov grafikona →
**Centrirani
preklapajući naslov**

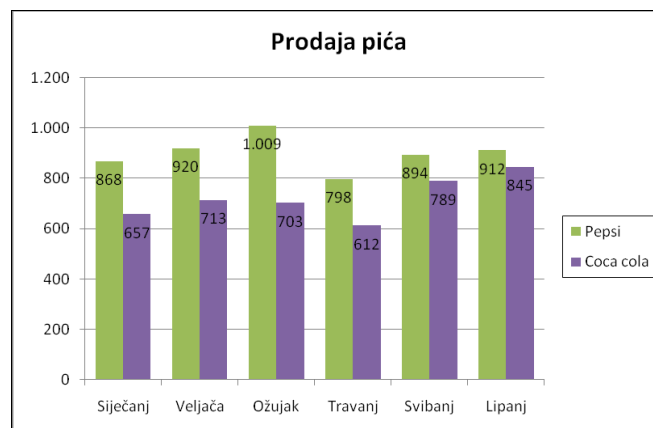

Alati za grafikone →
Izgled → Natpisi →
Legenda → **Prikaži
legendu na vrhu**

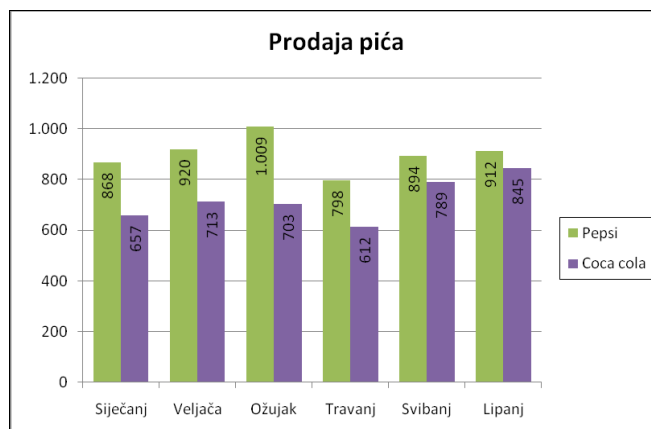
Alati za grafikone →
Izgled → Natpisi →
Oznake podataka →
Unutrašnji kraj

Oznakama podataka može se promijeniti usmjerenje teksta ili poravnanje.

Za to je potrebno:

1. pritisnuti naredbu *Alati za grafikone* → *Izgled* → *Natpisi* → *Oznake podataka* → **Više mogućnosti natpisa nad podacima**
2. na dijaloškom okviru **Oblikovanje natpisa nad podacima** odabrati karticu **Poravnanje**
3. u skupini **Izgled teksta** odabrati poravnanje, smjer teksta ili prilagođeni kut, npr. za **Smjer teksta**: odabrati **Rotiraj cijeli tekst za 270°**.

Položaj i veličina elementa grafikona mogu se pomoću miša promijeniti na ovaj način:

1. označiti element grafikona kojem se želi promijeniti položaj
2. pomoću miša uhvatiti i povući element na željeno mjesto
3. veličinu mijenjati povlačenjem držeći mišem neku od hvataljki označenog elementa.

2.6. Oblikovanje osi vrijednosti

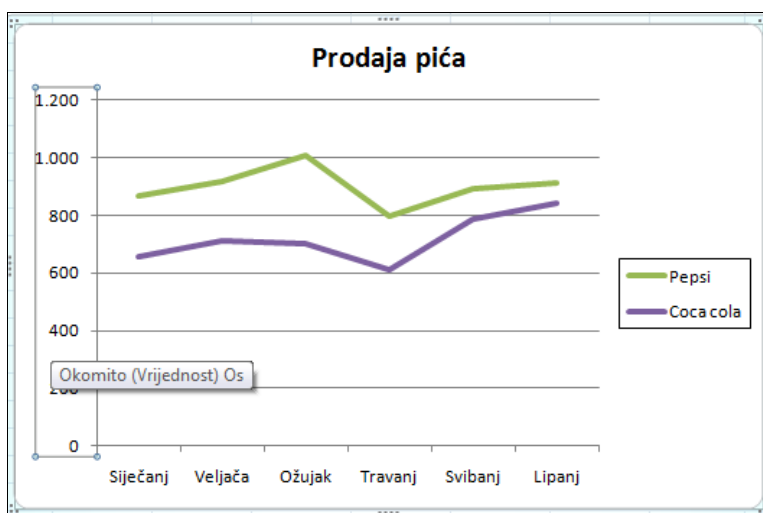
Na okomitoj osi ili osi vrijednosti mogu se promijeniti minimalne i maksimalne vrijednosti te odrediti vrijednost glavnog intervala. Prikaz velikih vrijednosti može se prilagoditi tako da se odredi jedinica prikaza, na primjer u stotinama, u tisućama.

2.6.1. Promjena mjerila na osi vrijednosti

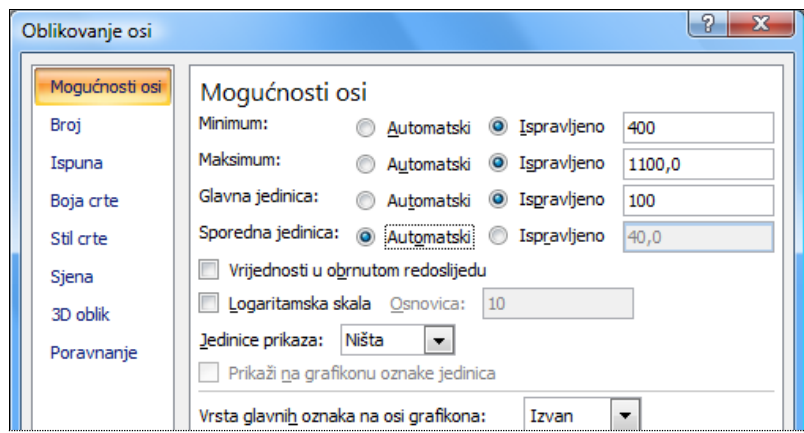
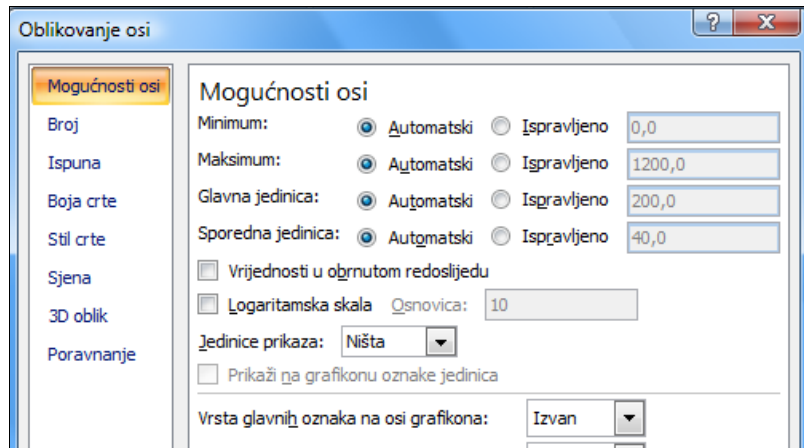
Prema zadanim postavkama, program *Excel* određuje minimalne i maksimalne vrijednosti skaliranja osi vrijednosti. Broj s kojim okomita os započinje ili završava može se promijeniti. Također, može se promijeniti i vrijednost intervala između glavnih crtičnih oznaka.

Za promjenu mjerila na osi vrijednosti potrebno je:

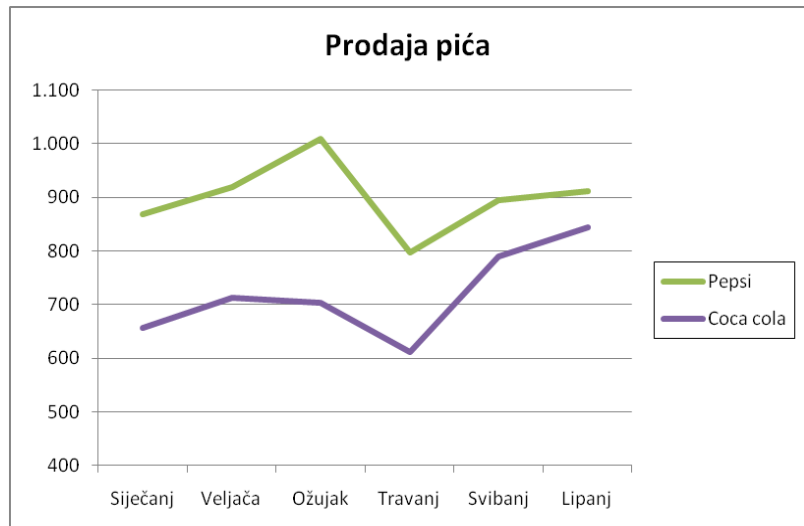
1. označiti okomitu os pritiskom mišem

2. odabrati naredbu *Alati za grafikone* → *Oblik* → *Trenutni odabir* → **Oblikuj odabir** (ili brzi izbornik → **Oblikovanje osi**)
3. otvorio se dijaloški okvir **Oblikovanje osi** koji nudi mnogobrojne mogućnosti oblikovanja osi i natpisa na osima
4. na kartici **Mogućnosti osi** kod **Minimum** uključiti **Ispravljeno** i upisati broj za početnu vrijednost na osi
5. kod **Maksimum** uključiti **Ispravljeno** i upisati broj za završnu vrijednost na osi
6. za promjenu glavnog intervala crtičnih oznaka kod **Glavna jedinica** uključiti **Ispravljeno** i upisati broj za glavnu jedinicu

7. pritisnuti dugme **Zatvori**.

Uključivanjem mogućnosti **Automatski** kod pojedinih mjerila, vraća se automatsko određivanje vrijednosti za početnu, završnu i glavnu jedinicu mjerila na osi vrijednosti.

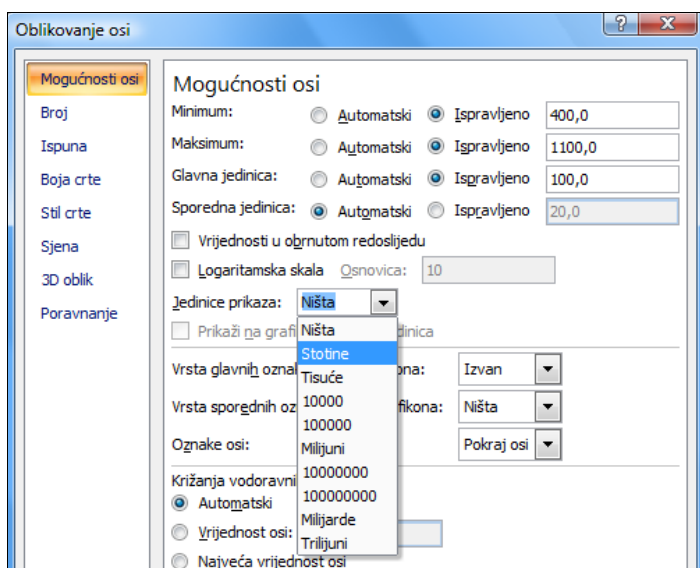

2.6.2. Promjena jedinice prikaza

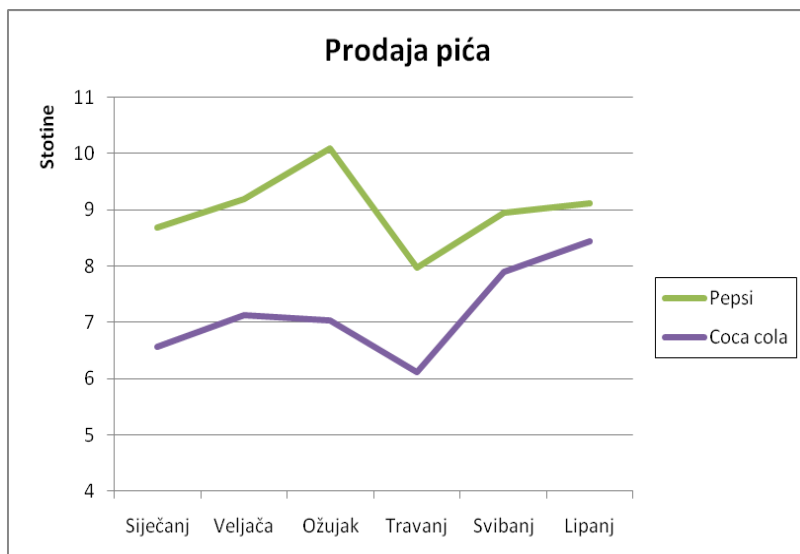
Promjena jedinice prikaza korisna je kad su vrijednosti u grafikonu veliki brojevi koji se tako mogu skratiti i učiniti čitljivijima na osi. Na primjer, vrijednosti grafikona u rasponu od 1.000.000 do 50.000.000 mogu se na osi prikazati kao 1 do 50. Uz os se prikazuje i oznaka koja označava da su jedinice izražene u milijunima.

Za promjenu jedinice prikaza potrebno je:

1. označiti okomitu os
2. odabrati naredbu *Alati za grafikone* → *Oblik* → *Trenutni odabir* → **Oblikuj odabir** (ili brzi izbornik → **Oblikovanje osi**)
3. na kartici **Mogućnosti osi** pritisnuti strelicu kod **Jedinice prikaza**

4. na popisu odabrati željenu jedinicu prikaza
5. pritisnuti dugme **Zatvori**.

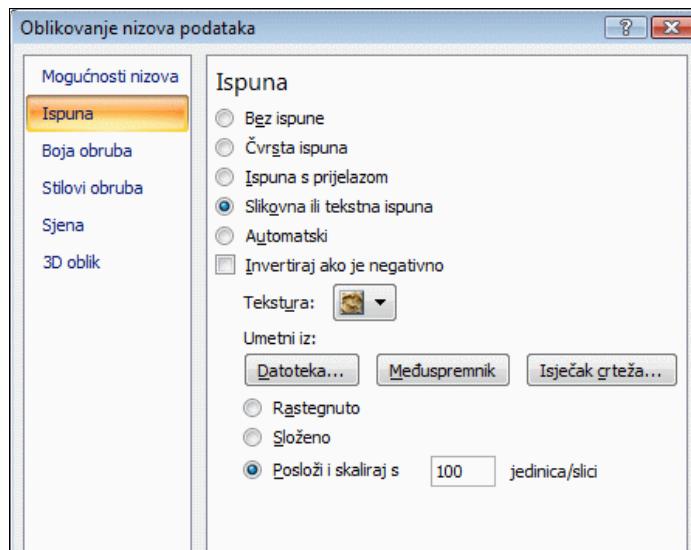

2.7. Umetanje slike

Slika se u grafikon može umetnuti na razna mjesta: kao pozadina u područje grafikona, u područje crtanja ili u nizove podataka.

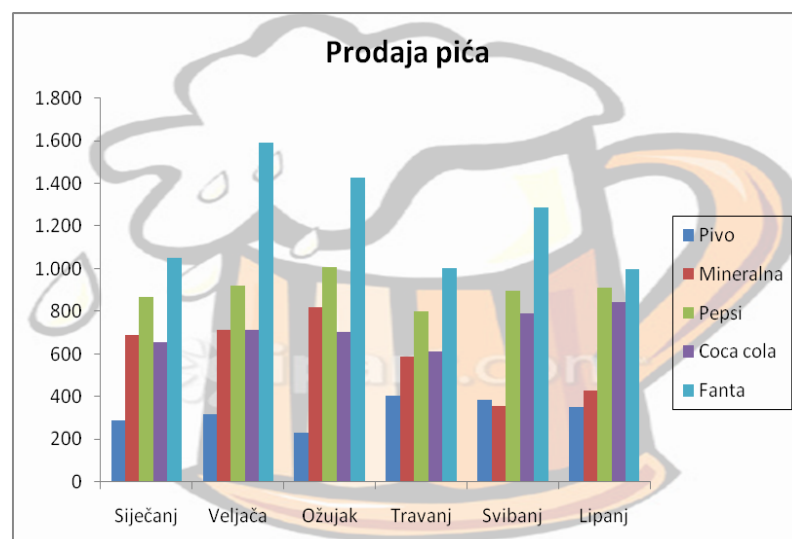
Za umetanje slike potrebno je:

1. označiti element grafikona u koji će se umetnuti slika
2. odabrati *Alati za grafikone* → *Oblik* → *Trenutni odabir* → **Oblikuj odabir** (ili brzi izbornik → **Oblikovanje područja grafikona, Oblikovanje područja crtanja ili Oblikovanje skupova podataka**)
3. odabrati skupinu *Ispuna* → **Slikovna ili tekstna ispuna**

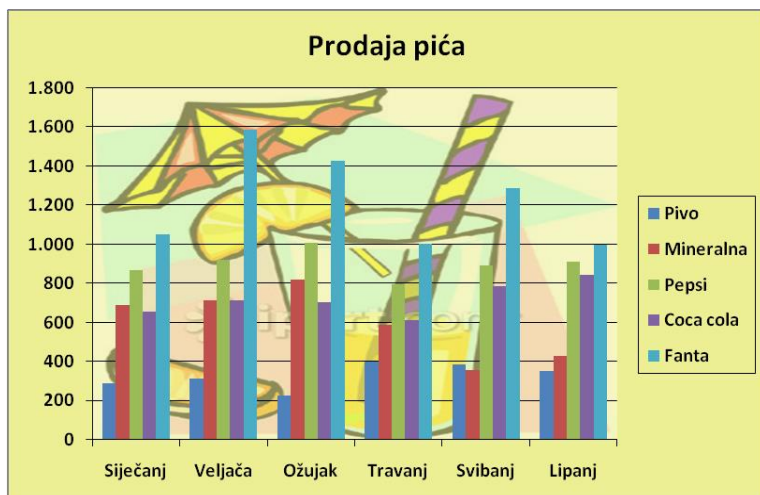

4. u odjeljku **Umetni iz** pritisnuti dugme **Datoteka** i na računalu pronaći pripremljenu slikovnu datoteku
5. ako se slika umeće u skup podataka, treba odrediti i oblik slike: **Rastegnuto**, **Složeno**, odnosno **Posloži i skaliraj s** vrijednosti jedinica po slici.

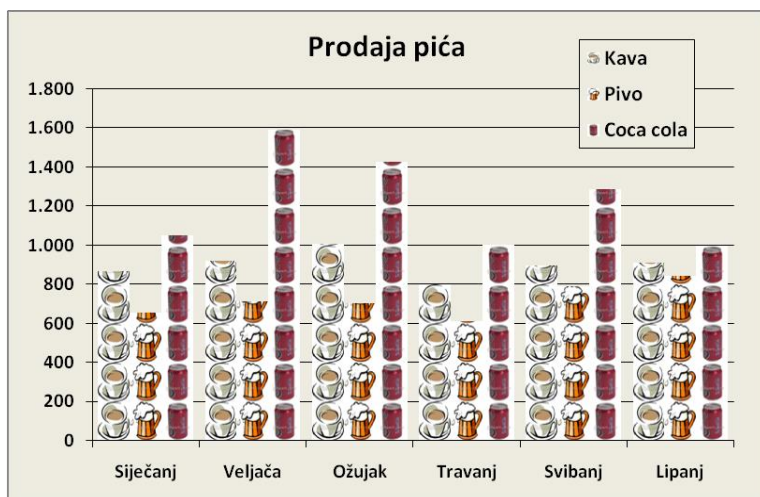
Slika umetnuta u područje grafikona:

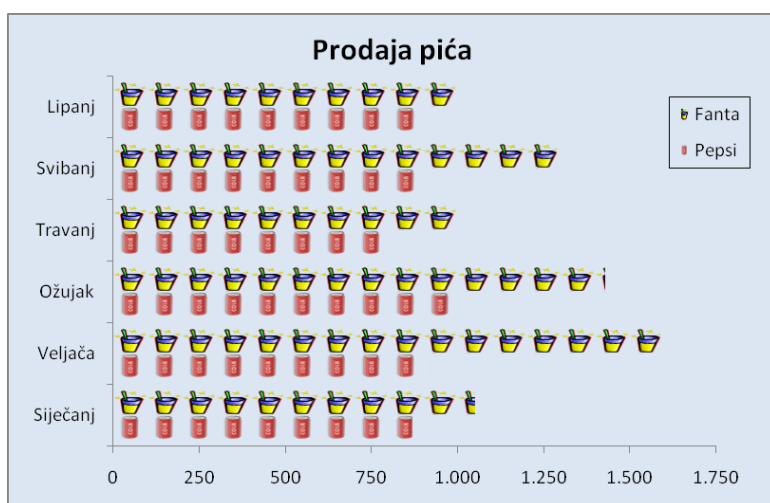
Slika umetnuta u područje crtanja:

Slika umetnuta u stupčaste nizove podataka:

Slika umetnuta u trakaste nizove podataka:

Slika umetnuta u elemente grafikona uklanja se odabirom boje, odnosno drugih efekata ispune ili uključivanjem mogućnosti **Bez ispune** (Alati za grafikone → Oblik → Trenutni odabir → Oblikuj odabir → Ispuna → **Bez ispune**).

2.8. Vježba: Oblikovanje grafikona

1. Otvorite datoteku **03_Grafikoni.xlsx**.
2. U radnom listu **Oblikovanje osi** na grafikonu s početkom u ćeliji F1 premjestite legendu uporabom mogućnosti **Prikaži legendu na vrhu**.
3. Okomitoj osi postavite početnu minimalnu vrijednost na 2000, a glavnu jedinicu na 250.
4. Sekundarnoj okomitoj osi postavite početnu minimalnu vrijednost na 80, maksimalnu vrijednost na 150 i glavnu jedinicu na 10.
5. Grafikonu s početkom u ćeliji F22 promijenite na okomitoj osi jedinicu prikaza vrijednosti u tisuće.
6. Dodajte oznake podataka tako da se pojavljuju na unutrašnjem kraju i poravnajte ih okomito za 270°.
7. U radnom listu **Slika** promijenite vrstu grafikona u stupčasti.
8. U nizove podataka umetnite odgovarajuće pripremljene slike za pojedino voće (u mapi **Vježbe**) tako da odaberete oblik **Posloži i skaliraj** s 50 jedinica po slici.
9. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

U ovom je poglavlju obrađeno:

- promjena vrste grafikona
- stvaranje kombiniranog grafikona
- dodavanje sekundarne osi
- dodavanje i brisanje nizova podataka
- promjena položaja elemenata grafikona
- promjena mjerila na osi vrijednosti
- promjena jedinice prikaza na osi vrijednosti
- umetanje slike u grafikon.

3. Formule i funkcije

Formule su temelj proračunskih tablica. Program *Excel* nudi razne mogućnosti za izradu jednostavnih i složenih izračuna pomoću formula. Formula može sadržavati nekoliko vrsta elemenata koji čine argumente formule: vrijednosti (broj, tekst, logičke vrijednosti), adrese ili nazive ćelija, operatore, funkcije.

U ovom poglavlju prikazana je primjena miješanih i 3D adresa pri izradi formula te primjena funkcija. Spomenuto je po nekoliko funkcija iz svake od kategorija funkcija.

Funkcije su gotovi složeni specijalni izrazi koji izvode niz operacija i izračuna. Program *Excel 2010* raspolaže s preko 400 funkcija, koje su svrstane u kategorije: datumske i vremenske, matematičke, statističke, tekstne, financijske, funkcije referenci i pretraživanja, logičke, funkcije baze podataka, informacija, kocke, tehničke odnosno inženjerske funkcije, funkcije dodataka i automatizacije te funkcije kompatibilnosti.

Po završetku ovog poglavlja polaznik će moći:

- koristiti miješane i 3D-adrese
- koristiti matematičke, statističke, tekstne, financijske i ugniježdene funkcije te funkcije datuma i vremena, referenci i pretraživanja i baza podataka

3.1. Primjena miješanih adresa

Svaka ćelija u radnom listu ima jedinstvenu adresu koja se sastoji od slovne oznake stupca i broja retka (npr. A1, B2, C4). U formulama se kao argumenti rabe i adrese ćelije pomoću kojih se pronalaze vrijednosti za proračune u formulama. Tada je rezultat formule ovisan o vrijednostima u navedenim ćelijama i mijenja se kad se promijeni vrijednost u adresiranoj ćeliji.

	A	B
1	20	30
2	30	60
3	10	100
4	=A1+A2+A3	=B1+B2+B3

Kada se kopira ćelija s formulom, adrese se ćelija u formuli automatski prilagođavaju novome mjestu. To se naziva **relativnim adresiranjem** (npr. A1), jer se adrese same podešavaju kako bi se prilagodile novome retku ili stupcu koji sudjeluje u izračunu formule.

Ponekad nije potrebno da se adrese podešavaju i mijenjaju prilikom kopiranja formule. U tome se slučaju rabe **apsolutne adrese** ćelija, koje se kopiranjem ne mijenjaju. Adrese u formuli pretvaraju se u apsolutne pomoću znaka za dolar (\$) ispred slovne oznake stupca i ispred broja retka koji čine adresu ćelije (npr. \$A\$2).

	A	B	C	D
1	Preračunavanje kune u euro			
2	Iznos u kn	Iznos u EUR	Tečaj	
3	25	3,4014	7,35	
4	50			=A4/\$C\$3
5	100			=A5/\$C\$3
6	700			=A6/\$C\$3
7	1000			=A7/\$C\$3
8	10000			=A8/\$C\$3

Miješane adrese su adrese koje su samo djelomično apsolutne (npr. A\$1 ili \$A1). Kada se formula s miješanom adresom kopira u drugu ćeliju, mijenja se samo dio adrese, onaj relativni, a apsolutni dio ostaje nepromijenjen.

Znak \$ ispred broja retka (\$1) čini taj dio adrese nepromjenjivim prilikom kopiranja. Znak \$ ispred oznake stupca (\$A) označava da će se nakon kopiranja zadržati područje djelovanja u stupcu A, a da će se brojevi redaka u adresi prilagođavati položaju u koji je formula kopirana.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Broj 1	Udio	Broj 2	Udio		Cijena	Količina 1	Iznos 1	Količina 2	Iznos 2
2	45	57,7%	85	66,4%		14,60	12	175,20	45	657,00
3	23	29,5%	15	11,7%		15,80	5	79,00	7	110,60
4	10	12,8%	28	21,9%		35,10	8	280,80	10	351,00
5	78	100,0%	128	100,0%		76,60	7	536,20	9	689,40
6										

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Broj 1	Udio	Broj 2	Udio		Cijena	Količina 1	Iznos 1	Količina 2	Iznos 2
2	45	=A2/A\$5*100	85	=C2/C\$5*100		14,6	12	=G2*\$F2	45	=I2*\$F2
3	23	=A3/A\$5*100	15	=C3/C\$5*100		15,8	5	=G3*\$F3	7	=I3*\$F3
4	10	=A4/A\$5*100	28	=C4/C\$5*100		35,1	8	=G4*\$F4	10	=I4*\$F4
5	=SUM(A2:A4)	=SUM(B2:B4)	=SUM(C2:C4)	=SUM(D2:D4)		76,6	7	=G5*\$F5	9	=I5*\$F5
6										

Znak za dolar može se upisati izravno u formulu ili se vrsta adrese, za trenutačno označenu adresu u formuli, može odabrati pritiskom na tipku [F4]. Svakim novim pritiskom te tipke odabire se druga vrsta adrese.

3.2. Primjena 3D-adresa

U formulama se mogu povezivati podaci koji se protežu kroz niz radnih listova organiziranih na isti način. To je adresiranje 3D ili konsolidiranje podataka u susjednim radnim listovima. Na taj se način mogu rabiti ove funkcije: SUM, COUNT, COUNTA, AVERAGE, MAX, MIN, PRODUCT, STDEV, STDEVP, VAR, VARP.

Na primjer, u nekoliko radnih listova nalaze se podaci po godinama. U novom konsolidiranom radnom listu žele se zbrojiti podaci za razdoblje.

Postupak je izrade formule s 3D-adresama:

1. označiti ćeliju u kojoj će se prikazati rezultat
2. uporabiti potrebnu funkciju (npr. **Automatski zbroj** – SUM)
3. pritisnuti oznaku prvoga radnog lista koji sudjeluje u formuli
4. označiti ćeliju u radnom listu (npr. B4)
5. pritisnuti i držati tipku [Shift]
6. pritisnuti oznaku posljednjega radnog lista koji sudjeluje u formuli
7. otpustiti tipku [Shift] i pritisnuti tipku [Enter].

Napravljena je formula koja zbraja vrijednosti ćelije B4 u rasponu radnih listova od **2008** do **2010**.

Formula izgleda ovako: **=SUM(2008:2010!B4)**.

Zanimljivosti i napomene

Dok je pritisnuta tipka [Shift], oznake radnih listova zabijeljene su, što znači da su listovi grupirani i odabrani za uključivanje u adresu.

3.3. Vježba: Uporaba miješanih i 3D-adresa

1. Otvorite datoteku **04_Formule i adrese.xlsx**.
2. U radnom listu **Prijavljene potrebe** u ćeliji H5 upišite formulu (s miješanom adresom) kojom ćete izračunati postotni udio podatka za djelatnost **Poljoprivreda, lov i šumarstvo** (broj u ćeliji D5) u ukupnom zbroju (broj u ćeliji D22).
(Količnik pomnožite sa 100 kako bi rezultat dao postotni udio.)
3. Formulu iz ćelije H5 kopirajte u raspon ćelija H6 do H21 kako biste formulu primijenili i na ostale djelatnosti. Ukupan zbroj udjela mora iznositi 100,0%.
4. Formulu iz ćelije H5 kopirajte u desni stupac koji se odnosi na 2008. godinu (raspon ćelija I5 do I21).
5. U radnom listu **Tablica množenja** pomoću formula izradite tablicu množenja. U ćeliji B4 upišite formulu s dvije miješane adrese kojom ćete pomnožiti brojeve iz ćelija A4 i B3. Miješane su adrese potrebne da bi se dobivena formula mogla primijeniti i na ostatak tablice.
6. Formulu iz ćelije B4 kopirajte na ostali dio tablice.
7. U radnom listu **Mjesec** pomoću funkcije 3D SUM zbrojite tjedne podatke iz radnih listova **Tjedan 1** do **Tjedan 4** u mjesečne.
8. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

3.4. Funkcije datuma i vremena

Kategorija funkcija datuma i vremena sadrži 20-tak funkcija koje služe za izračunavanje vremenskih vrijednosti.

Program *Excel* sprema datume kao serijske brojeve u nizu kako bi se mogli koristiti u izračunima. Prema zadanom, 1. siječanj 1900. serijski je broj 1, a 1. siječanj 2008. serijski je broj 39.448. Toliko je dana proteklo od početnog datuma 1. siječnja 1900. do 1. siječnja 2008.

Vrijeme je decimalna vrijednost i predstavlja dio dana od 00:00 (ponoć) do određenog vremena. Na primjer, podne je vrijednost 0,5.

TODAY

Funkcija TODAY kao rezultat vraća trenutačni datum oblikovan kao datum (može se oblikovati kao datum ili kao broj). Ta funkcija nema argumenata.

=TODAY()

Primjer:

	A	B	C
1	7.5.2011		

NOW

Funkcija NOW kao rezultat vraća trenutni datum i vrijeme oblikovano kao datum i vrijeme. Ta funkcija nema argumenata.

=NOW()

Primjer:

A1		fx =NOW()	
	A	B	C
1	7.5.2011 19:07		

DAY

Funkcija DAY izdvaja dan iz datuma kao cijeli broj od 1 do 31.

=DAY(redni_broj)

Redni_broj (*Serial_number*) Broj u datumsko-vremenskom zapisu.

Primjer:

B1		fx =DAY(A1)	
	A	B	C
1	7.5.2011	7	

MONTH

Funkcija MONTH izdvaja mjesec iz datuma kao cijeli broj od 1 (siječanj) do 12 (prosinac).

=MONTH(redni_broj)

Redni_broj (*Serial_number*) Broj u datumsko-vremenskom zapisu.

Primjer:

B1		fx =MONTH(A1)	
	A	B	C
1	7.5.2011	5	

YEAR

Funkcija YEAR izdvaja godinu iz datuma kao cijeli broj od 1900 do 9999.

=YEAR(redni_broj)	
Redni_broj (<i>Serial_number</i>)	Broj u datumsko-vremenskom zapisu.

Primjer:

B1	fx =YEAR(A1)	
	A	B
1	7.5.2011	2011

3.5. Vježba: Primjena funkcija TODAY, NOW, DAY, MONTH, YEAR

1. U datoteci **05_Funkcije.xlsx** otvorite radni list **Datum i vrijeme**.
2. U ćeliji B2 upišite formulu s funkcijom za prikaz današnjeg datuma.
3. Oblikujte taj datum tako da se vidi naziv dana i mjeseca (npr. *srijeda, 09. siječanj 2013.*).
4. U ćeliju B3 kopirajte rezultat formule iz ćelije B2 i, ako je potrebno, oblikujte ga kao datum. (Rezultat formule kopirajte naredbom: *Polazno* → *Međuspremnik* → *Zalijepi* → **Zalijepi vrijednosti**.)
5. Pomoću automatske ispune napravite datumski niz od ćelije B3 do B20 s korakom od jednog dana.
6. U ćelijama D2, E2 i F2 uporabite odgovarajuće funkcije za prikaz dana, mjeseca i godine iz datuma u ćeliji B2.
7. Formule iz raspona ćelija D2:F2 kopirajte u raspon ćelija D3:F20.
8. U ćeliji B22 upišite formulu s funkcijom za prikaz trenutnog datuma i vremena. Ako je potrebno, rezultat oblikujte tako da se prikazuju i datum i vrijeme.
9. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

3.6. Matematičke funkcije

Matematičke i trigonometrijske funkcije (*Math & Trig*), sukladno nazivu, služe za algebarske i trigonometrijske izračune. Od mnogobrojnih funkcija iz ove skupine spomenute su dvije funkcije za zaokruživanje i jedna za zbrajanje vrijednosti koje zadovoljavaju postavljeni uvjet.

ROUNDDOWN

Funkcija ROUNDDOWN zaokružuje zadani broj na broj bliži nuli.

=ROUNDDOWN(broj;broj_znamenki)	
Broj (<i>Number</i>)	Broj koji se želi zaokružiti, a to može biti broj ili adresa ćelije u kojoj se broj nalazi.
Broj_znamenki (<i>Num_digits</i>)	Broj znamenaka na koji se želi zaokružiti broj. Kada je Broj_znamenki : – pozitivan – zaokružuje se na navedeni broj decimalnih mjesta – negativan – zaokružuje se ulijevo od decimalnog simbola, na desetice, stotice, tisućice itd. – nula (0) ili ispušten – zaokružuje se na najbliži cijeli broj.

Primjer:

D2 f _x =ROUNDDOWN(A2;2)				
	A	B	C	D
1	Broj	Zaokruživanje	Funkcija	Rezultat
2	1895,7825	na dvije decimale	=ROUNDDOWN(A2;2)	1895,78
3		na cijeli broj	=ROUNDDOWN(A2;0)	1895
4		na stotice	=ROUNDDOWN(A2;-2)	1800

ROUNDUP

Funkcija ROUNDUP zaokružuje zadani broj na viši broj, na broj udaljeniji od nule.

=ROUNDUP(broj;broj_znamenki)	
Broj (<i>Number</i>)	Broj koji se želi zaokružiti, a to može biti broj ili adresa ćelije u kojoj se broj nalazi.
Broj_znamenki (<i>Num_digits</i>)	Broj znamenaka na koji se želi zaokružiti broj. Kada je Broj_znamenki : – pozitivan – zaokružuje se na navedeni broj decimalnih mjesta – negativan – zaokružuje se ulijevo od decimalnog simbola, na desetice, stotice, tisućice itd. – nula (0) ili ispušten – zaokružuje se na najbliži cijeli broj.

Primjer:

	A	B	C	D
1	Broj	Zaokruživanje	Funkcija	Rezultat
2	1895,7825	na dvije decimale	=ROUNDUP(A2;2)	1895,79
3		na cijeli broj	=ROUNDUP(A2;0)	1896
4		na stotice	=ROUNDUP(A2;-2)	1900

Razlike u rezultatima formula s funkcijama za zaokruživanje:

Broj	Zaokruživanje	ROUND	ROUNDDOWN	ROUNDUP
1895,7825	na dvije decimale	1895,78	1895,78	1895,79
	na cijeli broj	1896	1895	1896
	na stotice	1900	1800	1900

SUMIF

Funkcija SUMIF zbraja vrijednosti određene postavljenim uvjetom.

=SUMIF(raspon;kriteriji;raspon_zbroja)	
Raspon (Range)	Raspon ćelija u kojima se nalazi uvjet.
Kriteriji (Criteria)	Kriterij ili uvjet u obliku broja, izraza ili teksta koji određuje koje će ćelije biti zbrojene. Na primjer, kriterij može biti izražen kao 25, „>25“, „jabuke“.
Raspon_zbroja (Sum_range)	Raspon ćelija koje treba zbrojiti. Ako nije naveden, zbrajaju se sve ćelije u rasponu.

Primjer:

	A	B	C	D	E	F
1	jabuke	18	43			
2	kruške	20				
3	jabuke	25				
4	višnje	85				
5	kruške	12				

3.7. Vježba: Primjena funkcija ROUNDDOWN, ROUNDUP, SUMIF

1. U datoteci **05_Funkcije.xlsx** otvorite radni list **Matematičke**.
2. U ćelijama D29 i D30 pomoću funkcije SUMIF izračunajte koliko je potrošeno *povrća*, a zatim koliko je potrošeno *mesa*.
3. U ćelijama H6:H10 i I6:I10 zaokružite broj iz ćelije H3 prema zadanim vrijednostima i uz uporabu navedenih funkcija.
4. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

3.8. Statističke funkcije

COUNTIF

Funkcija COUNTIF broji ćelije u zadanom rasponu koje zadovoljavaju postavljeni uvjet.

=COUNTIF(raspon;kriteriji)	
Raspon (<i>Range</i>)	Raspon ćelija u kojima se prebrajaju ćelije koje nisu prazne.
Kriteriji (<i>Criteria</i>)	Uvjet u obliku broja, izraza ili teksta koji određuje koje će ćelije biti prebrojene.

Primjer:

Koliko se puta na popisu spominju jabuke?

D2	fx =COUNTIF(A2:A6;"jabuke")				
	A	B	C	D	E
1	Proizvod	Količina	Cijena		
2	jabuke	18	12,90 kn	2	
3	kruške	20			
4	jabuke	25	13,00 kn		
5	višnje	85	18,00 kn		
6	kruške	12	15,00 kn		

COUNTBLANK

Funkcija COUNTBLANK broji prazne ćelije u zadanom rasponu.

=COUNTBLANK(raspon)	
Raspon (<i>Range</i>)	Raspon ćelija u kojima se prebrajaju prazne ćelije.

Primjer:

Koliko proizvoda nema upisanu cijenu?

D2	fx =COUNTBLANK(C2:C6)				
	A	B	C	D	E
1	Proizvod	Količina	Cijena		
2	jabuke	18	12,90 kn	1	
3	kruške	20			
4	jabuke	25	13,00 kn		
5	višnje	85	18,00 kn		
6	kruške	12	15,00 kn		

RANK

Funkcija RANK prikazuje položaj broja u popisu brojeva. Položaj broja je njegova relativna veličina u odnosu na ostale vrijednosti u popisu. Isti se rezultat može dobiti razvrstavanjem brojeva u popisu i određivanjem položaja pojedinog broja.

Funkcija RANK predstavlja statističku metodu **Rang** kojom se određuje poredak učestalosti nekog obilježja.

Zanimljivosti i napomene

Funkcija **RANK** nalazi se u kategoriji **Kompatibilnost**.

=RANK(broj;ref;redosljed)	
Broj (Number)	Broj u popisu čiji se položaj želi pronaći.
Ref (Ref)	Raspon ćelija s popisom brojeva u kojem se treba odrediti položaj.
Redosljed (Order)	Broj koji određuje redosljed: 0 (nula) ili ispušten – padajući (silazni) redosljed 1 (jedan) – rastući (uzlazni) redosljed

Primjer:

Potrebno je odrediti redosljed uspješnosti na ispitu.

D2 fx =RANK(C2;\$C\$2:\$C\$9;0)				
	A	B	C	D
1	Ime	Prezime	Broj bodova	Rang uspješnosti
2	Marta	Burazin	252	6
3	Vedran	Horvat	251	7
4	Marko	Iličić	315	1
5	Marija	Martinko	145	8
6	Jasna	Paunković	299	4
7	Tvrtko	Petrić	300	3
8	Dina	Spajić	299	4
9	Zdravko	Tihomirović	314	2

Funkcija RANK daje duplikatima brojeva isti položaj. Međutim, prisutnost duplikata brojeva utječe na položaj brojeva koji slijede, jer sljedeći položaj iza duplikata ne zauzima niti jedan broj. Na primjer, u popisu se dva puta pojavljuje položaj 4, ali zato niti jedan broj nema položaj 5.

U programu *Excel 2010* funkcija RANK zamijenjena je dvjema novim funkcijama koje nude veću točnost i čiji nazivi bolje upućuju na njihov način uporabe:

- RANK.AVG – ako više vrijednosti ima isti položaj, rezultat je prosječni položaj
- RANK.EQ – ako više vrijednosti ima isti položaj, rezultat je najviši položaj. Ova je funkcija ekvivalent funkcije RANK.

Zanimljivosti i napomene

Funkcija **RANK** dostupna je u programu *Excel 2010* radi kompatibilnosti s programom *Excel 2007* i ranijim inačicama, ali možda neće biti dostupna u sljedećim inačicama programa *Excel*.

Usporedba rezultata formula s funkcijama za određivanje položaja broja:

Broj	Funkcije		
	RANK	RANK.AVG	RANK.EQ
12	4	4	4
15	2	2,5	2
15	2	2,5	2
11	5	5	5
19	1	1	1

3.9. Vježba: Primjena funkcija COUNTIF, COUNTBLANK, RANK

1. U datoteci **05_Funkcije.xlsx** otvorite radni list **Statističke**.
2. Odredite rang najprodavanijih automobila: u ćeliju C3 upišite funkciju koja će rangirati broj u ćeliji B3 od najvišeg do najnižeg, relativno u odnosu na raspon ćelija B3 do B12.
3. Kopirajte funkciju iz ćelije C3 na raspon ćelija C4:C12.
4. U ćeliju F2 upišite funkciju kojom ćete prebrojiti marke automobila s više od 25.000 prodanih primjeraka.
5. U ćeliju F18 upišite funkciju kojom ćete prebrojiti koliko automobila u tablici A18:B33 nema podataka o broju prodanih primjeraka.
6. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

3.10. Tekstne funkcije

LEFT

Funkcija LEFT izdvaja zadani broj znakova od početka tekstnog niza. Prazna mjesta u tekstu računaju se kao znakovi.

=LEFT(tekst;broj_znakova)	
Tekst (Text)	Tekstni niz sa znakovima koji se žele izdvojiti.
Broj_znakova (Num_chars)	Određuje broj znakova koje treba izdvojiti, ako je ispušten izdvaja se jedan znak.

Primjer:

B1	=LEFT(A1;8)
A	B
1	telefon: 01 456-325
	telefon:

RIGHT

Funkcija RIGHT izdvaja zadani broj znakova od kraja tekstnog niza. Prazna mjesta u tekstu računaju se kao znakovi.

=RIGHT(tekst;broj_znakova)	
Tekst (Text)	Tekstni niz sa znakovima koji se žele izdvojiti.
Broj_znakova (Num_chars)	Određuje broj znakova koje treba izdvojiti; ako je ispušten, izdvaja se jedan znak.

Primjer:

B1	=RIGHT(A1;7)
A	B
1	telefon: 01 456-325
	456-325

MID (*Middle*)

Funkcija MID izdvaja znakove iz sredine tekstnog niza, od zadanog početnog mjesta i u zadanoj dužini. Prazna mjesta u tekstu računaju se kao znakovi.

MID(tekst;početni_broj;broj_znakova)	
Tekst (<i>Text</i>)	Tekstni niz sa znakovima koji se žele izdvojiti.
Početni_broj (<i>Start_num</i>)	Broj koji označava mjesto prvog znaka koje se izdvaja. Prvi znak u tekstu ima Početni_broj jednak 1.
Broj_znakova (<i>Num_chars</i>)	Određuje broj znakova koje treba izdvojiti.

Primjer:

B1 fx =MID(A1;10;2)	
A	B
1 telefon: 01 456-325	01

TRIM

Funkcija TRIM uklanja sve nepotrebne razmake iz teksta ostavljajući po jedan razmak između riječi.

=TRIM(tekst)	
Tekst (<i>Text</i>)	Tekst iz kojeg je potrebno ukloniti nepotrebne razmake.

Primjer:

B1 fx =TRIM(A1)	
A	B
1 Uklonite nepotrebne praznine .	Uklonite nepotrebne praznine .

CONCATENATE

Funkcija CONCATENATE spaja više tekstnih nizova u jedan.

=CONCATENATE(tekst1;tekst2;...)	
Tekst (<i>Text</i>)	Od jednog tekstnog niza do najviše 255 tekstnih nizova zapisanih u ćelijama ili izravno u argumentima Tekst .

Primjer:

C1 fx =CONCATENATE(A1;" ";B1)			
A	B	C	D
1 Ivica	Ivanković	Ivica Ivanković	

Zanimljivosti i napomene

Potrebni razmaci između spojenih tekstnih nizova postižu se jednim praznim mjestom u navodnicima (" ").

3.11. Vježba: Primjena funkcija LEFT, RIGHT, MID, TRIM, CONCATENATE

1. Otvorite datoteku **05_Funkcije.xlsx**.
2. U radnom listu **Tekstne1** u ćeliji B3 upišite funkciju kojom ćete iz ćelije A3 izdvojiti prvo slovo koje se odnosi na područje djelatnosti.
3. U ćeliji C3 upišite funkciju kojom ćete iz teksta u ćeliji A3 izdvojiti naziv djelatnosti. Kopirajte funkcije iz ćelija B3:C3 na raspon ćelija B4:C23.
4. U radnom listu **Tekstne 2** u ćeliji B3 upišite funkciju kojom ćete izdvojiti poštanski broj koji se nalazi u ćeliji A3 iza naziva poštanskog ureda. Kopirajte funkciju iz ćelije B3 na raspon ćelija B4:B899.
5. U radnom listu **Tekstne 3** u ćeliji C4 upišite funkciju kojom ćete u imenu i prezimenu u ćeliji B4 ukloniti nepotrebne praznine. Kopirajte funkciju iz ćelije C4 na raspon ćelija C5:C9.
6. U radnom listu **Tekstne 4** u ćeliji C3 upišite funkciju kojom ćete spojiti poštanski broj iz ćelije A3 i naziv pošte iz ćelije B3. Kopirajte funkciju iz ćelije C3 na raspon ćelija C4:C899.
7. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

3.12. Financijske funkcije

Financijske funkcije omogućavaju proračune i financijske analize vezane uz kredite, godišnje prihode od kamata i renti, amortizaciju, postotne dobiti itd.

Argumenti u funkcijama moraju biti usklađeni s obzirom na vremenska razdoblja. Ako je jedan od argumenata izražen u mjesečnim vrijednostima, i sve ostale argumente treba preračunati u mjesečne iznose.

Svako je plaćanje (izdatak) negativna vrijednost, a primanje pozitivna.

FV (*Future Value*)

Funkcija FV računa buduću vrijednost ulaganja na temelju periodične, konstantne otplate i konstantne kamatne stope ili na temelju jednokratnog plaćanja uloga.

=FV(stopa;brrazd;rata;sv;vrsta)	
Stopa (Rate)	Kamatna stopa za razdoblje u obliku postotka
Brrazd (Nper)	Ukupan broj razdoblja plaćanja
Rata (Pmt)	Iznos koji se uplaćuje u svakom razdoblju i ne može se mijenjati tijekom razdoblja. Ako je Rata ispušten, Sv mora biti upisan.
Sv (Pv)	Sadašnja vrijednost ili sadašnja ukupna vrijednost niza budućih plaćanja. Ako je Sv ispušten, pretpostavlja se da je 0 (nula), a tada Rata mora biti upisan.
Vrsta (Type)	Vrijednost koja predstavlja dospijeće plaćanja: 1 – uplata na početku razdoblja 0 ili izostavljeno – uplata na kraju razdoblja.

Primjer:

Izračun buduće vrijednosti uloženi 50.000,00 kn uz kamatnu stopu od 5,25 % godišnje na razdoblje od pet godina.

E5	=FV(E2;E3;;-E4)				
	A	B	C	D	E
1	FV - buduća vrijednost na temelju jednokratne uplate				
2		STOPA	(RATE)	godišnja kamatna stopa	5,25%
3		BRRAZD	(NPER)	broj razdoblja-godine	5
4		SV	(PV)	sadašnja vrijednost	50.000,00 kn
5		FV		buduća vrijednost	64.577,40 kn

Izračun buduće vrijednosti na temelju mjesečnih uplata od 250,00 kn u razdoblju od pet godina uz godišnju kamatnu stopu od 5,25 %.

Zanimljivosti i napomene

Godišnja kamatna stopa dijeli se sa 12 kako bi se dobila mjesečna stopa.

Broj godina množi se sa 12 kako bi se dobio broj mjeseci.

E12 fx =FV(E9/12;E10*12;-E11)					
	A	B	C	D	E
8	FV - buduća vrijednost na temelju mjesečnih uplata				
9		STOPA	(RATE)	godišnja kamatna stopa	5,25%
10		BRRAZD	(NPER)	broj razdoblja-godine	5
11		RATA	(PMT)	iznos mjesečne rate	250,00 kn
12		FV		buduća vrijednost	17.110,42 kn

PV (Present Value)

Funkcija PV računa sadašnju vrijednost investicije. Sadašnja je vrijednost trenutna vrijednost ukupnog iznosa niza budućih novčanih izdataka.

=PV(stopa;brrazd;rata;bv;vrsta)	
Stopa (Rate)	Kamatna stopa za razdoblje u obliku postotka
Brrazd (Nper)	Ukupan broj razdoblja plaćanja
Rata (Pmt)	Iznos koji se uplaćuje u svakom razdoblju i ne može se mijenjati tijekom razdoblja.
Bv (Fv)	Buduća vrijednost ili saldo koji se ostvaruje nakon zadnje uplate. Ako je Bv ispušten, pretpostavlja se da je 0 (nula) i buduća je vrijednost zajma 0. Ako je Bv ispušten, mora postojati argument Rata .
Vrsta (Type)	Vrijednost koja predstavlja dospjeće plaćanja: 1 – uplata na početku razdoblja 0 ili izostavljeno – uplata na kraju razdoblja.

Primjer:

Koliko novca treba uložiti da bi se nakon pet godina ostvario ciljni iznos od 50.000,00 kn, uz kamatnu stopu od 5,25 % godišnje?

E28 fx =PV(E25;E26;;E27)					
	A	B	C	D	E
24	PV - sadašnja vrijednost				
25		STOPA	(RATE)	godišnja kamatna stopa	5,25%
26		BRRAZD	(NPER)	broj razdoblja-godine	5
27		BV	(FV)	buduća vrijednost	50.000,00 kn
28		PV		sadašnja vrijednost	-38.713,24 kn

PMT (Payment made each period)

Funkcija PMT računa vrijednost uplata za zajam, koji se temelji na konstantnim uplatama i konstantnoj kamatnoj stopi.

=PMT(stopa;brrazd;sv;bv;vrsta)	
Stopa (Rate)	Kamatna stopa za razdoblje u obliku postotka
Brrazd (Nper)	Ukupan broj razdoblja plaćanja
Sv (Pv)	Sadašnja vrijednost, odnosno ukupni iznos sadašnje vrijednosti niza budućih plaćanja, temeljna glavnica
Bv (Fv)	Buduća vrijednost ili saldo koji se postiže nakon zadnje uplate. Ako je Bv ispušten, pretpostavlja se da je 0 (nula), što znači da je buduća vrijednost zajma 0.
Vrsta (Type)	Vrijednost koja predstavlja dospijeće plaćanja: 1 – uplata na početku razdoblja 0 ili izostavljeno – uplata na kraju razdoblja.

Primjer:

Izračun iznosa rate kredita od 58.000,00 kn uz godišnju kamatnu stopu od 8,15 % na rok od sedam godina.

E36	fx =PMT(E33/12;E34;E35)				
	A	B	C	D	E
32	PMT - iznos rate kredita				
33		STOPA (RATE)	godišnja kamatna stopa		8,15%
34		BRRAZD (NPER)	broj razdoblja-mjeseci		84
35		SV (PV)	sadašnja vrijednost-iznos		58.000,00 kn
36		PMT	iznos rate kredita		-908,34 kn

3.13. Vježba: Primjena funkcija FV, PV, PMT

1. U datoteci **05_Funkcije.xlsx** otvorite radni list **Financijske**.
2. Prema zadacima izračunajte vrijednosti pomoću financijskih funkcija.
3. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

3.14. Funkcije referenci i pretraživanja

Funkcije referenci (adresne) i pretraživanja daju informacije o podacima na određenim mjestima.

Funkcijama VLOOKUP i HLOOKUP pretražuju se zadane vrijednosti u određenom rasponu ćelija. Navedene funkcije gotovo su identične, razlikuju se jedino u obliku tablice u kojoj se traže podaci. Funkcija VLOOKUP (*Vertical Lookup*) rabi se za pretraživanje podataka po zadanom stupcu, a HLOOKUP (*Horizontal Lookup*) za pretraživanje podataka po zadanom retku.

Može se tražiti identična ili približna zadana vrijednost. Ako se pretražuje približna vrijednost, podaci moraju biti razvrstani uzlaznim redoslijedom.

VLOOKUP

Funkcija VLOOKUP traži zadanu vrijednost u prvom stupcu zadanog raspona i kao rezultat prikazuje pripadajuću vrijednost iz određenog stupca u pronađenom retku.

Zanimljivosti i napomene

Argument **Col_index_num** kod funkcije VLOOKUP preveden je kao **Indeks_retka** umjesto **Indeks_stupca**.

=VLOOKUP(vrijednost_pretraživanja;polje_tablica;indeks_stupca;raspon_pretraživanja)	
Vrijednost pretraživanja (<i>Lookup_value</i>)	Zadana vrijednost koju treba pronaći u prvom stupcu raspona tablice. Može biti vrijednost ili adresa ćelije.
Polje tablica (<i>Table_array</i>)	Tablica informacija u kojoj se traže podaci, raspon ćelija. Može biti adresa ili naziv raspona.
Indeks_stupca (<i>Col_index_num</i>)	Broj stupca označenog raspona iz kojeg će biti vraćena odgovarajuća vrijednost (1 odgovara prvom stupcu, 2 drugom itd.).
Raspon pretraživanja (<i>Range_lookup</i>)	Logička vrijednost koja određuje hoće li se tražiti identična ili približna vrijednost: FALSE ili 0 – identična (točna) vrijednost TRUE ili 1 ili izostavljeno – približna vrijednost.

Primjer:

U cjeniku je potrebno pronaći cijenu artikla prema zadanoj šifri artikla upisanoj u ćeliju H1.

=VLOOKUP(H1;B1:E417;4;0)								
	A	B	C	D	E	F	G	H
1	Red.broj	Šifra	Naziv proizvoda	JM	Cijena bez PDV-a	Tražena šifra:		0066
2	1.	0064	EPSON DFX5000 N884BK FULLM.	KOM	73,00	Vraćena vrijednost (cijena):		208,00
3	2.	0066	EPSON S015055(8766) DFX5000/8000 OR	KOM	208,00			
4	3.	0142	EPSON LQ 1000/MX 100 N478BK FULLM.	KOM	19,50			
5	4.	0143	EPSON S015022(7754) LQ1000/1170 OR	KOM	49,00			
6	5.	0148	EPSON LQ2500/2550 CRNI N901BK FULLM.	KOM	23,00			
7	6.	0152	EPSON S015018/15262 LQ2550/860/1060 OR	KOM	73,50			
8	7.	0153	EPSON LQ800/MX80 N477BK FULLM.	KOM	18,00			
9	8.	0155	EPSON S015021(7753) LQ800 OR	KOM	44,30			
10	9.	0177	FILM PANAS KXF 1000 KX-FA132X ORIG.	KOM	324,62			
11	10.	0178	FILM PANAS.KX-FA136X ORIG.(2 ROLE A 100	PAK	312,31			
12	11.	0182	FILM PANASONIC KX-FA55 81/85 2ROL.ORIG.	PAK	199,00			

HLOOKUP

Funkcija HLOOKUP traži zadanu vrijednost u prvom retku zadanog raspona i kao rezultat prikazuje vrijednost iz istog stupca raspona u točno određenom retku.

=HLOOKUP(vrijednost_pretraživanja;polje_tablica;indeks_retka;raspon_pretraživanja)	
Vrijednost_pretraživanja (<i>Lookup_value</i>)	Zadana vrijednost koju treba pronaći u prvom retku raspona tablice. Može biti vrijednost ili adresa ćelije.
Polje_tablica (<i>Table_array</i>)	Tablica informacija u kojoj se traže podaci, raspon ćelija. Može biti adresa ili naziv raspona.
Indeks_retka (<i>Row_index_num</i>)	Broj retka označenog raspona iz kojeg će biti vraćena odgovarajuća vrijednost (1 odgovara prvom retku, 2 drugom itd.).
Raspon_pretraživanja (<i>Range_lookup</i>)	Logička vrijednost koja određuje hoće li se tražiti identična (točna) ili približna vrijednost: FALSE ili 0 – identična (točna) vrijednost TRUE ili 1 ili izostavljeno – približna vrijednost.

Ako se pretražuje približna vrijednost, podaci trebaju biti razvrstani uzlazno slijeva nadesno.

Primjer:

Potrebno je pronaći broj telefona neke škole, npr. *Gimnazije Velika Gorica*.

	A	B	C	D	E	F
1	Naziv	EKONOMSKA ŠKOLA VELIKA GORICA	EKONOMSKA, TRGOVAČKA I UGOSTITELJSKA ŠKOLA SAMOBOR	GIMNAZIJA "ANTUN GUSTAV MATOŠ" SAMOBOR	GIMNAZIJA VELIKA GORICA	GLAZBENA ŠKOLA "FERDO LIVADIĆ" SAMOBOR
2	Šifra škole	01-087-501	01-073-501	01-073-502	01-087-502	01-073-504
3	Adresa	KRALJA STJEPANA TOMAŠEVIĆA 21	ANDRIJE HEBRANGA 26	ANDRIJE HEBRANGA 26	KRALJA STJEPANA TOMAŠEVIĆA 21	TRG MATIJE HRVATSKE 3
4	TEL tajništvo	626-52-39	336-03-23, 336-10-04	336-04-01	622-13-70	333-64-27
5						
6	Tražena škola:	GIMNAZIJA VELIKA GORICA				
7	Broj telefona (vraćena vrijednost):	622-13-70				

3.15. Vježba: Primjena funkcija VLOOKUP, HLOOKUP

1. U datoteci **05_Funkcije.xlsx** otvorite radni list **Pretraživanje**.
2. U ćeliji C4 uporabite funkciju kojom ćete upisati ime voditelja prodaje određene autokuće prema priloženom popisu. Formulu iz ćelije C4 kopirajte u raspon C5:C40.
3. U radnom listu **Pretraživanje1** u ćeliji E6 uporabite funkciju kojom ćete upisati naziv zanimanja na engleskom. Rječnik zanimanja nalazi se u radnom listu **Rječnik**.
4. Formulu iz ćelije E6 kopirajte u raspone ćelija E7:E25 i E27:E46.
5. U radnom listu **Pretraživanje2** napravite formulu s funkcijom HLOOKUP tako da se u ćeliji B21 prikaže broj nezaposlenih iz siječnja 2000. godine. Formulu iz ćelije B21 uredite i kopirajte u raspon C21:M21 i u raspon B22:M22.
6. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

3.16. Funkcije baze podataka

Baze podataka su rasponi ćelija kojima se u prvom retku (zaglavlju tablice) nalaze nazivi polja (stupaca). Svi su redci ispod zaglavlja zapisi (slogovi) baze podataka (jedan redak – jedan slog). Funkcije u ovoj kategoriji počinju slovom D (*Database*) i imaju svoj ekvivalent u običnim funkcijama.

DSUM

Funkcija DSUM zbraja brojeve, koji ispunjavaju zadane uvjete, u zadanom polju (stupcu) baze podataka.

=DSUM(bazapodataka;polje;kriteriji)	
Bazapodataka (<i>Database</i>)	Raspon ćelija koji tvori popis ili bazu podataka. Baza podataka popis je povezanih podataka.
Polje (<i>Field</i>)	Adresa ćelije s nazivom stupca, naziv stupca obuhvaćen dvostrukim navodnicima ili broj koji predstavlja smještaj stupca unutar popisa.
Kriteriji (<i>Criteria</i>)	Raspon ćelija koji sadrži zadane uvjete. Raspon uključuje naziv stupca i ćelije ispod naziva stupca u kojima je naveden uvjet.

E2 =DSUM(A4:D15;D4;B1:C2)					
	A	B	C	D	E
1	Kriterij:	Artikl	Cijena		
2		Jabuke	<10,00		112800
3					
4	Red. br.	Artikl	Cijena	Količina u kg	
5	1	Jabuke	7,80 kn	12800	
6	2	Kruške	12,00 kn	10000	
7	3	Jabuke	9,50 kn	85000	
8	4	Višnje	14,85 kn	390	
9	5	Dunje	21,50 kn	500	
10	6	Jabuke	8,80 kn	15000	
11	7	Šljive	14,80 kn	35000	
12	8	Banane	6,90 kn	12000	
13	9	Breskve	25,12 kn	480	

Primjer:

Potrebno je zbrojiti količinu jabuka na skladištu kojima je cijena manja od 10,00 kn.

DCOUNT

Funkcija DCOUNT broji ćelije u stupcu popisa ili baze podataka koje sadrže brojeve koji ispunjavaju zadane uvjete.

=DCOUNT(bazapodataka;polje;kriteriji)	
Bazapodataka (<i>Database</i>)	Raspon ćelija koji tvori popis ili bazu podataka. Baza podataka popis je povezanih podataka.
Polje (<i>Field</i>)	Adresa ćelije s nazivom stupca, naziv stupca obuhvaćen dvostrukim navodnicima ili broj koji predstavlja smještaj stupca unutar popisa.
Kriteriji (<i>Criteria</i>)	Raspon ćelija koji sadrži zadane uvjete. Raspon uključuje naziv stupca i ćelije ispod naziva stupca u kojima je naveden uvjet.

Primjer:

Koliko ima vrsta jabuka s cijenom manjom od 10,00 kn?

E2 fx =DCOUNT(A4:D15;A4;B1:C2)				
	A	B	C	E
1	Kriterij:	Artikl	Cijena	
2		Jabuke	<10,00	3
3				
4	Red. br.	Artikl	Cijena	Količina u kg
5	1	Jabuke	7,80 kn	12800
6	2	Kruške	12,00 kn	10000
7	3	Jabuke	9,50 kn	85000
8	4	Višnje	14,85 kn	390
9	5	Dunje	21,50 kn	500
10	6	Jabuke	8,80 kn	15000
11	7	Šljive	14,80 kn	35000
12	8	Banane	6,90 kn	12000
13	9	Breskve	25,12 kn	480
14	10	Višnje	12,85 kn	350
15	11	Jabuke	12,00 kn	8000

DAVERAGE

Funkcija DAVERAGE izračunava prosječnu vrijednost brojeva koji ispunjavaju zadane uvjete iz zadanog polja (stupca) baze podataka.

=DAVERAGE(bazapodataka;polje;kriteriji)	
Bazapodataka (<i>Database</i>)	Raspon ćelija koji tvori popis ili bazu podataka. Baza podataka popis je povezanih podataka.
Polje (<i>Field</i>)	Adresa ćelije s nazivom stupca, naziv stupca obuhvaćen dvostrukim navodnicima ili broj koji predstavlja smještaj stupca unutar popisa.
Kriteriji (<i>Criteria</i>)	Raspon ćelija koji sadrži zadane uvjete. Raspon uključuje naziv stupca i ćelije ispod naziva stupca u kojima je naveden uvjet.

Primjer:

Koja je prosječna cijena jabuka koje se nalaze na skladištu?

E2 fx =DAVERAGE(A4:D15;C4;B1:B2)				
	A	B	C	E
1	Kriterij:	Artikl	Cijena	
2		Jabuke	<10,00	9.53
3				
4	Red. br.	Artikl	Cijena	Količina u kg
5	1	Jabuke	7,80 kn	12800
6	2	Kruške	12,00 kn	10000
7	3	Jabuke	9,50 kn	85000
8	4	Višnje	14,85 kn	390
9	5	Dunje	21,50 kn	500
10	6	Jabuke	8,80 kn	15000
11	7	Šljive	14,80 kn	35000
12	8	Banane	6,90 kn	12000
13	9	Breskve	25,12 kn	480
14	10	Višnje	12,85 kn	350
15	11	Jabuke	12,00 kn	8000

DMIN

Funkcija DMIN vraća najmanji broj koji ispunjava zadane uvjete iz zadanog polja (stupca) baze podataka.

=DMIN(bazapodataka;polje;kriteriji)	
Bazapodataka (<i>Database</i>)	Raspon ćelija koji tvori popis ili bazu podataka. Baza podataka popis je povezanih podataka.
Polje (<i>Field</i>)	Adresa ćelije s nazivom stupca, naziv stupca obuhvaćen dvostrukim navodnicima ili broj koji predstavlja smještaj stupca unutar popisa.
Kriteriji (<i>Criteria</i>)	Raspon ćelija koji sadrži zadane uvjete. Raspon uključuje naziv stupca i ćelije ispod naziva stupca u kojima je naveden uvjet.

Primjer:

Koja je najniža cijena jabuka?

E2 fx =DMIN(A4:D15;C4;B1:B2)					
	A	B	C	D	E
1	Kriterij:	Artikl	Cijena		
2		Jabuke	<10,00		7,80
3					
4	Red. br.	Artikl	Cijena	Količina u kg	
5	1	Jabuke	7,80 kn	12800	
6	2	Kruške	12,00 kn	10000	
7	3	Jabuke	9,50 kn	85000	
8	4	Višnje	14,85 kn	390	
9	5	Dunje	21,50 kn	500	
10	6	Jabuke	8,80 kn	15000	
11	7	Šljive	14,80 kn	35000	
12	8	Banane	6,90 kn	12000	
13	9	Breskve	25,12 kn	480	
14	10	Višnje	12,85 kn	350	
15	11	Jabuke	12,00 kn	8000	

DMAX

Funkcija DMAX vraća najveći broj koji ispunjava zadane uvjete iz zadanog polja (stupca) baze podataka.

=DMAX(bazapodataka;polje;kriteriji)	
Bazapodataka (<i>Database</i>)	Raspon ćelija koji tvori popis ili bazu podataka. Baza podataka popis je povezanih podataka.
Polje (<i>Field</i>)	Adresa ćelije s nazivom stupca, naziv stupca obuhvaćen dvostrukim navodnicima ili broj koji predstavlja smještaj stupca unutar popisa.
Kriteriji (<i>Criteria</i>)	Raspon ćelija koji sadrži zadane uvjete. Raspon uključuje naziv stupca i ćelije ispod naziva stupca u kojima je naveden uvjet.

Primjer:

Koja je najviša cijena jabuka?

E2 fx =DMAX(A4:D15;C4;B1:B2)					
	A	B	C	D	E
1	Kriterij:	Artikl	Cijena		
2		Jabuke	<10,00		12,00
3					
4	Red. br.	Artikl	Cijena	Količina u kg	
5	1	Jabuke	7,80 kn	12800	
6	2	Kruške	12,00 kn	10000	
7	3	Jabuke	9,50 kn	85000	
8	4	Višnje	14,85 kn	390	
9	5	Dunje	21,50 kn	500	
10	6	Jabuke	8,80 kn	15000	
11	7	Šljive	14,80 kn	35000	
12	8	Banane	6,90 kn	12000	
13	9	Breskve	25,12 kn	480	
14	10	Višnje	12,85 kn	350	
15	11	Jabuke	12,00 kn	8000	

3.17. Vježba: Primjena funkcija DSUM, DCOUNT, DAVERAGE, DMIN, DMAX

1. U datoteci **05_Funkcije.xlsx** otvorite radni list **Baze**.
2. U ćelijama H2:H6 uporabite odgovarajuće funkcije baze podataka prema kriteriju zadanom u ćelijama C1:C2.
3. Mijenjajte kriterij (npr. županije *Karlovačka*, *Istarska*) i pratite kako se mijenja rezultat.
4. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

3.18. Ugniježdene funkcije

Kada se funkcija rabi kao argument neke druge funkcije, tada je to ugniježdena funkcija. Formula može sadržavati do 64 razine ugniježđenih funkcija.

Sljedeća formula sadrži ugniježdene funkcije AVERAGE i SUM.

Ugniježdene funkcije

$$=IF(AVERAGE(A1:A5)>50;SUM(B1:B5);0)$$

U primjeru su funkcija AVERAGE i funkcija SUM funkcije druge razine, jer su obje argumenti funkcije IF. Funkcija koja bi bila ugniježdena unutar funkcije AVERAGE ili funkcije SUM bila bi funkcija treće razine.

Redoslijed je izvođenja formule od najdublje ugniježdene prema van, odnosno od posljednje razine prema prvoj.

U primjeru se funkcija AVERAGE i funkcija SUM prve izračunavanju, a njihovi se rezultati koriste kao argumenti za izračunavanje funkcije IF.

The screenshot shows an Excel spreadsheet with the following data:

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	45	22	=IF(AVERAGE(A1:A5)>50;SUM(B1:B5);0)								
2	89	53									
3	88	64									
4	693	54									
5	112	26									

The 'Arguments of Function' dialog box for the IF function is open, showing the following arguments:

- Logical_test:** AVERAGE(A1:A5)>50 = TRUE
- Value_if_true:** SUM(B1:B5) = 219
- Value_if_false:** 0 = 0

The dialog box also displays the result of the formula: Rezultat formule = 219. There are buttons for 'U redu' (OK) and 'Odustani' (Cancel).

3.19. Vježba: Primjena ugniježdenih funkcija druge razine

1. U datoteci **05_Funkcije.xlsx** otvorite radni list **Ugniježdene**.
2. U ćeliji G3 upišite formulu kojoj ćete izračunati prosjek vrijednosti iz raspona B3:F3.
3. Dobiveni rezultat pomoću funkcije ROUND zaokružite na cijeli broj.
4. Formulu iz ćelije G3 kopirajte u raspon ćelija G4:G9.
5. Raspon ćelija G3:G9 oblikujte za prikaz broja bez decimalnih mjesta.
6. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

U ovom je poglavlju obrađeno:

- datumske i vremenske funkcije: TODAY, NOW, DAY, MONTH, YEAR
- matematičke funkcije: ROUNDDOWN, ROUNDUP, SUMIF
- statističke funkcije: COUNTIF, COUNTBLANK, RANK
- tekstne funkcije: LEFT, RIGHT, MID, TRIM, CONCATENATE
- financijske funkcije: FV, PV, PMT
- funkcije referenci i pretraživanja: VLOOKUP, HLOOKUP
- funkcije baze podataka: DSUM, DCOUNT, DAVERAGE, DMIN, DMAX
- ugniježdene funkcije
- uporaba miješanih i 3D-adresa.

4. Analiza podataka

Program *Excel* nudi mnogobrojne mogućnosti za analiziranje podataka organiziranih u obične tablice, baze podataka ili popise.

U ovom poglavlju objašnjeno je napredno razvrstavanje podataka, filtriranje podataka, izračunavanje podzbrojeva, uporaba zaokretnih tablica i analiza podataka metodama analize „Što-ako“.

Po završetku ovog poglavlja polaznik će moći:

- *razvrstati i filtrirati podatke*
- *postaviti automatsko izračunavanje podzbroja*
- *izraditi zaokretnu i podatkovnu tablicu.*

4.1. Razvrstavanje podataka

Razvrstavanjem podataka olakšava se pronalaženje i pregled podataka u tablicama, bazama podataka ili popisima.

Moguće je razvrstavanje prema redcima ili stupcima, po uzlaznom ili silaznom redoslijedu i s razlikovanjem velikih i malih slova. Prilikom razvrstavanja po redcima redoslijed stupaca ostaje nepromijenjen, dok prilikom razvrstavanja po stupcima ostaje nepromijenjen redoslijed redaka.

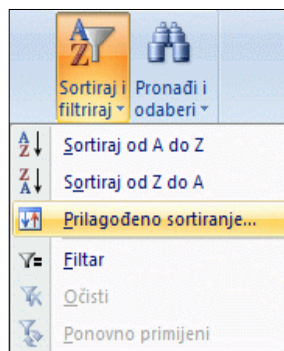
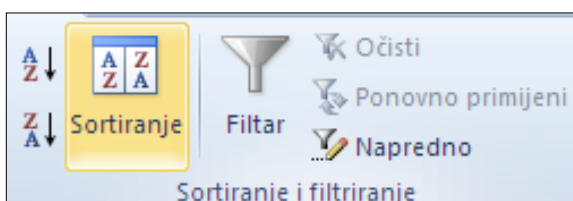
Odrediti se mogu i vlastiti načini razvrstavanja prema zadanom redoslijedu ili po oblikovanju, što uključuje boju fonta, boju ćelije ili skup ikona.

4.1.1. Razvrstavanje podataka po više kriterija

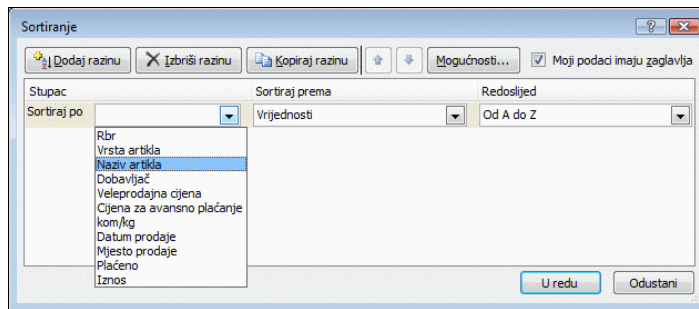
Za razvrstavanje podataka može se uporabiti do 64 kriterija. Razvrstavanje se izvodi prema prvom, najvažnijem kriteriju, zatim unutar tako razvrstanih podataka prema drugom kriteriju, a unutar njih prema trećem kriteriju itd.

Za razvrstavanje podatka po više kriterija potrebno je:

1. odabrati jednu od ćelija tablice (nakon uporabe naredbe automatski će se označiti cijeli raspon)
2. pokrenuti naredbu za razvrstavanje, koja se nalazi na dva mjesta:
  - na kartici *Polazno* → *Uređivanje* → *Sortiraj i filtriraj* → **Prilagođeno sortiranje**
  - na kartici *Podaci* → *Sortiranje i filtriranje* → **Sortiranje**

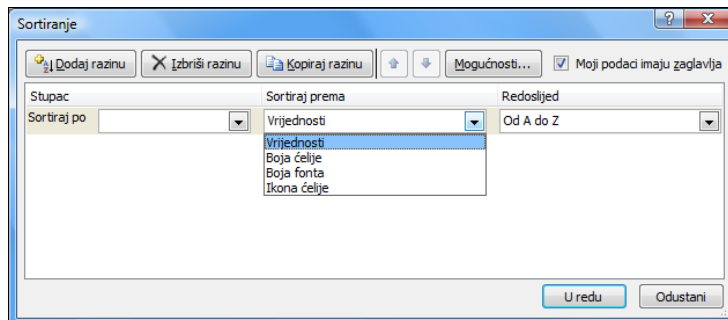

3. u dijaloškom okviru **Sortiranje**, u okviru **Sortiraj po** odabrati naziv stupca po čijem će se sadržaju podaci prvo razvrstati

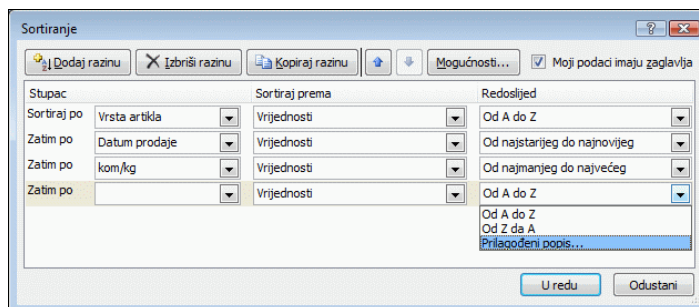
4. u okviru **Sortiraj prema** odabrati vrstu razvrstavanja po sadržaju ćelije ili po oblikovanju ćelije:

- **Vrijednosti** – za razvrstavanje po sadržaju ćelije
- **Boja ćelije** – za razvrstavanje po boji ćelije
- **Boja fonta** – za razvrstavanje po boji fonta
- **Ikona ćelije** – za razvrstavanje po skupu ikona

5. u okviru **Redosljed** odabrati redosljed razvrstavanja:

- **Od A do Z** (uzlazno) ili **Od Z do A** (silazno) – za tekstne podatke
- **Od najmanjeg do najvećeg** ili **Od najvećeg do najmanjeg** – za brojčane podatke
- **Od najstarijeg do najnovijeg** ili **Od najnovijeg do najstarijeg** – za datumske podatke
- **Prilagođeni popis** – za tekstne podatke po vlastitom redosljedu razvrstavanja.

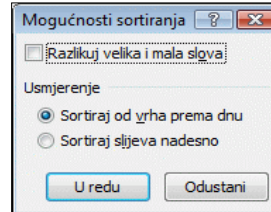
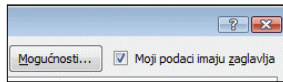

Dugmetom **Dodaj razinu** dodaju se sljedeće razine razvrstavanja.

Brisanje razine razvrstavanja vrši se njezinim označavanjem i pritiskom na dugme **Izbriši razinu**.

Za promjenu redosljeda u kojem se stupci razvrstavaju odabrana se razina pritiscima na strelice **Premjesti gore** i **Premjesti dolje** pomiče na željeno mjesto u redosljedu.

Dugme **Mogućnosti** otvara dijaloški okvir **Mogućnosti sortiranja** u kojem se određuje hoće li razvrstavanje razlikovati velika i mala slova i hoće li se razvrstavanje vršiti po stupcima ili redcima.

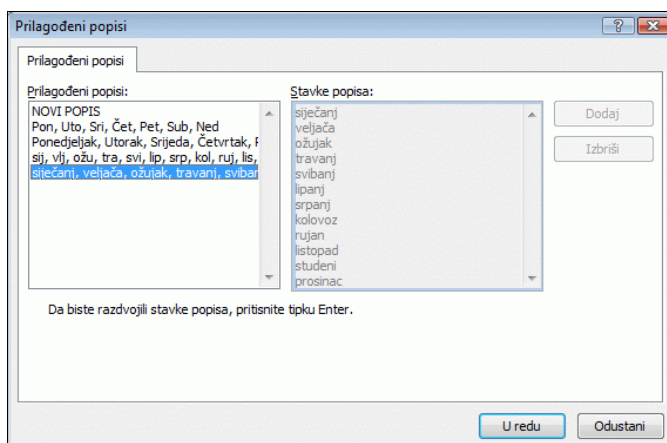
Kad tablica ima naslovni redak, program *Excel* prepoznaje ga i označava mogućnost **Moji podaci imaju zaglavlja**, što znači da će se podaci razvrstati bez pomicanja retka koji sadrži naslove stupaca.

4.1.2. Razvrstavanje podataka prema prilagođenom popisu

Za razvrstavanje podataka u korisnički određenom redosljedu rabi se **Prilagođeni popis**. Program *Excel* sadrži ugrađene prilagođene popise dana u tjednu i mjeseca u godini, a mogu se izraditi i vlastiti prilagođeni popisi.

Za razvrstavanje podataka prema prilagođenom redosljedu razvrstavanja potrebno je:

1. odabrati jednu od ćelija baze podataka ili tablice (nakon uporabe naredbe automatski će se označiti cijeli raspon)
2. pokrenuti naredbu za razvrstavanje: *Podaci* → *Sortiranje i filtriranje* → **Sortiranje**
3. u dijaloškom okviru **Sortiranje** pod naredbom **Stupac** u okviru **Sortiraj po** ili **Zatim po** odabrati stupac po čijem će se sadržaju podaci razvrstati
4. u okviru **Redosljed** odabrati **Prilagođeni popis**
5. u dijaloškom okviru **Prilagođeni popisi** odabrati željeni popis, popis dana u tjednu ili mjeseca u godini (ili njihove kratice)

6. pritisnuti dugme **U redu** u dijaloškim okvirima **Prilagođeni popisi** i **Sortiranje**.

4.1.3. Izrada prilagođenog popisa

U trenutku razvrstavanja podataka po prilagođenom popisu može se napraviti i novi popis odabirom **NOVI POPIS** i upisom podataka u okviru **Stavke popisa**. Novi popis dodaje se među postojeće popise pritiskom na dugme **Dodaj**.

Prilagođeni popis može se pripremiti i unaprijed, a zatim se može rabiti za razvrstavanje ili za unos podataka u tablicu. Stvara se izravnim unosom stavki popisa ili uvozom stavki iz raspona ćelija u radnom listu.

Prilagođeni se popis stvara ovako:

1. pritisnuti karticu *Datoteka* → *Mogućnosti* → *Napredno* → skupina *Općenito* → **Uredi prilagođene popise**
2. za izravni unos stavki popisa u dijaloškom okviru **Prilagođeni popisi** potrebno je:
  - pritisnuti **NOVI POPIS** u okviru **Prilagođeni popisi**
  - unijeti stavke u okvir **Stavke popisa** (stavke se razdvajaju pritiskom na tipku [Enter])
  - pritisnuti dugme **Dodaj**
  - pritisnuti dugme **U redu**
3. za uvoz stavki popisa iz raspona ćelija na radnome listu potrebno je:
  - pritisnuti na okvir **Uvezi popis iz ćelija**
  - odabrati ćelije na radnom listu koje sadrže stavke za popis (prikazat će se adrese tih ćelija)
  - pritisnuti dugme **Uvezi**
  - pritisnuti dugme **U redu**.

4.2. Vježba: Razvrstavanje podataka po više stupaca

1. Otvorite datoteku **06_Analiza podataka.xlsx** i radni list **Podaci**.
2. Podatke razvrstajte po *Županiji* i *Gradu* uzlazno.
3. Prilagodite postavke razvrstavanja tako da podatke razvrstate po *Županiji* uzlazno i *Nezaposleni_Uk* silazno.
4. Napravite prilagođeni popis županija prema redoslijedu koji se nalazi u radnom listu **Popis**.
5. Izbrišite postavljene razine razvrstavanja u tablici u radnom listu **Podaci**.
6. Podatke razvrstajte prema prilagođenom redoslijedu županija, a u drugoj razini silazno po *Traženi_radnici*.
7. Zatvorite datoteku bez spremanja promjena.

4.3. Filtriranje podataka

Filtriranje je brz i lagan način pronalaženja podataka i rada s podskupom podataka. Filtrirani raspon pokazuje samo one retke koji zadovoljavaju postavljene kriterij u stupcu. Za razliku od razvrstavanja, filtriranje ne preuređuje raspon već privremeno skriva retke.

U programu *Excel* postoje dvije naredbe za filtriranje podataka:

Automatski filter, koji se rabi za filtriranje po jednostavnim kriterijima, i **Napredni filter**, koji se rabi za filtriranje po složenijim kriterijima.

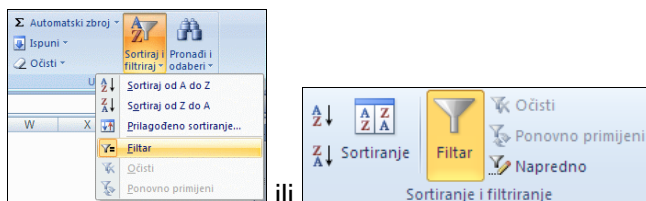
4.3.1. Automatski filter

Automatsko filtriranje može rabiti tri vrste filtra: po vrijednostima popisa, po oblikovanju ili po kriteriju.

Dodatne mogućnosti filtriranja ovise o vrsti podataka koji se filtriraju. Tako postoje filtri za tekst, filtri za brojeve i filtri datuma kojima se mogu postavljati dodatni kriteriji.

Postupak je za primjenu automatskog filtra:

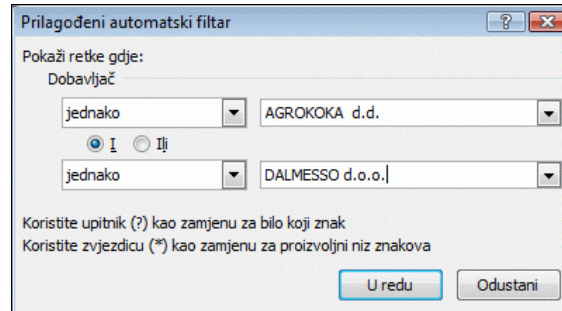
1. odabrati jednu od ćelija raspona tablice
2. uključiti naredbu za automatsko filtriranje na jedan od ovih načina:
  - na kartici *Polazno* → *Uređivanje* → *Sortiraj i filtriraj* → **Filter**
  - na kartici *Podaci* → *Sortiranje i filtriranje* → **Filter**

3. u zaglavlju stupaca pojavljuju se strelice – pritiskom na strelicu otvara se izbornik

C	D	E	F	G
Naziv artikla	Dobavljač	Veleprodajna cijena	Cijena za avansno plaćanje	kom ^m
JAJA REAL SVJEŽA B 1/30/360 AG	Sortiraj od A do Z	0,76	0,71	93
JAJA SVJEŽA B 1/30 GALA	Sortiraj od Z do A	0,79	0,73	369
ACIDOFILNO MLIJEKO 3,2% 200G	Sortiranje po boji	1,67	1,55	388
JOGURT 3,2% 200G ČASA DUKAT	Ukljoni filter iz "Dobavljač"	1,67	1,55	354
JETRENA PAŠTETA 30GR GAVRIL	Filtriranje po boji	1,75	1,63	328
PAŠTETA RIAL ČAJNA 50G PP KA	Filteri za tekst	1,78	1,66	17
PAŠTETA ČAJNA 30GR GAVRIL	Pretraživanje	1,84	1,71	805
VRHNJE ZA KAVU 12% 10*10G ZC	☒ (Odaberi sve)	1,88	1,75	421
PAŠTETA PUREĆA DIN DON 50G	☒ ACCRA d.o.o.			891
JOGURT JOGOBELLA CLASSIC 1	☒ AGROKOKA d.d.			100
PAŠTETA ČAJNA 50G 843 SLJEME	☒ BERMES d.o.o.			682
VRHNJE ZA KAVU 10X10G MEGG	☒ BJELOVARSKA INDUSTRIJA MESA d			341
PAŠTETA ČAJNA 50G HUGO 2040	☒ DALMESSO d.o.o.			38
VRHNJE KISELO 20% 180G ČAS	☒ DANICA KLAONICA I PRERADA MES			503
VRHNJE KISELO 12% 200G ČASA	☒ DROGA d.o.o.			513
PAŠTETA PILEĆA 50G PODRAVK	☒ GALA D.O.O.			639
PAŠTETA KEKEC 75G 099 POMU				38
MARGARIN STOLNI SPECI 250G Z				42
MAJONEZA LAGANA PVC 95G Z				652
ČAJNA PAŠTETA 50GR GAVRIL		2,62	2,44	763
MAJONEZA 90G VREĆ PVC ZVIJE		2,63	2,45	438
MLIJEKO UHT 2,8% 0,5L VINDIJA		2,67	2,48	761
MAJON S JOG LAGANA 95G PVC		2,69	2,50	593
PAŠTETA LEO PILEĆA 50G PODR		2,71	2,52	676
PAŠTETA JETRENA 50GR GAVRIL		2,72	2,53	211
MARGARIN ZA KREME 250G ZVIJ		2,97	2,76	829

4. u izborniku se kriteriji za filtriranje postavljaju na više načina:
- na popisu vrijednosti isključiti ili uključiti potrebne stavke
  - u okvir za pretraživanje upisati vrijednost za pronalaženje željene stavke na dugim popisima
  - ovisno o tome koju vrstu podataka sadrži polje, napraviti filtar pomoću naredbi **Filtri za tekst**, **Filtri za brojeve** ili **Filtri datuma** i operatora usporedbe s podizbornika

U dijaloškom okviru **Prilagođeni automatski filtar** mogu se stvarati složeni kriteriji i rabiti zamjenski znakovi.

5. unutar filtriranih podataka po jednom kriteriju podaci se mogu dalje filtrirati po drugom kriteriju itd.

Filtriranjem se skrivaju redci koji ne zadovoljavaju kriterij, a prikazuju oni koji kriterij zadovoljavaju. Njihov je ukupan broj prikazan na statusnoj traci. Stupac po kojem je izvršeno filtriranje ima strelicu s ikonom filtra .

ISKLJUČIVANJE FILTRA

Postavljeni kriterij na pojedinom stupcu **uklanja** se naredbom **Ukloni filtar iz "[naziv polja]"** na pripadajućem izborniku. Naredbom *Podaci* → *Sortiranje i filtriranje* → **Očisti** uklanjaju se svi trenutno aktivni filtri, odnosno prikazuju se svi podaci.

Za prestanak uporabe automatskog filtra (postavljenih filtara i strelica pored naslova stupaca) treba isključiti naredbu **Filtar**.

4.3.2. Napredni filtar

Pomoću naprednog filtra mogu se zadavati složeni i višestruki kriteriji.

Za razliku od automatskog filtra, napredni filtar zahtijeva određivanje kriterija u novom rasponu ćelija, koji je odvojen od popisa (ispod ili iznad njega).

Raspon s kriterijima mora imati najmanje dva retka: u prvom se nalaze naslovi stupaca tablice, a u drugom i sljedećima su kriteriji za filtriranje. Kriteriji navedeni u istom retku povezani su logičkim operatorom AND, a kriteriji navedeni u posebnim redcima operatorom OR.

U određivanju kriterija mogu se rabiti operatori uspoređivanja (=, >, <, >=, <=, <>) i zamjenski znakovi (*, ?).

Zanimljivosti i napomene

Podaci se mogu brzo filtrirati kriterijem koji je jednak sadržaju ili oblikovanju aktivne ćelije:

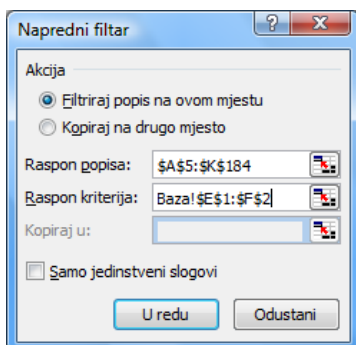
brzi izbornik na aktivnoj ćeliji → *Filtar* → **Filtriraj po odabranoj vrijednosti ćelije, boji ćelije, boji fonta ćelije, ikoni ćelije.**

Postupak je naprednog filtriranja:

1. iznad ili ispod popisa postaviti raspon s kriterijima

Rbr	Vrsta artikla	Naziv artikla	Dobavljač	Veleprodajna cijena	Cijena za avansno	kom/kg	Datum prodaje	Mjesto prodaje	Plaćeno	Iznos
1										
2										
3										
4										
5	1. Kokošja jaja	JAJA REAL SVJEŽA	AGROKOKA d.d.	0,76	0,71	93	15.1.2005	Osijek	Da	70,68
6	2. Kokošja jaja	JAJA SVJEŽA B 1/30	GALA D.O.O.	0,79	0,73	369	15.1.2005	Osijek	Ne	291,51
7	3. Fermentirani proizvodi	ACIDOFILNO MLJE	LURA d.d.	1,67	1,55	388	15.1.2005	Rijeka	Ne	647,96
8	4. Fermentirani proizvodi	JOGURT 3,2% 200C	LURA d.d.	1,67	1,55	354	15.1.2005	Osijek	Ne	591,18

2. odabrati naredbu *Podaci* → *Sortiranje i filtriranje* → **Napredno**

3. u dijaloškom okviru **Napredni filter** upisati ili označiti adrese s popisa za raspon popisa (**Raspon popisa**) i raspon kriterija (**Raspon kriterija**)
4. ako se izdvojeni podaci žele kopirati na drugo mjesto, uključiti mogućnost **Kopiraj na drugo mjesto** i u okviru naredbe **Kopiraj u** upisati adresu početne ćelije ili je odabrati
5. mogućnost **Samo jedinstveni slogovi** isključuje sve retke koji su duplikati nekog od prethodnih redaka.

Odustajanje od filtriranja i prikazivanje svih podataka: *Podaci* → *Sortiranje i filtriranje* → **Očisti**.

4.4. Vježba: Automatsko i napredno filtriranje

1. Otvorite radni list **Podaci** u datoteci **06_Analiza podataka.xlsx**.
2. Uporabom automatskog filtra pronađite sve podatke koji se odnose na *Splitsko-dalmatinsku županiju*.
3. Zatim pronađite sve podatke koji se odnose na *Splitsko-dalmatinsku županiju*, ali s više od 1.000 nezaposlenih (*Nezaposleni_Uk*).
4. Isključite automatski filter.
5. Pomoću naprednog filtra izdvojite podatke koji se odnose na *Primorsko-goransku* i *Ličko-senjsku županiju* s više od 500 nezaposlenih žena (*Nezaposleni_Ž*).
6. Pokažite sve slogove pa po istom kriteriju filtrirajte i kopirajte podatke na drugo mjesto (npr. u ćeliju L5).
7. Zatvorite datoteku bez spremanja promjena.

4.5. Podzbrojevi

Uporabom podzbrojeva može se dobiti više korisnih informacija i izvršiti analiza podataka u tablici, bazi podataka ili popisu. Određenoj skupini redaka u tablici dodaje se novi redak za prikaz izračunatih vrijednosti te skupine.

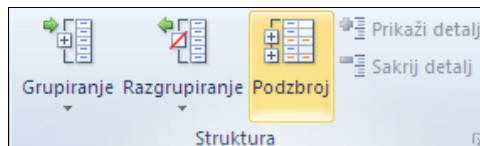
Izračunate vrijednosti mogu biti: zbrojevi, prosječne vrijednosti, prebrojene vrijednosti, maksimalne i minimalne vrijednosti, umnošci, standardna devijacija i drugo.

Program *Excel* automatski izračunava vrijednosti podzbrojeva i ukupnih zbrojeva na popisu. Umetanjem automatskih podzbrojeva strukturira se popis tako da se redci s detaljima za svaki podzbroj mogu prikazati ili sakriti.

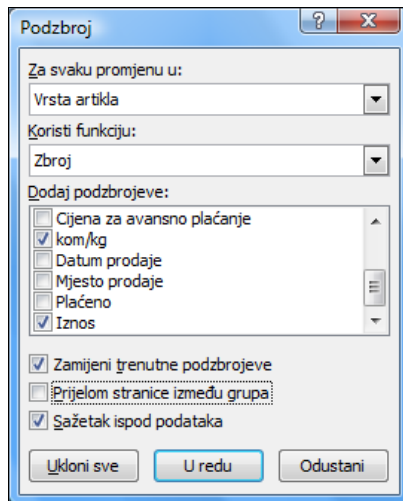
Prije umetanja podzbrojeva podatke treba razvrstati kako bi se grupirali redci za koje se izračunavaju podzbrojevi.

Za automatsko izračunavanje podzbrojeva potrebno je:

1. razvrstati popis po stupcu prema kojem će se podaci grupirati
2. odabrati jednu od ćelija raspona tablice
3. odabrati naredbu *Podaci* → *Struktura* → **Podzbroj**

4. odabrati stupac u dijaloškom okviru **Podzbroj** u okviru naredbe **Za svaku promjenu u** po kojem će se podaci grupirati

5. u okviru **Koristi funkciju** s ponuđenog popisa odabrati računsku operaciju za podzbrojeve (**Zbroj, Broj, Prosjek, Maksimalno, Minimalno, Umnožak ...**)
6. u okviru **Dodaj podzbrojeve** uključiti/isključiti stupce za koje će se izračunavati podzbrojevi
7. ako je potrebno svaku skupinu redaka s podzbrojem ispisati na posebnoj stranici, uključiti mogućnost **Prijelom stranice između grupa**

8. isključiti/uključiti mogućnost **Sažetak ispod podataka** koja će izračunati sveukupnu vrijednost
9. pritisnuti dugme **U redu**.

1	2	3	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
			Rbr	Vrsta artikla	Naziv artikla	Dobavljač	Veleprodajna cijena	Cijena za avansno plaćanje	kom/kg	Datum prodaje	Mjesto prodaje	Plaćeno	Iznos
1													
2			3.	Fermentirani proizvodi	ACIDOFILNO MLJEKO LURA d.d.		1,67	1,55	388	15.1.2005	Rijeka	Ne	647,96
3			4.	Fermentirani proizvodi	JOGURT 3,2% 200G Č. LURA d.d.		1,67	1,55	354	15.1.2005	Osijek	Ne	591,18
4			10.	Fermentirani proizvodi	JOGURT JOGOBELLA I STANIĆ D.O.O.		2,20	2,05	100	15.1.2005	Rijeka	Da	220,00
5			14.	Fermentirani proizvodi	VRHnje KISELO 20% MEGGLE ADRIA DO		2,40	2,23	503	15.1.2005	Pula	Da	1.207,20
6			15.	Fermentirani proizvodi	VRHnje KISELO 12% LURA d.d.		2,47	2,30	513	15.1.2005	Zagreb	Ne	1.267,11
7			31.	Fermentirani proizvodi	VRHnje SLATKO 30% MEGGLE ADRIA DO		3,30	3,07	285	15.2.2005	Rijeka	Da	940,50
8				Fermentirani proizvodi Total					2143				4.873,95
9			64.	Gotova jela	RAGU 200G 846 DROG DROGA d.o.o.		5,92	5,51	481	15.1.2005	Rijeka	Ne	2.847,52
10			65.	Gotova jela	HAŠE GOVEDI 200G PI PODRAVKA		5,97	5,55	653	15.1.2005	Zagreb	Da	3.899,41
11			75.	Gotova jela	RAGU MESNI 200G PC PODRAVKA		7,52	6,99	397	15.1.2005	Pula	Da	2.985,44
12			77.	Gotova jela	GRAH SA SLANINOM 4 KOREKT PLUS d.o.o.		7,91	7,36	620	15.1.2005	Pula	Ne	4.904,20
13			83.	Gotova jela	GULAŠ GOVEDI 200G I PODRAVKA		8,76	8,15	823	15.1.2005	Rijeka	Da	7.209,48
14			87.	Gotova jela	PAPRIKA PUNJENA 39 PODRAVKA		9,24	8,59	377	15.2.2005	Osijek	Da	3.483,48
15			92.	Gotova jela	GRAH S HAMBURGER PODRAVKA		10,56	9,82	54	15.2.2005	Zagreb	Da	570,24
16			96.	Gotova jela	GULAŠ GOVEDI 300G I PODRAVKA		12,14	11,29	815	15.2.2005	Pula	Ne	9.894,10
17			99.	Gotova jela	GULAŠ GOVEDI 400G I PODRAVKA		14,72	13,69	685	15.2.2005	Rijeka	Ne	10.083,20
18				Gotova jela Total					4905				45.876,07
19			1.	Kokošja jaja	JAJA REAL SVJEŽA B 1 AGROKOKA d.d.		0,76	0,71	93	15.1.2005	Osijek	Da	70,68

Ispod svake skupine umetnuli su se novi zbirni redci koji prikazuju rezultate. Na dnu tablice nalazi se sveukupna vrijednost (ako je bila uključena mogućnost **Sažetak ispod podataka**).

Strukturirani prikaz podataka omogućava prikaz samo ukupnih zbirnih vrijednosti (dugme prve razine), ukupnih zbirnih vrijednosti i podzbrojeva (dugme druge razine) ili svih podataka u tablici (dugme treće razine).

1	2	3	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
			Rbr	Vrsta artikla	Naziv artikla	Dobavljač	Veleprodajna cijena	Cijena za avansno plaćanje	kom/kg	Datum prodaje	Mjesto prodaje	Plaćeno	Iznos
8				Fermentirani proizvodi Total					2143				4.873,95
18				Gotova jela Total					4905				45.876,07
26				Kokošja jaja Total					1066				5.518,83
35				Majoneze Total					3913				23.352,16
47				Margarin Total					3758				16.232,42
56				Mlijeko i vrhnje za kavu Total					4130				37.004,25
72				Paštete Total					6244				16.384,12
105				Polutrajna roba Total					14291				460.918,33
128				Riblje konzerve Total					11209				71.552,38
146				Suha roba Total					9440				649.450,68
164				Suhomesnata roba Total					7786				171.950,42
182				Trajna roba Total					8810				663.111,37
193				Trajno (sterilizirano) mlijeko Total					6463				27.694,68
194				Grand Total					84158				2.193.919,66

Ako je potrebno prikazati više podzbrojeva raznih računskih operacija na istom stupcu, kod izrade sljedećih podzbrojeva treba isključiti mogućnost **Zamijeni trenutne podzbrojeve**.

Uklanjanje podzbrojeva i strukturiranog prikaza: *Podaci* → *Struktura* → *Podzbroj* → dugme **Ukloni sve**.

4.6. Vježba: Automatsko izračunavanje podzbrojeva

1. Otvorite radni list **Podaci** u datoteci **06_Analiza podataka.xlsx**.
2. Izračunajte i istovremeno prikažite podzbrojeve po županijama kod podataka koji se nalaze u tablici u stupcima od D do J:
  - zbroj
  - maksimalan broj
  - prosječan broj.
3. Zatvorite datoteku bez spremanja promjena.

4.7. Zaokretna tablica

Zanimljivosti i napomene

Zaokretna tablica naziva se i stožerna.

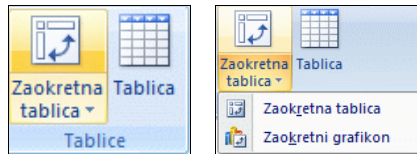
Zaokretna tablica (*Pivot table*) posebna je vrsta tablice koja daje sažetak informacija iz određenih polja (stupaca) popisa ili baze podataka. Ona je snažan analitički alat i služi za složene analize baze podataka.

Zaokretne tablice rabe se za različite izvještaje i zbirne prikaze podataka iz baze te za prikaz različitih izračuna pomoću ugrađenih funkcija. Omogućavaju preraspodjelu podataka i njihov brz i jednostavan prikaz u različitim oblicima.

Izrađena tablica može se promijeniti „okretanjem“ polja (otuda i ime zaokretna), odnosno premještanjem polja iz stupaca u retke i obratno, premještanjem i dodavanjem kriterija i sl.

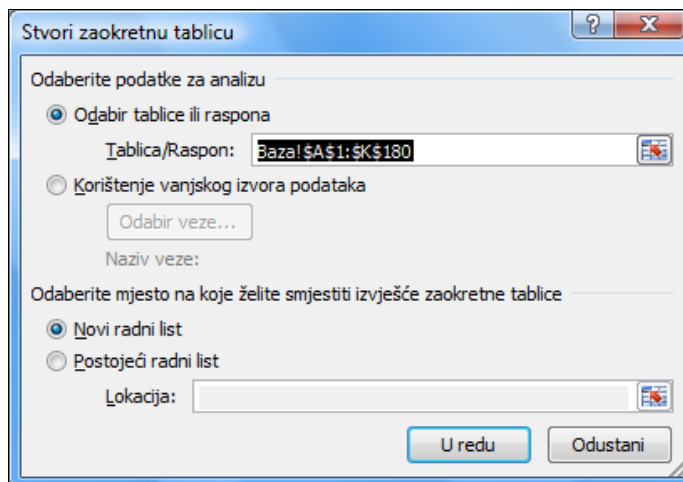
Postupak je stvaranja zaokretne tablice:

1. odabrati jednu od ćelija baze podataka
2. odabrati naredbu *Umetanje* → *Tablice* → skupna naredba **Zaokretna tablica**

Skupna naredba **Zaokretna tablica** podijeljena je u dvije naredbe: **Zaokretna tablica** i **Zaokretni grafikon**. Prva stvara samo izvještaj zaokretne tablice, a druga stvara izvještaj zaokretnoga grafikona s pridruženim izvještajem zaokretne tablice.

3. u dijaloškom okviru **Stvori zaokretnu tablicu** u okviru **Tablica/Raspon** odrediti ili provjeriti ispravnost prikazanog raspona baze podataka

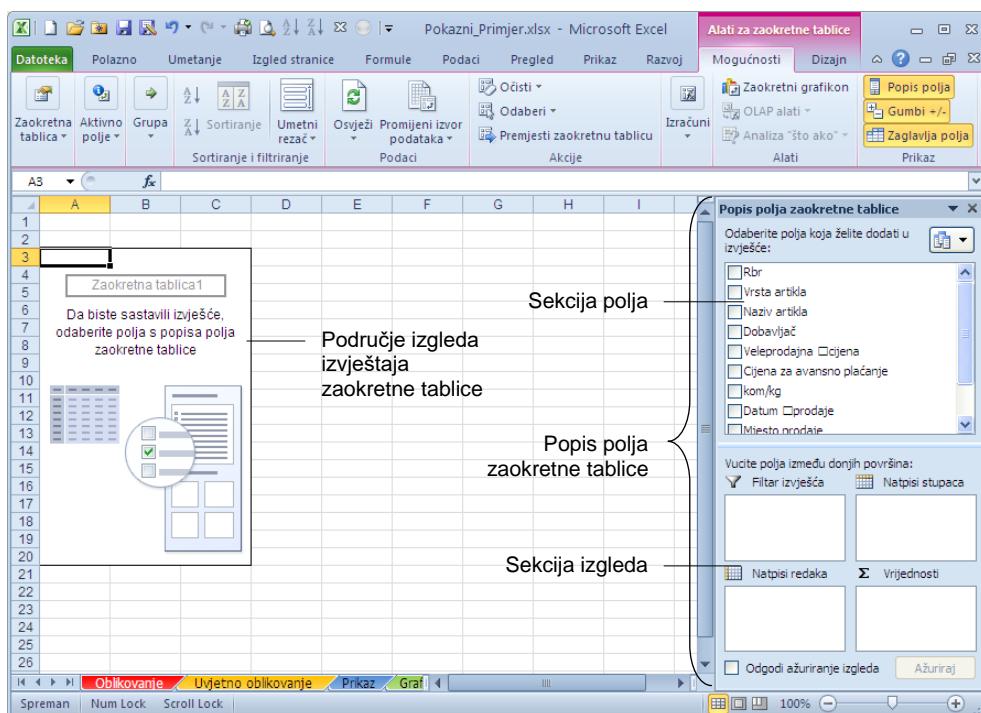

4. odabrati mjesto kamo će se smjestiti zaokretna tablica, na novi radni list ili na postojeći radni list
5. pritisnuti dugme **U redu**.

Nakon pritiska na dugme **U redu** pokazuje se popis polja zaokretne tablice i na vrpci **Alati za zaokretne tablice** s dvije kartice: **Mogućnosti** i **Dizajn**.

Zanimljivosti i napomene

Zaokretna tablica može rabiti i vanjske izvore podataka, kao na primjer datoteke: *Access*, *dBASE*, *Paradox*, *OLAP*, *XML*.

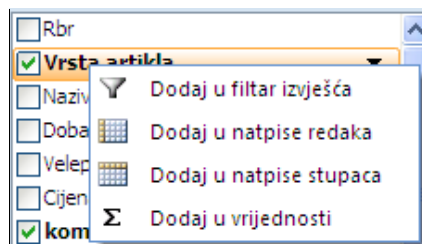
Popis polja zaokretne tablice sastoji se od dva dijela: sekcije polja i sekcije izgleda. Sekcija izgleda sadrži četiri područja: **Natpisi stupaca**, **Natpisi redaka**, **Vrijednosti** i **Filtar izvješća**.

Područje	Opis
Natpisi stupaca	Rabi se za prikaz polja na vrhu izvještaja. Stupac nižeg položaja ugniježđen je unutar stupca koji se nalazi neposredno iznad njega.
Natpisi redaka	Rabi se za prikaz polja s lijeve strane izvještaja. Redak nižeg položaja ugniježđen je unutar retka koji se nalazi neposredno lijevo od njega.
Vrijednosti	Rabi se za prikaz broječnih podataka i rezultata funkcija.
Filtar izvješća	Rabi se za filtriranje cjelokupnog izvještaja prema stavci odabranoj u filtru izvještaja.

4.7.1. Izrada i izmjena izvještaja zaokretne tablice

Tablica s podacima ili izvještaj zaokretne tablice izrađuje se dodavanjem polja u područje izvještaja. Polja se dodaju povlačenjem iz popisa na željeno područje u sekciji izgleda. Dodati se mogu i odabirom potvrdnog okvira pored naziva polja u popisu. Tada se prema zadanim postavkama tekstna polja dodaju području **Natpisi redaka**, a broječna polja području **Vrijednosti**.

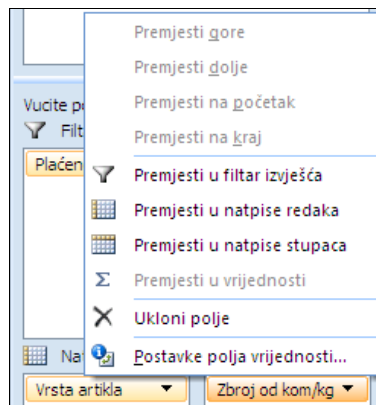
Za dodavanje se mogu rabiti i naredbe s brzog izbornika nad nazivima polja: **Dodaj u filter izvještaja**, **Dodaj u natpise redaka**, **Dodaj u natpise stupaca** i **Dodaj u vrijednosti**.

Tijekom izrade tablice podaci se izračunavaju i odmah prikazuju:

	A	B	C	D	E	F	G
1	Plaćeno	Da					
2							
3	Zbroj od kom/kg	Natpisi stupaca					
4	Natpisi redaka	Osijek	Pula	Rijeka	Zagreb	Ukupni zbroj	
5	Fermentirani proizvodi		503	385		888	
6	Gotova jela		377	397	823	707	2304
7	Kokošja jaja		93			53	146
8	Mlijeko i vrhnje za kavu					341	341
9	Paštete		1358	358	639	334	2689
10	Polutrajna roba		2068	1319	2724	813	6924
11	Riblje konzerve		1420	178	636	93	2327
12	Suha roba		34	1816	345	1632	3827
13	Suhomesnata roba		236	889	1231	625	2981
14	Trajna roba		533	1463	2677	2428	7101
15	Trajno (sterilizirano) mlijeko		1674	697		784	3155
16	Ukupni zbroj		7793	7620	9460	7810	32683
17							
18							
19							
20							

Tablica se može mijenjati povlačenjem polja na druga područja, npr. iz stupaca u retke i sl. Za preuređivanje tablice i polja mogu se rabiti i naredbe s izbornika dobivenog pritiskom na naziv polja u jednom od četiri područja.

Polja se uklanjaju naredbom **Ukloni polje** s tog izbornika ili povlačenjem polja izvan popisa polja zaokretne tablice.

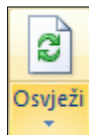
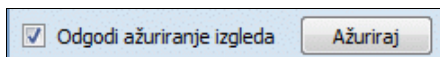
4.7.2. Osvježavanje zaokretne tablice

Prema zadanim postavkama, prilikom svake promjene položaja polja zaokretne tablice, izgled izvještaja i podaci automatski se osvježavaju.

Kad se radi s velikom količinom vanjskih podataka, izrada izvještaja može potrajati. Izrada se izvještaja može ubrzati prelaskom na ručno osvježavanje.

Ručno osvježavanje omogućava se i onemogućava odabirom potvrdnog okvira **Odgodi ažuriranje izgleda** na dnu popisa polja. Dugmetom **Ažuriraj** pokreće se ručno osvježavanje.

Zaokretne tablice vezane su s podacima iz kojih su izvedene. Prilikom izmjene izvornih podataka tablice se ne osvježavaju automatski, već je osvježavanje potrebno pokrenuti naredbom: *Alati za zaokretne tablice* → *Mogućnosti* → *Podaci* → **Osvježi**.

4.7.3. Razvrstavanje podataka

Podaci prikazani u izvještaju zaokretne tablice mogu se razvrstati po željenom stupcu i redoslijedu.

Za razvrstavanje je podataka potrebno:

1. označiti jednu ćeliju u stupcu po kojem se podaci žele razvrstati
2. odabrati naredbu za razvrstavanje na jednom od ovih mjesta:
  - odabrati na vrpici *Alati za zaokretne tablice* → *Mogućnosti* → *Sortiranje i filtriranje* → **Sortiraj od A do Z** ili **Sortiraj od Z do A**
  - pritisnuti desnu tipku miša → na brzom izborniku odabrati naredbu **Sortiraj** → na podizborniku odabrati naredbu **Sortiraj od A do Z** ili **Sortiraj od Z do A**
  - pritisnuti padajuću strelicu prikazanu desno od naziva polja po kojem će se podaci razvrstati → na izborniku odabrati naredbu za razvrstavanje **Sortiraj od A do Z** ili **Sortiraj od Z do A**

Zbroj od kom/kg	Natpisi stupaca					
Natpisi redaka	Osijek	Pula	Rijeka	Zagreb	Ukupni zbroj	
Trajno (sterilizirano) mlijeko	1674	697		784	3155	
Trajna roba	533	1463	2677	2428	7101	
Suhomesnata roba	236	889	1231	625	2981	
Suha roba	34	1816	345	1632	3827	
Riblje konzerve	1420	178	636	93	2327	
Polutrajna roba	2068	1319	2724	813	6924	
Paštete	1358	358	639	334	2689	
Mlijeko i vrhnje za kavu				341	341	
Kokošja jaja	93			53	146	
Gotova jela	377	397	823	707	2304	
Fermentirani proizvodi		503	385		888	
Ukupni zbroj	7793	7620	9460	7810	32683	

Ovisno o vrsti podatka u stupcu po kojem se tablica razvrstava, mijenja se i naziv naredbe:

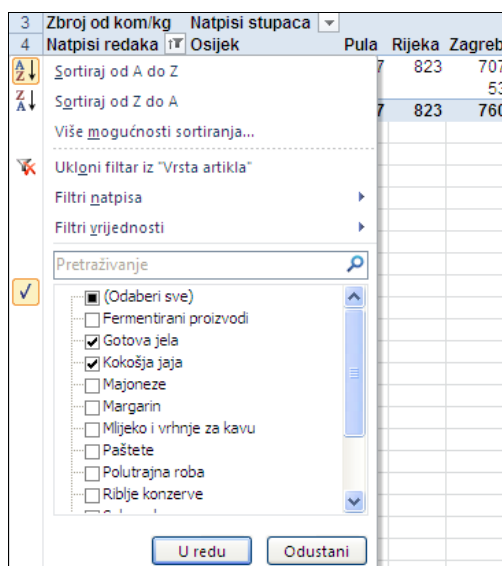
- kod tekstnih podataka – naredbe su **Sortiraj od A do Z** (uzlazno) ili **Sortiraj od Z do A** (silazno)
- kod brojčanih podataka – naredbe su **Od najmanjeg do najvećeg** ili **Od najvećeg do najmanjeg**
- kod datumskih podataka – naredbe su **Od najstarijeg do najnovijeg** ili **Od najnovijeg do najstarijeg**.

4.7.4. Filtriranje podataka

Filtriranje podataka omogućava prikazivanje podskupa podataka u izvješčaju zaokretne tablice koji sadrži velike količine podataka.

Postupak je filtriranja podataka:

1. pritisnuti padajuću strelicu prikazanu desno od naziva polja po kojem će se podaci filtrirati
2. na izborniku isključiti stavke koje ne treba prikazati, ili isključiti mogućnost **Odaberi sve**, a uključiti one stavke koje se žele prikazati

3. za naprednije filtriranje uporabiti druge mogućnosti ponuđene na izborniku
4. pritisnuti dugme **U redu**.

	A	B	C	D	E	F	
1	Plaćeno	Da					
2							
3	Zbroj od kom/kg	Natpisi stupaca					
4	Natpisi redaka	Osijek	Pula	Rijeka	Zagreb	Ukupni zbroj	
5	Gotova jela		377	397	823	707	2304
6	Kokošja jaja		93			53	146
7	Ukupni zbroj		470	397	823	760	2450

4.7.5. Grupiranje podataka

Podaci prikazani u redcima i stupcima zaokretne tablice mogu se grupirati u prilagođene skupine. Prilagođene skupine određuju se ručnom metodom ili automatski. Ručnom metodom odabiru se stavke koje u natpisima redaka sadrže bilo koju vrstu podataka, dok se automatskom metodom mogu stvarati skupine samo brojčanih ili datumskih podataka.

Postupak je **ručnog grupiranja** odabranih stavki:

1. označiti stavke u stupcima ili redcima koji će se grupirati (ako je potrebno uz pomoć tipki [Ctrl] ili [Shift])
2. odabrati *Alati za zaokretne tablice* → *Mogućnosti* → *Grupa* → **Grupiraj odabir**.

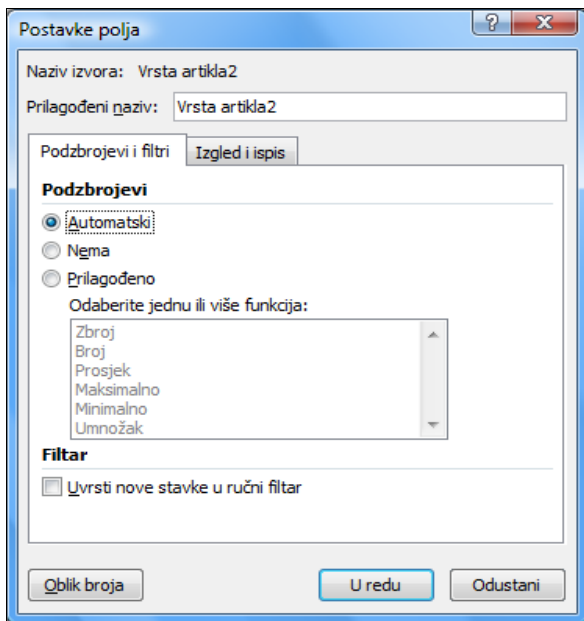
Natpisi redaka	Zbroj od kom/kg
Grupa1	
Fermentirani proizvodi	2143
Majoneze	3913
Riblje konzerve	11209
Gotova jela	
Gotova jela	4905
Grupa2	
Kokošja jaja	1066
Margarin	3758
Mlijeko i vrhnje za kavu	4130
Grupa3	
Paštete	6244
Suha roba	9440
Suhomesnata roba	7786
Grupa4	
Polutrajna roba	14291
Trajna roba	8810
Trajno (sterilizirano) mlijeko	6463
Ukupni zbroj	84158

Za sljedeće skupine postupak se ponavlja i na taj se način izrađuje željeni broj skupina.

Nazivi skupina *Grupa1*, *Grupa2* itd. mogu se promijeniti izravnim upisom novih naziva po želji.

Pritiskom na dugme ili dvostrukim pritiskom na naziv skupine pojedinačne će stavke skupine postati nevidljive, a dvostrukim pritiskom ili ponovnim pritiskom na dugme opet vidljive.

Novim skupinama mogu se dodati podzbrojevi uključivanjem mogućnosti **Podzbrojevi (Automatski ili Prilagođeno)** u dijaloškom okviru **Postavke polja**. Do naredbe **Postavke polja** koja pokreće istoimeni okvir dolazi se ovako: **Alati za zaokretne tablice** → **Mogućnosti** → **Aktivno polje** → **Postavke polja**.

Postupak je **automatskog grupiranja brojčanih stavki**:

1. označiti jednu stavku, odnosno jedan redak u tablici

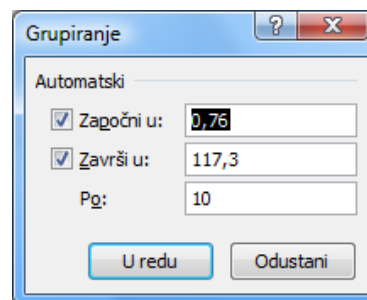
Natpisi redaka	Zbroj od kom/kg
0,76	93
0,79	369
1,67	742
1,75	328
1,78	17
1,84	805
1,88	421
2,17	891
2,20	782
2,22	341

Zanimljivosti i napomene

Brojčane ili datumske stavke mogu se grupirati i naredbom **Grupiraj polje**.

- odabrati *Alati za zaokretne tablice* → *Mogućnosti* → *Grupa* → **Grupiraj odabir**
- na dijaloškom okviru **Grupiranje** u okviru **Po:** odrediti koliko će vrijednosti obuhvaćati svaka skupina
- pritisnuti dugme **U redu**.

Natpisi redaka	Zbroj od kom/kg
0,76-10,76	40888
10,76-20,76	6457
20,76-30,76	9991
30,76-40,76	7296
40,76-50,76	3183
50,76-60,76	1822
60,76-70,76	8852
70,76-80,76	747
80,76-90,76	1526
90,76-100,76	1196
100,76-110,76	1267
110,76-120,76	933
Ukupni zbroj	84158

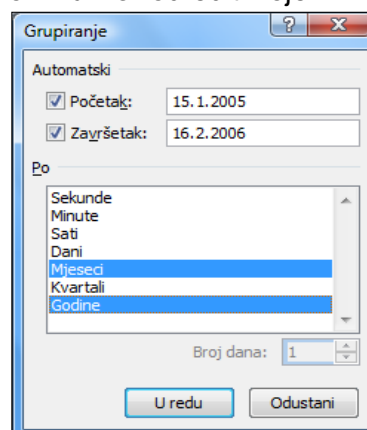
Postupak je **automatskog grupiranja datumskih stavki**:

- označiti jednu stavku, odnosno jedan redak u tablici

Natpisi redaka	Zbroj od kom/kg
15.1.2005	23303
18.1.2005	805
25.1.2005	682
15.2.2005	17847
20.3.2005	29022
15.1.2006	6147
15.2.2006	6352
Ukupni zbroj	84158

- odabrati *Alati za zaokretne tablice* → *Mogućnosti* → *Grupa* → **Grupiraj odabir**
- na dijaloškom okviru **Grupiranje** u okviru **Po:** odrediti koje će vremenske kategorije prikazivati svaka skupina
- pritisnuti dugme **U redu**.

Natpisi redaka	Zbroj od kom/kg
2005	
sij	24790
vlj	17847
ožu	29022
2006	
sij	6147
vlj	6352
Ukupni zbroj	84158

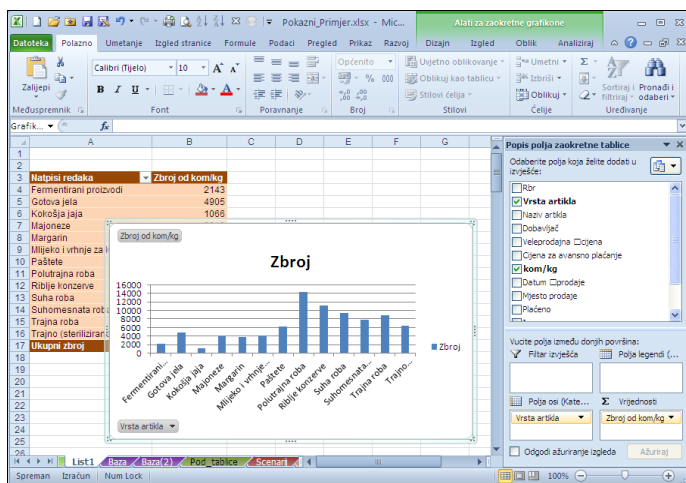
Skupine podataka ili pojedina skupina (kod ručnog grupiranja) razgrupiraju se naredbom **Razgrupiranje** (*Alati za zaokretne tablice* → *Mogućnosti* → *Grupa* → **Razgrupiranje**).

4.7.6. Izrada zaokretnog grafikona

Iz postojećeg izvještaja zaokretne tablice može se izraditi i zaokretni grafikon.

Postupak je stvaranja zaokretnog grafikona:

1. odabrati zaokretnu tablicu
2. odabrati naredbu *Alati za zaokretne tablice* → *Mogućnosti* → *Alati* → **Zaokretni grafikon** ili *Umetanje* → *Grafikoni*
3. odabrati vrstu grafikona i pritisnuti dugme **U redu**.

4.8. Vježba: Izrada zaokretne tablice

1. Otvorite radni list **Zaokretna** u datoteci **06_Analiza podataka.xlsx**.
2. Na osnovi podataka kadrovske evidencije napravite zaokretnu tablicu u kojoj ćete prikazati zaposlenike na neodređeno vrijeme po zanimanjima i spolu kao na ovoj slici:

Radni odnos	neodređeno		
Broj od Prezime	Natpisi stupaca		
Natpisi redaka	M	Ž	Ukupni zbroj
diplomirani ekonomist	1	1	2
dostavljač robe	1	3	4
ekonomist marketinga		1	1
prodavač	1	2	3
skladišni službenik	1	1	2
trgovački posrednik	1	1	2
trgovački putnik		2	2
voditelj nabave i prodaje	1	1	2
voditelj poslova u osiguranju		1	1
Ukupni zbroj	6	13	19

3. U izvorišnim podacima zaposleniku *Ivici Torbarini* promijenite zanimanje *dostavljač robe* u *dostavljač pošte* i osvježite zaokretnu tablicu. Provjerite prikazuje li tablica promjenu.
4. Razvrstajte podatke silazno po stupcu *Ukupni zbroj*.
5. Filtrirajte podatke tako da iz prikaza isključite zanimanje *ekonomist marketinga* i *voditelj poslova u osiguranju*.
6. Na osnovi podataka zaokretne tablice napravite zaokretni grafikon vrste **Traka – Grupiran stupac**.
7. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

4.9. Podatkovna tablica

Jedna je od najvećih prednosti proračunskih tablica mogućnost jednostavnog i brzog izvođenja analiza „Što-ako“. Promjenom ključnih varijabli mogu se pratiti učinci tih promjena.

Analiza „Što-ako“ odgovara na upite kao, na primjer, što se događa (odnosno kako se mijenja rata kredita) ako se promijeni kamatna stopa ili koliko iznosi rata ako se promijeni i kamatna stopa i rok otplate kredita.

U programu *Excel* postoji nekoliko alata za provođenje analize „Što-ako“: *Podatkovne tablice*, *Scenariji*, *Traženje rješenja* i *Rješavač*. U sklopu ovog priručnika i tečaja obrađene su prve dvije.

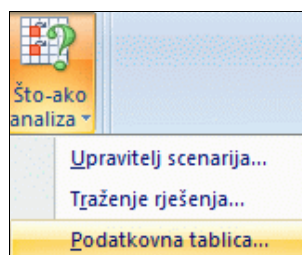
Podatkovna je tablica raspon ćelija koje pokazuju kako promjena jedne ili dviju varijabli u formuli utječe na rezultat formule te omogućava izračunavanje i prikaz mnogobrojnih kombinacija jednim korakom, što uvelike olakšava uspoređivanje.

4.9.1. Podatkovna tablica s jednom varijablom

U podatkovnoj tablici s jednom varijablom mogu se zamijeniti različite vrijednosti jedne varijable i vidjeti učinci koje svaka vrijednost ima na rezultate jedne formule ili više njih.

Postupak je analize pomoću podatkovne tablice s jednom varijablom:

1. na temelju zadanih vrijednosti postaviti ćeliju s formulom (na primjer, postaviti formulu za izračun mjesečnog obroka kredita od 50.000 kn uz polog od 5.000 kn, na rok od 84 mjeseca i uz godišnju kamatu od 10 %)
2. u stupac lijevo od ćelije s formulom upisati nekoliko različitih kamatnih stopa za koje će se dobiti iznosi mjesečnih obroka kredita
3. označiti buduću podatkovnu tablicu koja sadrži ćeliju s formulom i navedene vrijednosti varijable (zaglavlje tablice se ne označava)
4. odabrati na kartici *Podaci* → *Alati podataka* → *Što-ako analiza* → **Podatkovna tablica**

5. u dijaloškom okviru **Tablica podataka** odrediti adresu ulazne ćelije za redak, ako su vrijednosti varijable upisane u redak, ili stupac, ako su prikazane u stupcu.

Ulazna ćelija je ćelija s prvom, početnom vrijednosti varijable koja je sudjelovala u izračunu formule.

Kamatna stopa	Rata kredita
8,0%	701,38 kn
8,5%	712,64 kn
9,0%	724,01 kn
9,5%	735,48 kn
10,0%	747,05 kn
10,5%	758,73 kn
11,0%	770,51 kn
11,5%	782,39 kn
12,0%	794,37 kn

Rezultati formule izračunavaju se i prikazuju za svaku vrijednost varijable u pripadajuće ćelije raspona podatkovne tablice.

4.9.2. Podatkovna tablica s dvije varijable

U podatkovnoj tablici s dvije varijable može se pratiti učinak koji će promjena vrijednosti dviju varijabli, koje čine formulu, imati na rezultat formule.

Na primjer, potrebno je izračunati iznose mjesečnih obroka kredita uz promjenu dviju varijabli, kamatne stope i roka otplate kredita.

Postupak je analize pomoću podatkovne tablice s dvije varijable:

1. na temelju zadanih vrijednosti postaviti ćeliju s formulom
2. napraviti podatkovnu tablicu upisom nekoliko vrijednosti prve varijable (npr. iznos kredita) u retke ispod ćelije s formulom i upisom nekoliko vrijednosti druge varijable (npr. rok otplate) u stupce desno od ćelije s formulom
3. označiti podatkovnu tablicu koja sadrži ćeliju s formulom i navedene vrijednosti dviju varijabli
4. odabrati na kartici *Podaci* → *Alati podataka* → *Što-ako analiza* → **Podatkovna tablica**
5. u dijaloškom okviru **Tablica podataka** odrediti adresu ulazne ćelije (**Ulazna ćelija retka**) za varijablu upisanu u redak i adresu ulazne ćelije (**Ulazna ćelija stupca**) za varijablu upisanu u stupac.

Ulazne su ćelije ćelije s prvom, početnom vrijednosti varijabli koje su sudjelovale u izračunu formule.

E4		=PMT(B4/12;B5;B6-B3)							
	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Analiza otplate kredita				- s dvije varijable				
3	Polog	5.000 kn			Rok otplate kredita				
4	Kamatna stopa	10,0%			747,05 kn	12	24	36	84
5	Rok otplate kredita	84			10.000,00	439,58	230,72	161,34	83,01
6	Iznos kredita	50.000 kn			20.000,00	1.318,74	692,17	484,01	249,02
7					50.000,00	3.956,21	2.076,52	1.452,02	747,05
8					80.000,00	6.593,69	3.460,87	2.420,04	1.245,09
9					100.000,00	8.352,01	4.383,77	3.065,38	1.577,11

Rezultati formule izračunavaju se i prikazuju u pripadajućim ćelijama raspona podatkovne tablice za svaku kombinaciju vrijednosti dviju varijabli.

4.10. Vježba: Analiza podataka s jednom ili dvije varijable

1. U datoteci **06_Analiza podataka.xlsx** otvorite radni list **Tablica**.
2. Prema podacima u radnom listu analizirajte kako se mijenja rata kredita ako se mijenja kamatna stopa, rok vraćanja kredita i popust. (Uputa: U plavim ćelijama potrebno je pomoću funkcije izračunati iznos rate kredita prema zadanim vrijednostima u rasponu C3:C6.)
3. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

U ovom je poglavlju obrađeno:

- razvrstavanje podataka po više stupaca
- stvaranje prilagođenog popisa i prilagođeno razvrstavanje
- uporaba automatskog i naprednog filtra
- uporaba podzbrojeva i strukturnog prikaza
- izrada i rad sa zaokretnom tablicom
- analiza podataka pomoću podatkovne tablice.

5. Vrednovanje podataka i nadzor formula

Pomoću vrednovanja podataka ili provjere valjanosti podataka upravlja se vrstama podataka i vrijednostima koje se unose u ćeliju.

U ovom se poglavlju opisuje kako provjera valjanosti podataka funkcionira u programu *Excel* te se objašnjavaju različite tehnike za provjeru valjanosti podataka.

Zatim, u ovom su poglavlju prikazane mogućnosti nadzora nad izvršavanjem formule, odnosno praćenje prethodnih i zavisnih ćelija što omogućava traženje pogrešaka u rezultatu formule.

U ćeliji se umjesto rezultata formule mogu prikazati same formule, a također se ćelijama mogu dodati komentari, što će biti objašnjeno u ovom poglavlju.

Po završetku ovog poglavlja polaznik će moći:

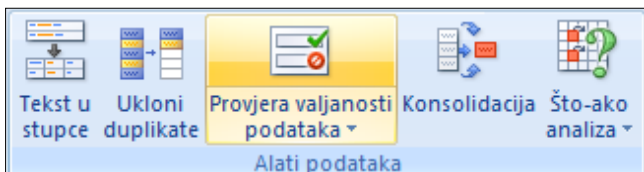
- *vrednovati podatke postavljanjem kriterija*
- *opisati sustav nadziranja formula*
- *umetnuti, prikazati, urediti i oblikovati komentar*

5.1. Vrednovanje podataka

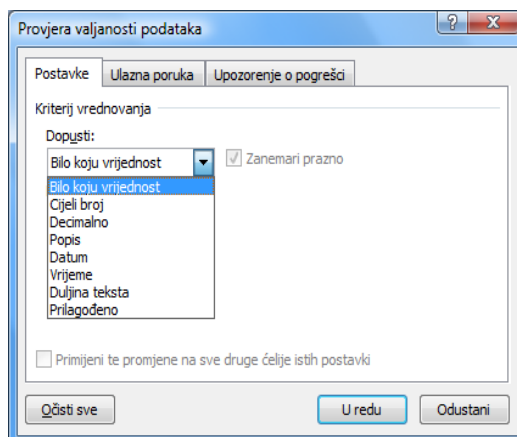
Vrednovanje podataka značajka je programa *Excel* pomoću koje se određuju ograničenja podacima prilikom unosa. Na taj se način vrši kontrola podataka i sprečava unos onih koji nisu valjani.

Provjera valjanosti podataka od neprocjenjive je važnosti kada se radnom knjigom koristi više suradnika, a potrebno je da uneseni podaci budu točni i dosljedni.

Mogućnosti za provjeru valjanosti podataka nalaze se na kartici **Podaci** u skupini **Alati podataka**.

Pritiskom na naredbu **Provjera valjanosti podataka** otvara se istoimeni dijaloški okvir na kojem se određuju potrebna pravila za unos.

Postavljanjem kriterija vrednovanja na označenim se ćelijama može:

- ograničiti unos podataka na cijele brojeve u zadanim granicama
- ograničiti unos podataka na decimalne brojeve u zadanim granicama
- ograničiti unos podataka na vrijednosti određene u popisu
- ograničiti unos podataka na datum u zadanom vremenskom okviru
- ograničiti unos podataka na vrijeme u zadanom vremenskom okviru
- ograničiti unos podataka na tekst određene duljine
- provjeriti ispravnost podataka na temelju formula ili vrijednosti u drugim ćelijama.

Porukom se mogu dati upute kakav se unos očekuje za neku ćeliju ili, ako se unese neispravan podatak, porukom se može upozoriti na pogrešku.

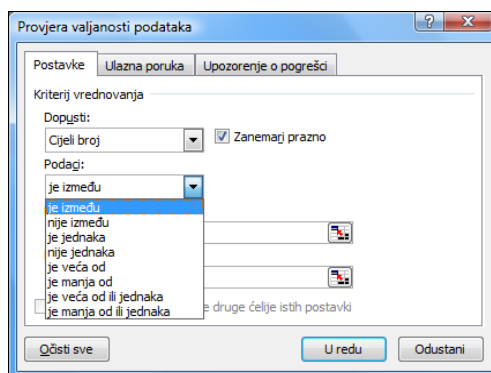
Za provjeru valjanosti podataka i postavljanje poruka potrebno je:

1. odabrati ćeliju ili raspon ćelija na koje se postavlja provjera valjanosti podataka
2. odabrati naredbu na kartici *Podaci* → *Alati podataka* → **Provjera valjanosti podataka**
3. postaviti kriterij vrednovanja
4. postaviti ulaznu poruku
5. postaviti poruku o pogrešci
6. pritisnuti dugme **U redu**.

5.1.1. Postavljanje kriterija za unos cijelog broja

Za postavljanje kriterija za unos isključivo cijelog broja u zadanim granicama potrebno je:

1. odabrati ćeliju ili raspon ćelija na koje se postavlja provjera valjanosti podataka
2. odabrati naredbu na kartici *Podaci* → *Alati podataka* → **Provjera valjanosti podataka**
3. na dijaloškom okviru *Provjera valjanosti podataka* → na kartici *Postavke* → u okviru *Dopusti* → odabrati **Cijeli broj**
4. u okviru **Podaci** odabrati željenu vrstu ograničenja, na primjer, za postavljanje donje i gornje granice odabrati **je između**

5. unijeti minimalnu, maksimalnu ili neku određenu vrijednost koja je dopuštena za unos.

5.1.2. Postavljanje kriterija za unos decimalnog broja

Za postavljanje kriterija za unos decimalnog broja (dopušten je unos i cijelog broja) u zadanim granicama potrebno je:

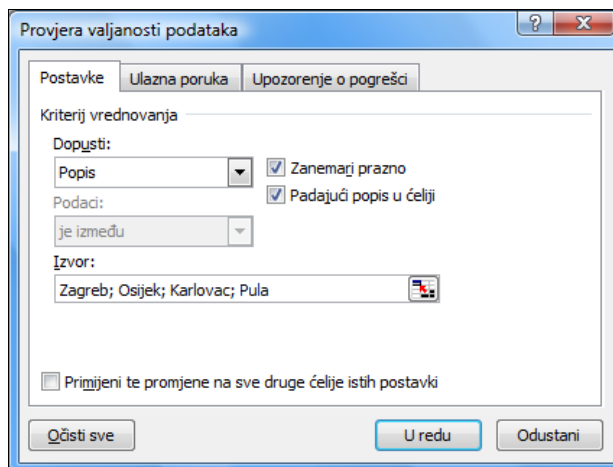
1. odabrati ćeliju ili raspon ćelija na koje se postavlja provjera valjanosti podataka
2. odabrati naredbu na kartici *Podaci* → *Alati podataka* → **Provjera valjanosti podataka**
3. na dijaloškom okviru *Provjera valjanosti podataka* → na kartici *Postavke* → u okviru *Dopusti* → odabrati **Decimalno**
4. u okviru **Podaci** odabrati željenu vrstu ograničenja, na primjer odabrati **je veća od** za postavljanje donje granice
5. unijeti minimalnu, maksimalnu ili neku određenu vrijednost koja je dopuštena za unos.

5.1.3. Postavljanje kriterija za unos podataka s popisa

Za postavljanje kriterija za unos predviđenih podataka s popisa potrebno je:

1. odabrati ćeliju ili raspon ćelija na koje se postavlja provjera valjanosti podataka
2. odabrati naredbu na kartici *Podaci* → *Alati podataka* → **Provjera valjanosti podataka**
3. na dijaloškom okviru *Provjera valjanosti podataka* → na kartici *Postavke* → u okviru *Dopusti* → odabrati **Popis**

- u okviru **Izvor** upisati stavke popisa odvojene znakom razdjelnika točka-zarez (;) ili u radnom listu odabrati ćelije u kojima se nalaze pripremljene stavke popisa.

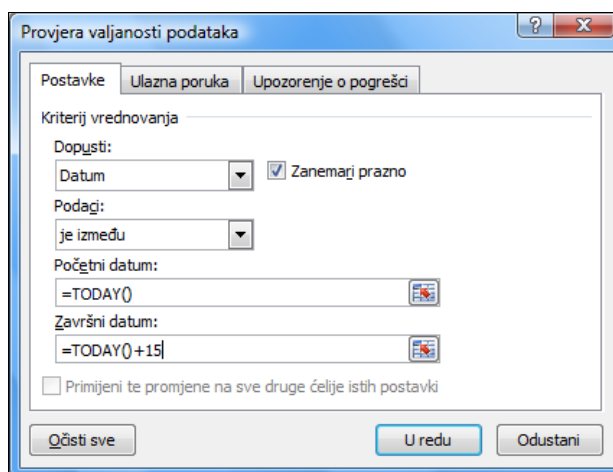

5.1.4. Postavljanje kriterija za unos datuma

Za postavljanje kriterija za unos datuma u zadanim granicama potrebno je:

- odabrati ćeliju ili raspon ćelija na koje se postavlja provjera valjanosti podataka
- odabrati naredbu na kartici *Podaci* → *Alati podataka* → **Provjera valjanosti podataka**
- na dijaloškom okviru *Provjera valjanosti podataka* → na kartici *Postavke* → u okviru *Dopusti* → odabrati **Datum**
- u okviru **Podaci** odabrati željenu vrstu ograničenja, na primjer odabrati **je između** za dopušteni unos između dva datuma
- unijeti početni, završni ili određeni datum koji se dopušta za unos.

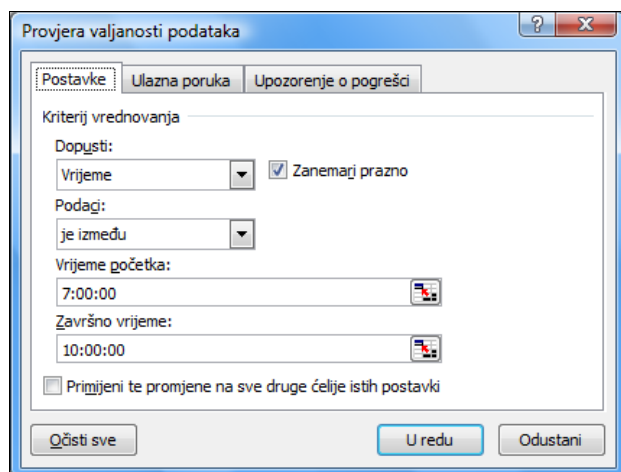
Može se unijeti i formula koja vraća datum. Na primjer, za postavljanje vremenskog razdoblja između današnjeg datuma i 15 dana unaprijed, u okvir **Početni datum** upisati formulu =TODAY(), a u okvir **Završni datum** upisati formulu =TODAY()+15.

5.1.5. Postavljanje kriterija za unos vremena

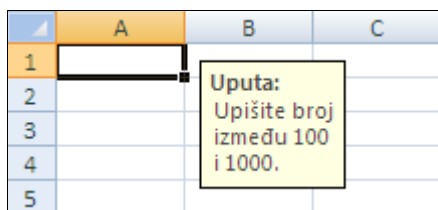
Za postavljanje kriterija za unos vremena u zadanim granicama potrebno je:

1. odabrati ćeliju ili raspon ćelija na koje se postavlja provjera valjanosti podataka
2. odabrati naredbu na kartici *Podaci* → *Alati podataka* → **Provjera valjanosti podataka**
3. na dijaloškom okviru *Provjera valjanosti podataka* → na kartici *Postavke* → u okviru *Dopusti* → odabrati **Vrijeme**
4. u okviru **Podaci** odabrati željenu vrstu ograničenja, na primjer odabrati **je između** za dopušteni unos vremena između početnog i završnog
5. unijeti vrijeme početka i završno vrijeme između kojih je dopušten unos.

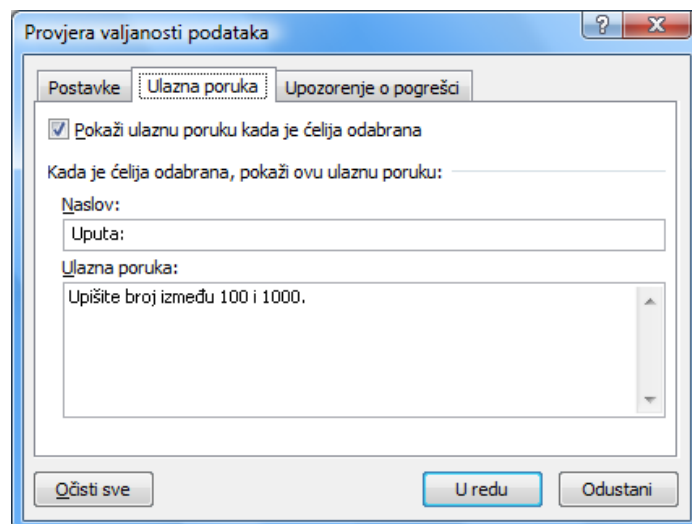
5.1.6. Ulazna poruka o valjanosti podataka

Ulazna poruka nije obvezna, ali ako se postavi, koristi se za pružanje savjeta i uputa prilikom unosa podataka. Pojavljuje se u okviru pored ćelije kada se ćelija odabere.

Nakon što su na ćelijama postavljeni kriteriji za provjeru valjanosti podataka, ulazna poruka se postavlja na ovaj način:

1. na dijaloškom okviru **Provjera valjanosti podataka** odabrati karticu **Ulazna poruka**
2. u okviru **Naslov** poruci se može dati naslov koji će se biti sastavni dio poruke
3. u okvir **Ulazna poruka** unijeti tekst poruke.

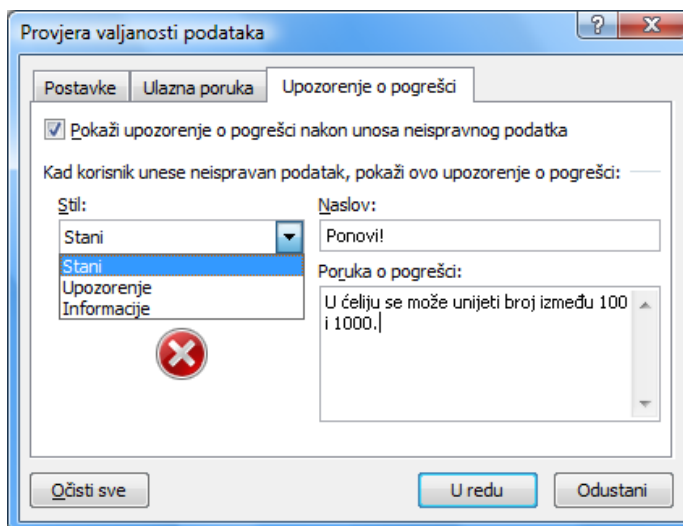

5.1.7. Poruka upozorenja o pogrešci

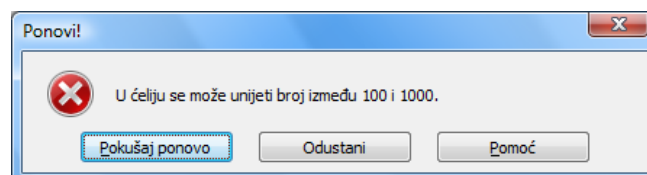
Može se postaviti i poruka upozorenja koja se pojavljuje nakon što se u ćeliju upiše neispravan podatak.

Poruka upozorenja o pogrešci postavlja se ovako:

1. na dijaloškom okviru **Provjera valjanosti podataka** odabrati karticu **Upozorenje o pogrešci**
2. odabrati stil poruke – **Stani, Upozorenje** ili **Informacije**
3. u okviru **Naslov** poruci se može dati naslov koji će se pojaviti u naslovoj traci okvira upozorenja
4. u okvir **Poruka o pogrešci** unijeti tekst poruke.

Nakon unosa neispravnog podatka pokazat će se ova poruka:

Stilovi su poruke upozorenja o pogrešci:

Ikona	Stil	Opis
	Stani	Zaustavlja i sprečava neispravni unos. Poruka nudi dvije mogućnosti za nastavak rada: Pokušaj ponovo ili Odustani .
	Upozorenje	Upozorava da podaci koji su uneseni nisu ispravni, ali ne sprečava njihov unos. Poruka nudi tri mogućnosti za nastavak rada: Da za prihvaćanje unosa koji nije valjan, Ne da bi ga se uredilo ili Odustani da bi ga se uklonilo.
	Informacija	Obavještava da uneseni podaci nisu valjani, ali unos se ne sprečava. Kada se pojavi poruka, može se pritisnuti U redu kako bi se prihvatila vrijednost iako nije valjana ili Odustani kako bi se vrijednost odbacila.

Postavljeno vrednovanje nad ćelijama uklanja se pritiskom na dugme **Očisti sve** na dijaloškom okviru **Provjera valjanosti podataka**.

Za promjenu ili uređivanje kriterija vrednovanja ili poruka potrebno je označiti ćelije na kojima je vrednovanje postavljeno i na istom dijaloškom okviru izvršiti potrebne izmjene.

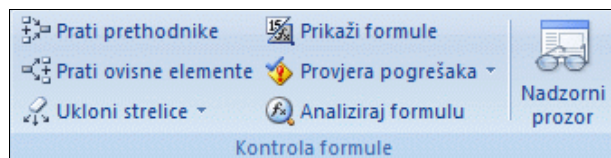
5.2. Vježba: Postavljanje pravila za unos podataka

1. U datoteci **07_Vrednovanje i nadzor.xlsx** otvorite radni list **Vrednovanje**.
2. Postavite kriterije valjanosti podataka:
  - na raspon ćelija A4:A13 tako da mogu biti uneseni samo cijeli brojevi u rasponu od 1 do 10
  - na raspon ćelija B4:B13 tako da može biti unesen samo današnji datum
  - na raspon ćelija C4:C13 tako da mogu biti uneseni samo komercijalisti s popisa u stupcu H
  - na raspon ćelija D4:D13 tako da mogu biti uneseni samo cijeli brojevi između 10 i 100
  - na raspon ćelija E4:E13 tako da mogu biti uneseni decimalni brojevi veći od nule.
3. Primijenite ulaznu poruku o valjanosti na raspon ćelija D4:D13 pod naslovom **Brojevno ograničenje** i tekstem **Cijeli brojevi između 10 i 100**.
4. Na raspon ćelija B4:B13 postavite poruku upozorenja **Upišite današnji datum**, zaustavljajući neispravan unos.
5. Provjerite postavljene kriterije upisujući podatke po želji.
6. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

5.3. Nadzor formula

Program *Excel* sadrži niz mogućnosti za pregledavanje, nadzor i provjeru ispravnosti formula i izvođenja proračuna.

Naredbe za nadzor formula nalaze se na kartici **Formule** u skupini **Kontrola formule**.

Značenje je i opis naredbi za nadzor formule:

	Naredba	Opis
	Prati prethodnike	Prikazivanje strelica od prethodnih ćelija (koje daju vrijednost) prema aktivnoj ćeliji s formulom.
	Prati ovisne elemente	Prikazivanje strelica prema svakoj ćeliji koja je zavisna od aktivne ćelije.
	Ukloni strelice	Uklanjanje strelica.
	Prikaži formule	Prikazivanje formula u ćelijama koje ih sadrže.
	Provjera pogrešaka	Traženje i provjera pogrešaka.
	Pogreška u praćenju	Prikazivanje strelica od prethodnih ćelija do ćelije s greškom.
	Analiziraj formulu	Analiziranje i vrednovanje formule, prikaz koraka izračuna formule.
	Nadzorni prozor	U nadzornom prozoru prikazivanje svih formula u radnom listu.

5.3.1. Praćenje prethodnih i zavisnih ćelija

Ćelije koje sadrže formule stvaraju vezu s drugim ćelijama u kojima se nalaze vrijednosti potrebne za izračun formula.

Prethodnici su ćelije čije se vrijednosti rabe za izračun formule u zavisnim ćelijama. Mogu sadržavati stalnu vrijednost ili formulu.

Zavisnici su ćelije koje sadrže formulu i u svojim izračunima rabe vrijednosti iz ćelija prethodnika.

Postupak je praćenja **prethodnih** ćelija:

1. označiti ćeliju koja sadrži formulu
2. uporabiti naredbu na kartici *Formule* → *Kontrola formule* → **Prati prethodnike** .

	A	B	C	D	E	F
1	Prosječan broj nezaposlenih osoba prema dobi u 2003. i 2004. godini					
2	Dob	2003.		2004.		Indeks 2004./2003.
3		Broj	%	Broj	%	
4	Od 15 do 19	17.867	5,4	17.854	5,8	99,9
5	Od 20 do 24	52.347	15,9	46.175	14,9	88,2
6	Od 25 do 29	43.473	13,2	39.589	12,8	91,1
7	Od 30 do 34	38.124	11,6	34.096	11,0	89,4
8	Od 35 do 39	39.131	11,9	35.530	11,5	90,8
9	Od 40 do 44	38.014	11,5	35.031	11,3	92,2
10	Od 45 do 49	41.160	12,5	39.430	12,7	95,8
11	50 i više	59.683	18,1	62.170	20,1	104,2
12	UKUPNO	329.799	100,0	309.875	100,0	94,0

Pokazuju se tragajuće strelice koje svojim početkom u obliku točke pokazuju ćelije koje se rabe za izračun formule. Dvostrukim pritiskom mišem na strelicu može se kretati po prethodnim ćelijama. Ponavljanjem postupka nastavlja se potraga za prethodnim ćelijama za jednu razinu unatrag.

Postupak je traganja za **zavisnim** ćelijama, odnosno ćelijama koje sadrže formule i rabe vrijednosti iz označene ćelije:

1. označiti ćeliju koja sadrži neku vrijednost
2. uporabiti naredbu na kartici *Formule* → *Kontrola formule* → **Prati ovisne elemente** .

Tragajuće strelice pokazuju da se na označenu ćeliju (u njoj se pojavljuje početak strelice označen točkom) neposredno vežu formule u ćelijama pokazanima strelicama. Dvostrukim pritiskom mišem na strelicu može se kretati po zavisnim ćelijama.

	A	B	C	D	E	F
1	Prosječan broj nezaposlenih osoba prema dobi u 2003. i 2004. godini					
2	Dob	2003.		2004.		Indeks 2004./2003.
3		Broj	%	Broj	%	
4	Od 15 do 19	17.867	5,4	17.854	5,8	99,9
5	Od 20 do 24	52.347	15,9	46.175	14,9	88,2
6	Od 25 do 29	43.473	13,2	39.589	12,8	91,1
7	Od 30 do 34	38.124	11,6	34.096	11,0	89,4
8	Od 35 do 39	39.131	11,9	35.530	11,5	90,8
9	Od 40 do 44	38.014	11,5	35.031	11,3	92,2
10	Od 45 do 49	41.160	12,5	39.430	12,7	95,8
11	50 i više	59.683	18,1	62.170	20,1	104,2
12	UKUPNO	329.799	100,0	309.875	100,0	94,0

Ponovnim pritiskom na istu naredbu pojavljuje se drugi skup strelica, koji označava sljedeću razinu zavisnosti, odnosno posredne zavisnike.

	A	B	C	D	E	F
1	Prosječan broj nezaposlenih osoba prema dobi u 2003. i 2004. godini					
2	Dob	2003.		2004.		Indeks 2004./2003.
3		Broj	%	Broj	%	
4	Od 15 do 19	17.867	5,4	17.854	5,8	99,9
5	Od 20 do 24	52.347	15,9	46.175	14,9	88,2
6	Od 25 do 29	43.473	13,2	39.589	12,8	91,1
7	Od 30 do 34	38.124	11,6	34.096	11,0	89,4
8	Od 35 do 39	39.131	11,9	35.530	11,5	90,8
9	Od 40 do 44	38.014	11,5	35.031	11,3	92,2
10	Od 45 do 49	41.160	12,5	39.430	12,7	95,8
11	50 i više	59.683	18,1	62.170	20,1	104,2
12	UKUPNO	329.799	100,0	309.875	100,0	94,0

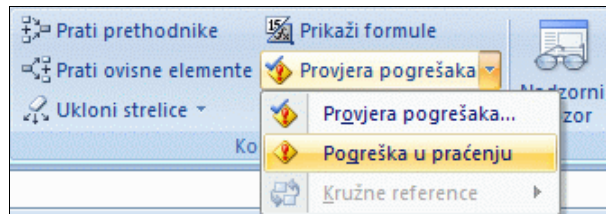
Tragajuće strelice uklanjaju se naredbom **Ukloni strelice** .

5.3.2. Praćenje pogrešaka u rezultatu formule

Mogućnost praćenja prethodnih i zavisnih ćelija olakšava traženje argumenata formule kojoj je konačni rezultat pogrešan.

Za praćenje pogreške u rezultatu formule potrebno je:

1. označiti ćeliju koja sadrži pogrešnu formulu
2. uporabiti naredbu na kartici *Formule* → *Kontrola formule* → *Provjera pogrešaka* → **Pogreška u praćenju**.

Program *Excel* strelicama označava ćelije koje su prethodne ćeliji s pogreškom. Pritiskom na naredbu **Praći ovisne elemente** crvenim strelicama označavaju se ostale pogrešne formule u lancu pogrešaka.

	A	B	C	D	E	F
1	Prosječan broj nezaposlenih osoba prema dobi u 2003. i 2004. godini					
2	Dob	2003.		2004.		Indeks
3		Broj	%	Broj	%	2004./2003.
4	Od 15 do 19	17.867	5,4	46.175	#DIJ/0!	99,9
5	Od 20 do 24	52.347	15,9	39.589	#DIJ/0!	88,2
6	Od 25 do 29	43.473	13,2	34.096	#DIJ/0!	91,1
7	Od 30 do 34	38.124	11,6	35.530	#DIJ/0!	89,4
8	Od 35 do 39	39.131	11,9	35.031	#DIJ/0!	90,8
9	Od 40 do 44	38.014	11,5	39.430	#DIJ/0!	92,2
10	Od 45 do 49	41.160	12,5	62.170	#DIJ/0!	95,8
11	50 i više	59.683	18,1		#DIJ/0!	104,2
12	UKUPNO	329.799	100,0		#DIJ/0!	0,0

5.3.3. Prikaz formula u radnom listu

Ćelije s formulama prikazuju rezultat formule. Za svaku pojedinačno označenu ćeliju formula je vidljiva u traci formule. Međutim, ako je potrebno, taj se prikaz može promijeniti tako da je formula vidljiva i u ćelijama u radnom listu.

Za prikaz formula u radnom listu koristi se naredba na kartici

Formule → *Kontrola formule* → **Prikaži formule** .

	A	B	C	D	E	F
1	Prosječan broj					
2	Dob	2003.		2004.		Indeks
3		Broj	%	Broj	%	2004./2003.
4	Od 15 do 19	17867	=B4/B12*100	17854	=D4/D12*100	=D4/B4*100
5	Od 20 do 24	52347	=B5/B12*100	46175	=D5/D12*100	=D5/B5*100
6	Od 25 do 29	43473	=B6/B12*100	39589	=D6/D12*100	=D6/B6*100
7	Od 30 do 34	38124	=B7/B12*100	34096	=D7/D12*100	=D7/B7*100
8	Od 35 do 39	39131	=B8/B12*100	35530	=D8/D12*100	=D8/B8*100
9	Od 40 do 44	38014	=B9/B12*100	35031	=D9/D12*100	=D9/B9*100
10	Od 45 do 49	41160	=B10/B12*100	39430	=D10/D12*100	=D10/B10*100
11	50 i više	59683	=B11/B12*100	62170	=D11/D12*100	=D11/B11*100
12	UKUPNO	=SUM(B4:B11)	=SUM(C4:C11)	=SUM(D4:D11)	=SUM(E4:E11)	=D12/B12*100

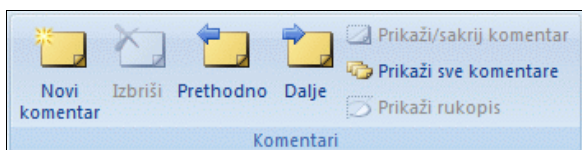
Ponovnim pritiskom na naredbu **Prikaži formule**, odnosno njezinim isključivanjem, vraća se uobičajeni prikaz rezultata formule u ćeliji.

Formule se u radnom listu mogu prikazati i tipkovnim prečacem [Ctrl]+[Q].

5.4. Uporaba komentara

Komentari su dodatna objašnjenja koja se prilažu nekoj ćeliji. Korisni su kao podsjetnici ili upute ostalim korisnicima, npr. kako radi složena funkcija zapisana u toj ćeliji i sl.

Komentari se umeću i njima se upravlja pomoću naredbi skupine **Komentari** na kartici **Pregled** ili naredbama s brzog izbornika.

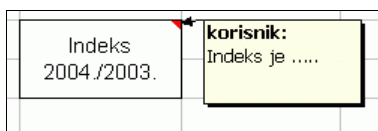
5.4.1. Umetanje komentara

Postupak je umetanja komentara:

1. označiti ćeliju na koju se želi staviti komentar
2. kartica *Pregled* → skupina *Komentari* → **Novi komentar** ili brzi izbornik → **Umetni komentar**

3. u tekstni okvir upisati tekst komentara

4. pritisnuti izvan okvira komentara.

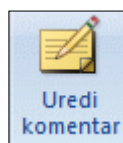
5.4.2. Prikaz komentara

U ćeliji s komentarom u gornjem desnom kutu nalazi se crveni trokutić – pokazatelj komentara. Kad se pokazivač miša pomiče preko ćelije s komentarom, komentar se pojavljuje pokraj ćelije.

Na pojedinoj aktivnoj ćeliji s komentarom, naredbom **Prikaži/Sakrij komentare** s brzog izbornika ili iz skupine **Komentari**, komentar ostaje stalno prikazan. Uključivanjem naredbe **Prikaži sve komentare** prikazuju se svi komentari u radnom listu.

Naredbama **Prethodno** i **Dalje** može se kretati od komentara do komentara.

5.4.3. Uređivanje komentara

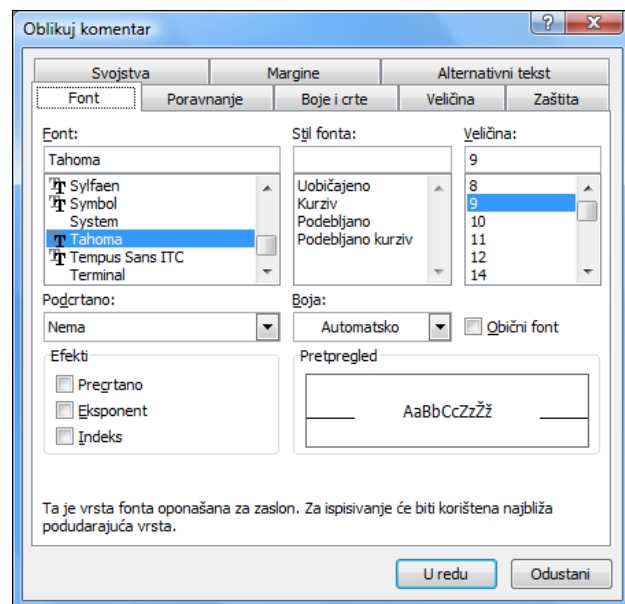
Promjena sadržaja komentara vrši se nakon odabira naredbe **Uredi komentar** s brzog izbornika ili iz skupine **Komentari**.

Naredba **Uredi komentar** dostupna je u skupini **Komentari** umjesto naredbe **Novi komentar** kad odabrana ćelija sadrži komentar.

5.4.4. Oblikovanje komentara

Tekst komentara oblikuje se naredbama iz skupina **Font** i **Poravnanje** na kartici **Polazno**, a cijeli komentar i okvir komentara mogućnostima dijaloškog okvira **Oblikuj komentar**.

Do dijaloškog okvira dolazi se preko kartice *Polazno* → *Ćelije* → *Oblikuj* → **Oblikuj komentar**. Naredba **Oblikuj komentar** nalazi se i na brzom izborniku nad označenim tekstnim okvirom komentara.

5.4.5. Brisanje komentara

Nepotreban komentar u označenoj ćeliji briše se naredbom **Izbriši** na vrpici u skupini **Komentari** ili naredbom **Izbriši komentar** s brzog izbornika.

5.5. Vježba: Nadziranje formula i uporaba komentara

1. Otvorite datoteku **07_Vrednovanje i nadzor.xlsx**.
2. U radnom listu **Nadzor** ćeliji H2 pronađite prethodne ćelije, tj. ćelije čije se vrijednosti rabe u formuli.
3. Ćeliji C2 pronađite zavisne ćelije, odnosno ćelije koje sadrže formule i rabe vrijednosti iz ćelije C2.
4. Uklonite sve strelice.
5. U radnom listu **Prikaz** ćeliji C10 pratite prethodne i zavisne ćelije.
6. U ćelijama u radnom listu prikažite formule.
7. Vratite prikaz rezultata formule i uklonite sve strelice.
8. Izbrišite vrijednosti u rasponu ćelija B4:B8.
9. Ćeliji D4 umetnite komentar: *Pogreška zbog pokušaja dijeljenja s nulom!*
10. Prikažite pa ponovno skrijte komentar u ćeliji D4.
11. Komentaru u ćeliji D4 dodajte tekst: *Ispravak slijedi.*
12. Izbrišite komentar u ćeliji D4.
13. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

U ovom je poglavlju obrađeno:

- postavljanje vrednovanja za unos podataka
- postavljanje ulazne poruke
- postavljanje poruke upozorenja o pogrešci
- praćenje prethodnih i zavisnih ćelija
- praćenje pogrešaka u rezultatu formule
- prikaz formula u radnom listu
- umetanje, prikazivanje, uređivanje i brisanje komentara.

6. Poboljšanje produktivnosti

Izvršavanje zadataka i rješavanje problema u programu *Excel* može se olakšati i ubrzati nekim novim metodama ili primjenom posebnih mogućnosti već poznatih naredbi.

Pojednostavljenju rada i povećanju produktivnosti doprinijet će imenovanje ćelija, uporaba mogućnosti posebnog lijepljenja, rad s predlošcima, povezivanje podataka, uvoz podataka iz tekstne datoteke te uporaba makronaredbi za automatiziranje određenih radnji.

Po završetku ovog poglavlja polaznik će moći:

- *koristiti imenovane raspone ćelija*
- *zalijepiti ćelije korištenjem jednog od posebnih načina lijepljenja*
- *koristiti predloške i uvesti podatke iz tekstne datoteke*
- *povezati podatke u radnom listu, između listova i knjiga*
- *snimiti makronaredbu*

6.1. Imenovanje ćelija

Imenovanjem ćelije ili raspona ćelija koje sadrže povezane podatke olakšava se njihova uporaba kod izrade formula i grafikona, odabira ili označavanja. Nazivi mogu predstavljati jednu ćeliju, raspon ćelija, stalnu vrijednost ili formulu.

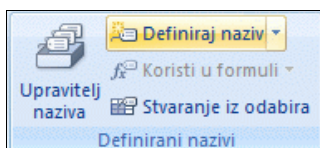
Duljina naziva može biti do 255 znakova, ali zbog preglednosti preporuča se duljina do 15 znakova. Mora početi slovom, lijevom kosom crtom (^) ili podvlakom (_), a ne smije sadržavati posebne znakove i razmake (+, -, #, %, !, ,, @, * i dr.).

Nazivi se stvaraju uporabom:

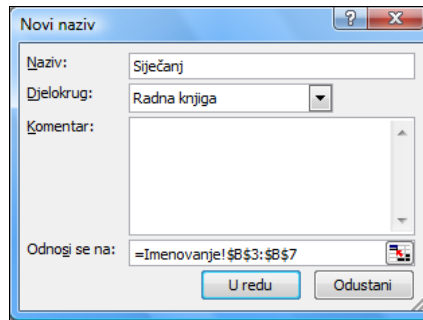
- dijaloškog okvira **Novi naziv**
- okvira naziva na traci formule
- naziva iz odabira.

Za imenovanje ćelija uporabom dijaloškog okvira **Novi naziv** potrebno je:

1. označiti ćeliju ili raspon ćelija
2. odabrati naredbu na kartici *Formule* → *Definirani nazivi* → **Definiraj naziv**

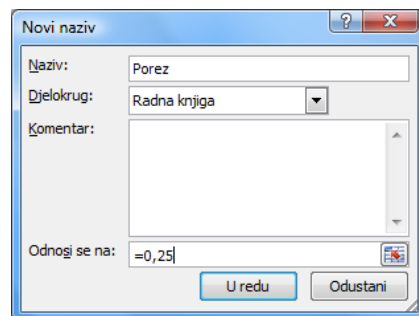
3. u dijaloškom okviru **Novi naziv** u okviru **Naziv** dodijeliti naziv odabranim ćelijama

4. u okviru **Komentar** mogu se upisati dodatne informacije za nazive ćelija (do 255 znakova)
5. provjeriti, i ako je potrebno, promijeniti adrese u okviru **Odnosi se na**
6. pritiskom na dugme **U redu** dijaloški se okvir zatvara, a naziv zapisuje.

Oznake raspona uvijek moraju započinjati znakom jednakosti (=).

Kada naziv predstavlja stalnu vrijednost, ona se upisuje u okvir **Odnosi se na**, a također započinje znakom jednakosti.

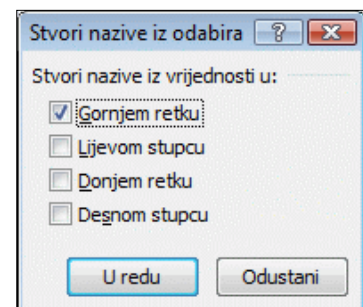
Za imenovanje ćelija uporabom **Okvira naziva** na traci formule potrebno je:

1. označiti ćeliju ili raspon ćelija
2. u **Okvir naziva** upisati naziv
3. potvrditi tipkom [Enter].

	B	C	D	E
Ožujak				
Siječanj	pića u prvih šest mjeseci			
travanj	Siječanj	Veljača	Ožujak	Travanj
Veljača				
3 Pivo	289	315	228	402

Za imenovanje ćelija iz odabira potrebno je:

1. označiti raspon ćelija koji se želi imenovati, uključujući natpis retka ili stupca
2. odabrati naredbu na kartici *Formule* → *Definirani nazivi* → **Stvaranje iz odabira**
3. u dijaloškom okviru **Stvori nazive iz odabira** odrediti mjesto postojećeg natpisa stupca ili retka koji se pretvara u naziv.

6.1.1. Uporaba naziva ćelija

Pomoću naziva ćelija brzo se može doći do pripadajućih ćelija i one se lako mogu označiti. Dodijeljeni nazivi vidljivi su u **Okviru naziva** na traci formule. Odabirom naziva pokazivač aktivnih ćelija premješta se na pripadajuću ćeliju ili raspon ćelija.

Naziv ćelije, raspona ili stalne vrijednosti rabi se i u formuli umjesto adresa ćelija. Formule mogu sadržavati funkcije, a nazivi ćelija tada se pojavljuju kao argumenti funkcije.

Nekoliko primjera formula s nazivima ćelija:

=dobit*porez

=SUM(Prodaja_u_siječnju)

=AVERAGE(MojaProdaja).

Naziv se u formulu može unijeti:

- odabirom ćelija koja se imenuje
- upisom – izravnim upisom naziva kao argumenta u formuli
- samodovršetkom formule – odabirom stavke iz padajućeg popisa samodovršetka formule na kojem se automatski navode valjani nazivi

7	Fanta	1.050	1.589	1
8	Ukupno	=sum(pro		
9		SUM(number1; [number2]; ...)		
10		PROB		
11		Prodaja_u_siječnju		
12		PRODUCT		
13		PROPER		

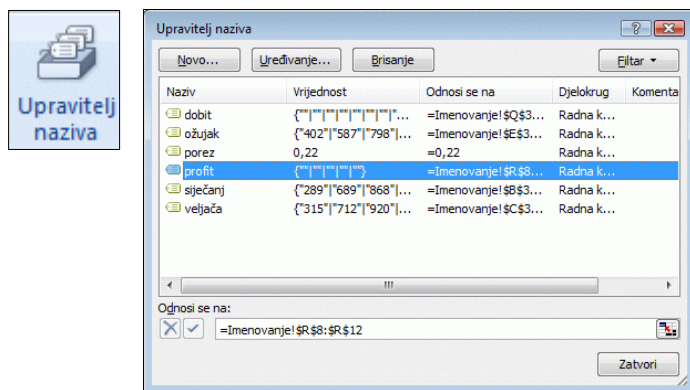

5	Pepsi	868	920	1.009
6	Coca cola	657	713	703
7	Fanta	1.050	1.589	1.428
8	Ukupno	=sum(Prodaja_u_siječnju		
9		SUM(number1; [number2]; ...)		

- odabirom naredbe *Formule* → *Definirani nazivi* → **Koristi u formuli**.

6.1.2. Uređivanje i brisanje naziva ćelija

Upravitelj naziva (*Formule* → *Definirani nazivi* → **Upravitelj naziva**) upravlja svim postavljenim nazivima.

Popis dodijeljenih naziva može se razvrstati i filtrirati, dodati novi, promijeniti ili izbrisati postojeći naziv.

Za razvrstavanje popisa uzlaznim ili silaznim redoslijedom naizmjenice se pritisne zaglavlje stupca. Za promjenu označenog naziva rabi se dugme **Uređivanje**, a za brisanje jednog ili više označenih naziva dugme **Brisanje** ili tipka [Del].

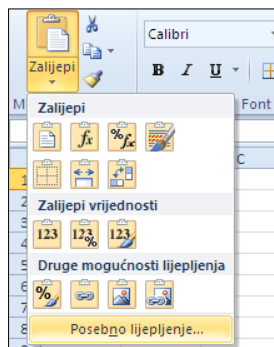
6.2. Vježba: Imenovanje ćelija i raspona ćelija

1. Otvorite datoteku **08_Produktivnost.xlsx**.
2. U radnom listu **Imenovanje** ćeliji G3 dodijelite naziv **Rast**.
3. U ćeliji C9 upišite potrebnu formulu za izračunavanje broja dolazaka turista u 2010. godini.
Broj dolazaka turista u 2010. godini izračunajte tako da broj dolazaka u 2009. godini povećate za postotak zapisan u ćeliji G3 (6 %). U formuli rabite naziv ćelije **Rast**.
4. Kopirajte formulu iz C9 u ćeliju D9.
5. Rasponu ćelija C4:C9 dodijelite naziv **Domaći**, a rasponu D4:D9 **Strani**.
6. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

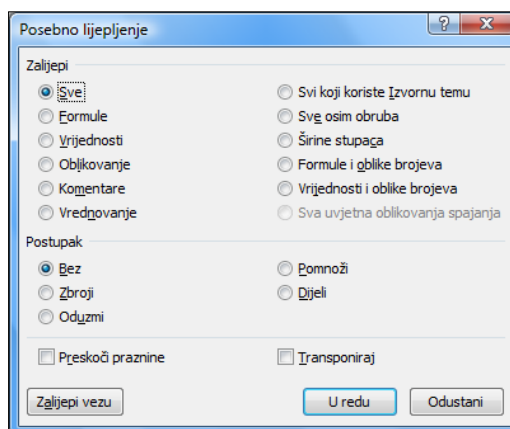
6.3. Mogućnosti posebnog lijepljenja

Ponekad je kod kopiranja potrebno zalijepiti samo oblikovanje neke ćelije bez prijenosa vrijednosti te ćelije ili samo vrijednost ćelije bez prijenosa formule na kojoj se temelji.

Naredba **Posebno lijepljenje** (*Polazno* → *Međuspremnik* → *Zalijepi* → **Posebno lijepljenje**) nudi lijepljenje samo nekih atributa kopirane ćelije i njihovih kombinacija.

Češće rabljene mogućnosti nalaze se na izborniku uz naredbu **Zalijepi**, a do svih mogućnosti dolazi se pritiskom na naredbu **Posebno lijepljenje**.

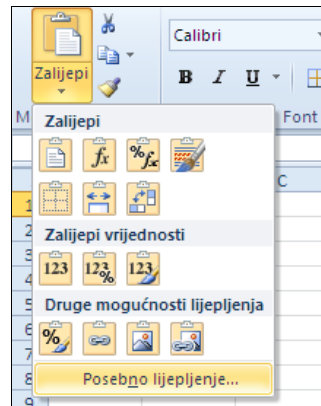
U dijaloškom okviru **Posebno lijepljenje** u odjeljku **Postupak** nalaze se mogućnosti za matematičko kombiniranje sadržaja kopiranog područja sa sadržajem područja za lijepljenje.

Mogućnosti su posebnog lijepljenja:

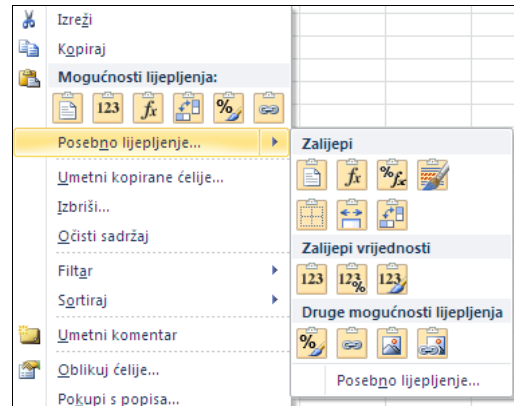
Mogućnost	Izvođenje
Sve	Lijepi sadržaj ćelije i sva oblikovanja.
Formule	Lijepi formulu iz kopirane ćelije. Ako formula ne postoji, lijepi vrijednost.
Vrijednosti	Lijepi samo vrijednost iz kopirane ćelije. Ako ćelija sadrži formulu, lijepi rezultat formule kao vrijednost.
Oblikovanje	Lijepi samo oblikovanja iz kopirane ćelije.
Komentare	Lijepi samo komentare iz kopirane ćelije.
Vrednovanje	Lijepi vrednovanje (postavljena pravila za unos podataka) iz kopirane ćelije.
Svi koji koriste Izvornu temu	Lijepi sve sadržaje i oblikovanja ćelija koristeći istu temu koja je bila primijenjena na izvorišne podatke.
Sve osim obruba	Lijepi formulu ili vrijednost i sva oblikovanja iz kopirane ćelije osim obruba.
Širine stupaca	Lijepi širinu stupca iz kopirane ćelije.
Formule i oblike brojeva	Lijepi formulu ili vrijednost i oblikovanje broja iz kopirane ćelije.
Vrijednosti i oblike brojeva	Lijepi vrijednosti i oblikovanja broja. Ako ćelija sadrži formulu, lijepi rezultat formule kao vrijednost.
Postupak – Zbroji	Kod lijepljenja će se zbrojiti vrijednost iz kopirane ćelije s postojećom vrijednosti u ćeliji.
Postupak – Oduzmi	Kod lijepljenja će se oduzeti vrijednost iz kopirane ćelije od postojeće vrijednosti u ćeliji.
Postupak – Pomnoži	Kod lijepljenja će se pomnožiti vrijednost iz kopirane ćelije s postojećom vrijednosti u ćeliji.
Postupak – Dijeli	Kod lijepljenja će se podijeliti postojeća vrijednost u ćeliji s vrijednosti iz kopirane ćelije.
Preskoči praznine	Kod lijepljenja će se spriječiti da kopirana prazna ćelija zamijeni postojeću vrijednost.
Transponiraj	Podatke iz stupaca lijepi u retke, a podatke iz redaka lijepi u stupce.
Zalijepi vezu	Povezuje zalijepljene podatke s izvornim podacima.
Sva uvjetna oblikovanja spajanja	Lijepi sva uvjetna oblikovanja i sadržaj ćelije.

6.3.1. Mogućnosti lijepljenja uz pretpregled

Na izborniku uz naredbu **Zalijepi** i na brzom izborniku nalaze se razne mogućnosti lijepljenja kopiranih ćelija sa značajkom pretpregleda uživo. Pretpregled uživo omogućava uvid u to kako će zalijepljeni sadržaj izgledati prije nego što ga se stvarno zalijepiti na radni list.

Izbornik **Zalijepi**:

Brzi izbornik:

Zaslonski opisi uz pojedinu mogućnost daju dodatne informacije za lakše donošenje ispravne odluke o primjeni mogućnosti lijepljenja:

Mogućnost	Opis	Mogućnost	Opis
	Zalijepi sve		Oblikovanje formula i brojeva
	Vrijednosti		Zadrži izvorišno oblikovanje
	Formule		Zadrži izvorišne širine stupaca
	Oblikovanje		Oblikovanje vrijednosti i brojeva
	Lijepljenje veze		Oblikovanje vrijednosti i izvora
	Transponiraj		Slika
	Bez obruba		Povezana slika

6.4. Vježba: Uporaba mogućnosti posebnog lijepljenja

- Otvorite datoteku **08_Produktivnost.xlsx**, radni list **Kopiranje**.
- Podatke iz raspona A1:D11 kopirajte u novu radnu knjigu tako da zalijepite samo sadržaj (vrijednosti).
- Ispod zalijepljenih podataka napravite novu tablicu ovakvog izgleda novim lijepljenjem pomoću mogućnosti **Transponiraj**:

	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.
Ukupno	47797	51421	53007	56005	57103	56300
Domaći	5281	5434	5985	6431	6478	5799
Strani	42516	45987	47022	49574	50625	50501

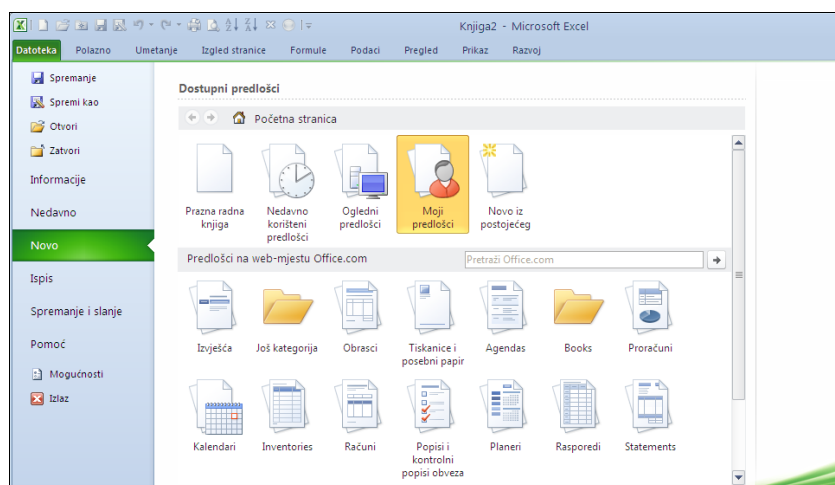
- Spremite datoteku u mapu **Dokumenti** pod imenom **Transponirani podaci.xlsx** i zatvorite je.

6.5. Rad s predlošcima

Predložak je datoteka koja služi kao gotov obrazac za unos varijabilnih podataka, a sve ostalo je unaprijed zadano, postavljene su formule, naslovi, oblikovanja. Predložak je temelj za stvaranje novih datoteka s podacima, a sâm ostaje nepromijenjen.

Predlošci značajno štede vrijeme i osiguravaju istovjetnost izgleda raznih izvještaja, računa i drugih dokumenata. Predlošci se rabe za automatizaciju izrade jednakih dokumenata.

Program *Excel* sadrži gotove predloške u programu, omogućava njihovo preuzimanje s interneta i stvaranje vlastitih.

Datoteka spremljena u obliku predloška (nastavak datoteke **.xltx**) u sistemsku mapu **Templates (Predlošci)** pojavljuje se u kategoriji **Moji predlošci** prilikom stvaranja nove datoteke na osnovi predloška.

U kategoriji **Ogledni predlošci** nalaze se gotovi predlošci ugrađeni u program *Excel*.

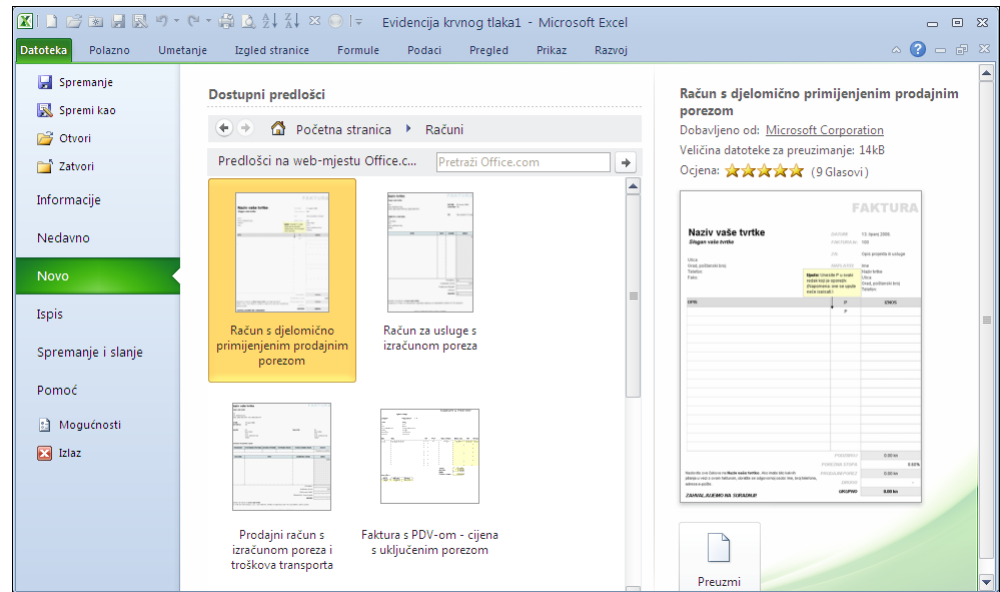
Dodatni predlošci mogu se preuzeti na *web-mjestu Office.com*.

Postupak je stvaranja vlastitog predloška:

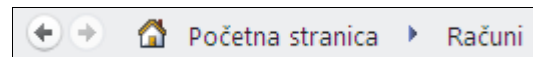
1. pritisnuti *Datoteka* → **Spremi kao**
2. u okviru **Spremi u obliku** odabrati **Predložak programa Excel**, dodijeliti ime datoteci i spremiti je u mapu **Templates (Predlošci)**.

Postupak je izrade datoteke na temelju postojećeg predloška:

1. pritisnuti *Datoteka* → **Novo**
2. među dostupnim predlošcima odabrati:
  - za predloške programa *Excel*: *Ogledni predlošci* → odabrati predložak → **Stvori**
  - za vlastite predloške: *Moji predlošci* → odabrati predložak → **U redu**
  - za predloške na internetu: u kategoriji *Predlošci na web-mjestu* odabrati skupinu predložaka → odabrati predložak → **Preuzmi**.

Pomoću dugmadi za navigaciju može se kretati po stranicama predložaka u cilju pregledavanja i odabira predložaka.

Zanimljivosti i napomene

Adresa mape *Templates* (*Predlošci*) u sustavu *Windows Vista*:

`C:\Users\korisničko_ime\AppData\Local\Microsoft\Templates.`

Mogućnosti su spremanja datoteke napravljene na temelju predložka:

- obična datoteka programa *Excel* stvorena na osnovi predložka sprema se naredbom **Spremi kao** dodjelom imena i datotečnog oblika **Radna knjiga programa Excel** (nastavak **.xlsx**)
- promjene izvršene u predlošku mogu se spremiti kao isti predložak pod istim imenom ili kao novi predložak pod novim imenom. Spremanje se vrši u datotečnom obliku **Predložak programa Excel** (nastavak **.xltx**).

6.6. Vježba: Izrada, uređivanje i uporaba predloška

- Otvorite datoteku **Faktura.xlsx**, spremite je kao predložak u mapu **Templates (Predlošci)** pod imenom **Faktura.xltx** i zatvorite.
- Izradite novi predložak na temelju predloška **Faktura.xltx**. Uredite predložak tako da se odnosi na tvrtku **Trgovina d.o.o., Ulica ruža 28, 10000 Zagreb**.

(Dijelovi radnog lista su zaštićeni i nedostupni za unos podataka.)

- Predložak spremite u mapu **Templates (Predlošci)** pod imenom **Faktura Trgovina.xltx**, a zatim ga zatvorite.
- Na temelju predloška **Faktura Trgovina** napravite novu radnu knjigu – račun u koji upišite ove podatke:

	A	B	C	D	E	F	G	H	
1	Trgovina d.o.o.								
2	Adresa:	Ulica ruža 28							
3	Mjesto:	10000 Zagreb							
4									
5	RAČUN br.				01/2013				
6	Kupac:	Makaros d.o.o.			Datum računa:	19.01.2013.			
7	Adresa:	Stjepanova 35			Datum isporuke:	19.01.2013.			
8	Mjesto:	Zagreb			Način isporuke:	dostava			
9	MB/JMBG kupca:				Način plaćanja:	virmanom			
10	OIB:	5888999563			Dospijeće:	03.02.2013.			
11	Red. br.	Šifra proizvoda	Naziv proizvoda		JM	Cijena	Količina	Iznos	
12	1.	1225	Blok za pisanje A4		KOM	5,15 kn	100	515,00 kn	
13	2.	3458	Spajalice br. 3		KUT	8,15 kn	50	407,50 kn	
14					Neto iznos:	922,50 kn			
15					Porez: 25%	230,63 kn			
16					UKUPNO ZA PLATITI:		1.153,13 kn		
17									
18									
19									
20	Nakon isteka valute obračunavamo zateznu kamatu po stopi od 1,25% mjesečno (ili 15% godišnje).								
21									
22	Primio:				Fakturirao:				
23	_____				_____				
24									
25									
26									
27									

Automatski se kod datuma računa i datuma isporuke prikazuje današnji datum, a datum dospijeća plaćanja je 15 dana unaprijed.

- Spremite račun pod imenom **Faktura 01_2013.xlsx** u mapu **Dokumenti**, a zatim je zatvorite.

6.7. Povezivanje podataka

Mogućnost povezivanja podataka rabi se ponajprije u radu s više radnih knjiga čiji su podaci logički povezani. Promjena podataka u jednoj radnoj knjizi odražava se na povezane (zavisne) podatke u drugoj.

Povezivanjem podataka osigurava se njihova istovjetnost na svim mjestima, jednostavno osvježavanje, a izbjegava se povećanje datoteke.

Podaci se mogu povezati u istom radnom listu, između radnih listova, između radnih knjiga ili između dokumenata drugih programa.

Povezivanje se može izvršiti ručnim unosom formula, kopiranjem i lijepljenjem veze ili umetanjem hiperveze.

6.7.1. Povezivanje podataka u radnom listu

Unutar radnog lista podaci se povezuju formulama, odnosno adresama. Kada se napravi formula koja sadrži adrese ćelija, ćelija s formulom povezana je s adresiranim ćelijama u radnom listu.

Vrijednost formule ovisi o vrijednostima u navedenim ćelijama i mijenja se kad god se promijene vrijednosti u adresiranim ćelijama.

	A	B	C	D
1	25			
2				
3			=A1	

Isto tako, i podaci koji se prikazuju u grafikonu povezani su i ovise o podacima iz ćelija pripadajuće tablice. Svaka promjena podataka u tablici odražava se na grafikonu.

6.7.2. Povezivanje podataka između radnih listova u istoj radnoj knjizi

U istoj radnoj knjizi mogu se povezati podaci iz ostalih radnih listova na isti način kao i u istom radnom listu.

Na primjer, da bi se unijela adresa ćelije A1 iz radnog lista **List2** u ćeliju B1 iz radnog lista **List1** treba:

1. odabrati ćeliju B1 iz radnog lista **List1** i upisati znak jednakosti
2. pritisnuti oznaku radnog lista **List2** i odabrati ćeliju A1
3. pritisnuti tipku [Enter].

Nakon pritiska tipke [Enter] ponovno se aktivira radni list **List1**, a u ćeliji B1 pojavljuje se formula:

=List2!A1

Osim adrese ćelije prikazan je i naziv radnog lista odvojen uskličnikom.

6.7.3. Povezivanje podataka između radnih knjiga

Isto kao što se povezuje ćelija iz drugih radnih listova iste radne knjige, povezuju se i ćelije iz drugih radnih knjiga. To je vanjsko adresiranje i u formuli se, u uglatoj zagradi, nalazi i naziv radne knjige, ako je ta knjiga otvorena:

=[Knjiga1.xlsx]List1!\$A\$1.

Ako je knjiga zatvorena i spremljena na disk, u formuli se pojavljuje putanja njezina položaja, na primjer:

='C:\Users\user_name\Dokumenti\[Knjiga1.xlsx]List1!\$A\$1.

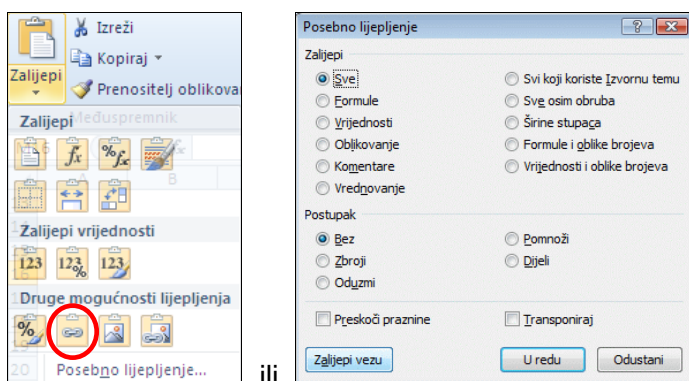
Kako bi se formula mogla kopirati na ostale ćelije i na taj način proširiti raspon, potrebno je apsolutnu adresu ćelije pretvoriti u relativnu.

6.7.4. Povezivanje podataka kopiranjem i lijepljenjem veze

Na svim spomenutim mjestima podaci se mogu, osim ručnim unosom formule, povezati kopiranjem i lijepljenjem veze.

Postupak je povezivanja između radnih knjiga kopiranjem i lijepljenjem veze:

1. otvoriti obje radne knjige
2. u prvoj radnoj knjizi označiti ćelije s podacima
3. odabrati naredbu **Kopiraj** (*Polazno* → *Međuspremnik* → **Kopiraj**)
4. premjestiti se u drugu radnu knjigu i označiti početnu ćeliju
5. odabrati naredbu *Polazno* → *Međuspremnik* → *Zalijepi* → **Lijepljenje veze** ili **Posebno lijepljenje** → pritisnuti dugme **Zalijepi vezu**.

U ćelijama druge (zavisne) radne knjige pojavljuje se formula ovakvog izgleda:

=[Knjiga1.xlsx]List1!A1.

Kada je knjiga zatvorena i spremljena na disk, u formuli se pojavljuje putanja njezina položaja:

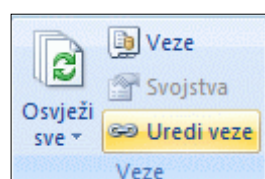
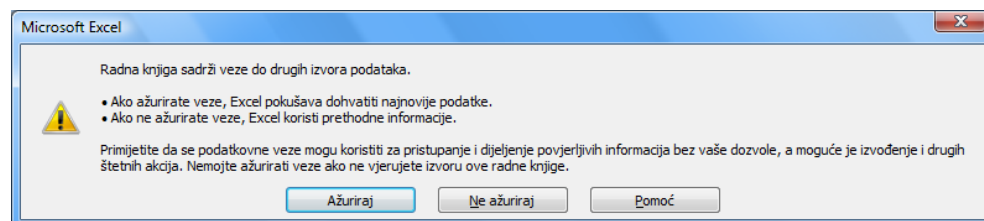
='C:\Users\user_name\Dokumenti\[Knjiga1.xlsx]List1!\$A\$1.

Što se tiče grafikona, kada se on kopira ili premješta iz jedne radne knjige u drugu, podaci u njemu ostaju povezani s izvorišnim podacima.

6.7.5. Otvaranje povezanih radnih knjiga i uređivanje veze

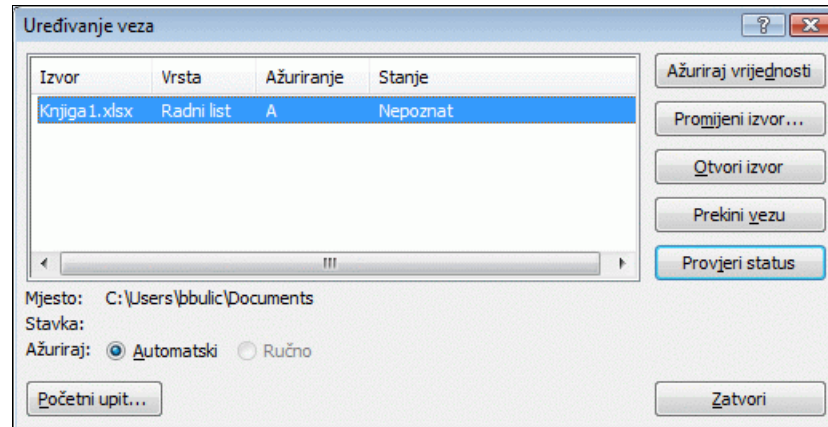
Kod povezanih radnih knjiga pravilo je da se knjige s izvorišnim podacima uvijek spremaju prve, a zatim se spremaju zavisne knjige.

Kod otvaranja zavisne radne knjige bez prethodno otvorene izvorne knjige pojavljuje se upozorenje o postojanju veze do drugih izvora podataka i nude mogućnosti osvježavanja podataka (dugme **Ažuriraj**) ili uporabu starih neosvježanih podataka (dugme **Ne ažuriraj**).

U zavisnoj se radnoj knjizi pomoću naredbe **Uredi veze** (*Podaci* → *Veze* → **Uredi veze**) podaci mogu osvježavati ili se može uređivati i prekidati veza.

U ponuđenom dijaloškom okviru **Uređivanje veza** vidljive su sve postojeće veze i njihov status pa je moguće osvježavanje, uređivanje ili prekidanje veze, prebacivanje s automatskoga na ručno osvježavanje i otvaranje izvorišnih radnih knjiga.

Prekidanjem veze (dugme **Prekini vezu**) brišu se formule, a u ćelijama ostaju zapisane trenutačne vrijednosti.

6.7.6. Povezivanje podataka s programom za obradu teksta

Program *Excel* podržava mogućnost OLE (*Object Linking and Embedding* – Ugradnja i povezivanje objekata). Uz pomoć OLE-a u radne se knjige mogu umetnuti tekst, slike, zvučni zapisi ili videozapisi izrađeni u nekim drugim programima. Također se podaci mogu povezati s vanjskim izvorima podataka, a podaci iz programa *Excel* mogu se prebaciti u neki drugi program koji podržava OLE.

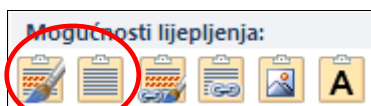
Objekti uz pomoć OLE-a mogu biti ugrađeni ili povezani. **Povezani** objekti osvježavaju se automatski ako se promijene izvorišni podaci, a **ugrađeni** ili

umetnuti objekti stalni su dio tog dokumenta pa se ne osvježavaju pri promjeni izvorišnih podataka.

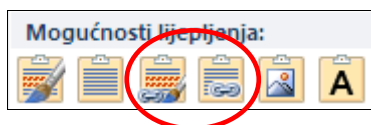
Datoteka s ugrađenim podacima zahtijeva više prostora na disku, a datoteka s povezanim podacima manje prostora, ali zato zahtijeva dostupnost datoteke s izvorišnim podacima.

Postupak je umetanja ili povezivanja podataka iz programa *Excel* u program *Word*:

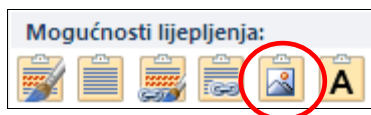
1. u radnoj knjizi označiti ćelije s podacima ili grafikon
2. odabrati naredbu **Kopiraj** (*Polazno* → *Međuspremnik* → **Kopiraj**)
3. premjestiti se u dokument programa *Word*
4. odabrati naredbu *Polazno* → *Međuspremnik* → **Zalijepi**
  - za umetanje podataka, na izborniku odabrati naredbu **Zadrži izvorišno oblikovanje** ili naredbu **Koristi određene stilove** ovisno o tome koje se oblikovanje želi primijeniti

- za povezivanje podataka, na izborniku odabrati naredbu **Poveži i zadrži izvorišno oblikovanje** ili naredbu **Poveži i zadrži određene stilove**.

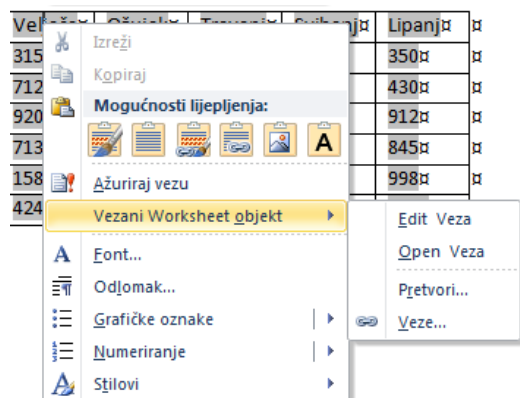

Tablica s podacima (ili grafikon) može se zalijepiti u dokument programa *Word* kao slika i tada ne postoji mogućnost naknadnog uređivanja. Za to je potrebno na izborniku odabrati naredbu **Slika** (*Polazno* → *Međuspremnik* → *Zalijepi* → **Slika**).

Iste naredbe i mogućnosti lijepjenja dostupne su i na brzom izborniku.

Lijepljenjem veze stvara se prečac na izvorišnu datoteku. Promjene u izvorišnoj datoteci odrazit će se i u dokumentu programa *Word* dok su obje

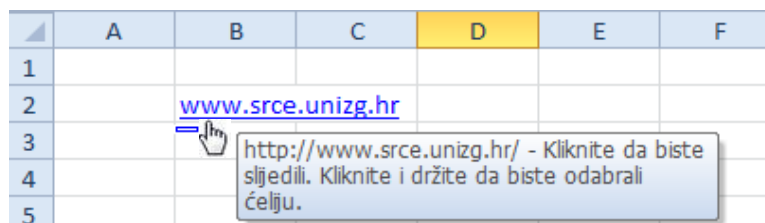
datoteke istovremeno otvorene. Naknadno osvježavanje podataka pokreće se naredbom **Ažuriraj vezu** na brzom izborniku.

Za uređivanje i upravljanje vezom služe naredbe **Edit Veza**, **Open Veza**, **Pretvori** i **Veze** na podizborniku koji se otvara pritiskom na naredbu **Vezani Worksheet objekt** na brzom izborniku.

6.7.7. Umetanje, uređivanje i uklanjanje hiperveze

Hiperveza se koristi za povezivanje i brzi pristup određenom mjestu u radnoj knjizi, pristup drugim datotekama, web-stranicama, programima, adresama e-pošte, slikama itd.

Sama hiperveza može u ćeliji biti predstavljena tekстом ili slikom. Kada se pokaže na tekst ili sliku koja sadrži hipervezu, pokazivač se miša pretvara u oblik ruke i tako upućuje na to da se tekst ili slika mogu pritisnuti.

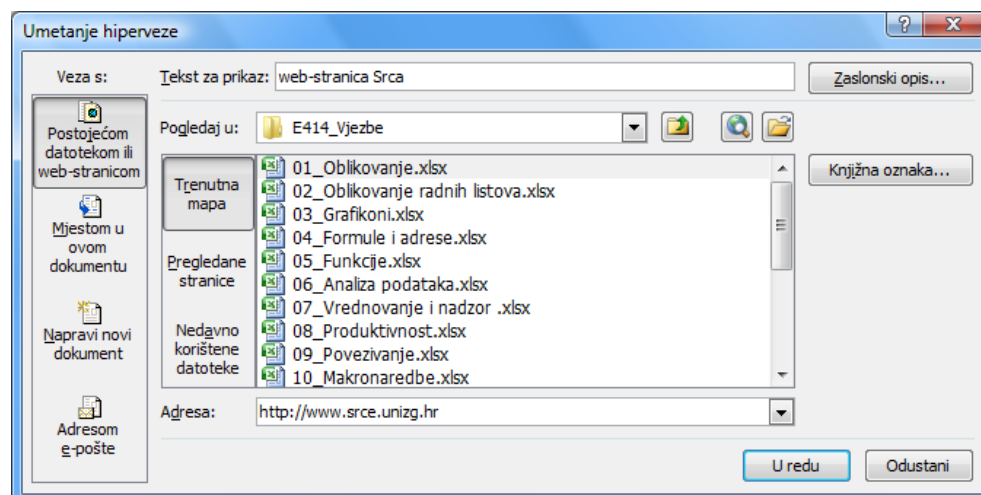

Pritiskom na hipervezu otvara se povezana datoteka, web-mjesto, program, ili nova poruka e-pošte ovisno o povezanom odredištu.

Hiperveza se umeće na nekoliko načina:

- upisom web-adrese ili adrese e-pošte
- tipkovnim prečacem [Ctrl]+[K]
- naredbom *Umetanje* → *Veze* → **Hiperveza**.

Ispravnim upisom web-adrese ili adrese e-pošte u ćeliju hiperveza se stvara odmah, dok se tipkovnim prečacem ili naredbom otvara dijaloški okvir **Umetanje hiperveze** na kojem se određuju postavke povezivanja.

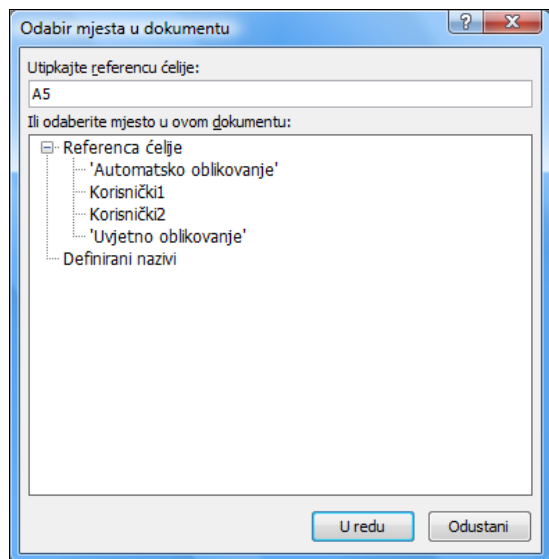

Pod **Veza s** odabire se povezivanje s postojećom datotekom ili web-stranicom, mjestom u dokumentu u koji se umeće veza, novim dokumentom ili adresom e-pošte.

U okviru **Pogledaj u** pretražuju se mape na disku ili pregledane web-stranice kako bi se pronašla potrebna datoteka ili web-stranica.

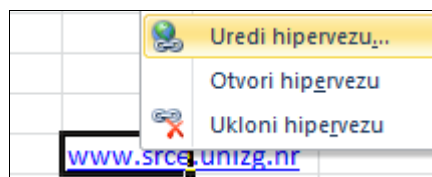
U okviru **Adresa** prikazuje se adresa pronađene datoteke. Adresa web-stranice ili datoteke može se u okvir upisati i izravno.

Povezivanje s određenim mjestom u datoteci na koju je postavljena veza određuje se pritiskom na dugme **Knjižna oznaka**, gdje se određuje s kojim se radnim listom i s kojom ćelijom povezuje.

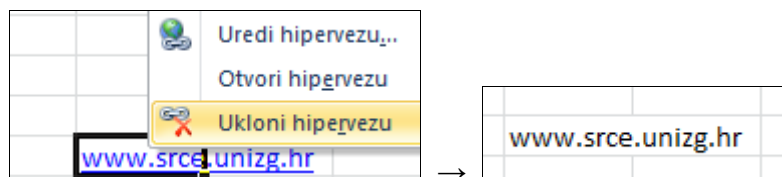

U okviru **Tekst za prikaz** upisuje se tekst koji se želi prikazati u ćeliji s hipervezom, ako je potrebno da se on razlikuje od teksta u okviru **Adresa**.

Isti dijaloški okvir može poslužiti i za uređivanje ili mijenjanje određišta hiperveze. Nakon pritiska naredbe **Uredi hipervezu** na brzom izborniku dobivenim nad ćelijom s hipervezom, otvara se isti dijaloški okvir kao i kod umetanja, ali s nazivom **Uređivanje hiperveze**.

Za uklanjanje hiperveze potrebno je pritisnuti naredbu **Ukloni hipervezu** na dijaloškom okviru **Uređivanje hiperveze** ili na brzom izborniku.

Nakon brisanja hiperveze u ćeliji ostaje upisan tekst, ali bez poveznice.

6.8. Vježba: Povezivanje podataka i umetanje hiperveze

1. Otvorite datoteku **09_Povezivanje.xlsx**.
2. U radnom listu **Statistički pregled** izračunajte prosječan, maksimalan i minimalan tečaj EUR-a u travnju 2011. Podaci o kretanju tečaja u tom mjesecu nalaze se u radnom listu **Mjesečni pregled**.
3. Na temelju podatka iz radnog lista **Mjesečni pregled** linijskim grafikonom prikažite kretanje tečaja EUR-a u radnom listu **Grafički prikaz**.
4. Podatke iz radnog lista **Mjesečni pregled** iz raspona A3:B24 zalijepite u novu radnu knjigu i povežite.
5. Novu radnu knjigu spremite u mapu **Dokumenti** pod imenom **Mjesečni pregled tečaja.xlsx** i zatvorite.
6. Svoj grafikon iz radnog lista **Grafički prikaz** zalijepite i povežite u novi dokument programa *Word*, koji zatim spremite u mapu **Dokumenti** pod imenom **Kretanje tečaja.docx**.
7. U programu *Excel* ponovno otvorite datoteku **Mjesečni pregled tečaja.xlsx** i prekinite vezu s izvorišnim podacima.
8. Smjestite se u ćeliju D2 i umetnite hipervezu na datoteku **09_Povezivanje.xlsx**. Promijenite tekst za prikaz hiperveze u **Izvorišna datoteka**.
9. U ćeliji D4 umetnite hipervezu na web-stranicu Hrvatske narodne banke www.hnb.hr.
10. Spremite sve datoteke i zatvorite.

6.9. Uvoz podataka iz tekstne datoteke

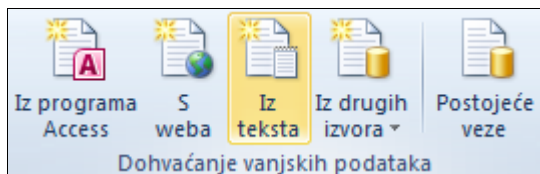
U program *Excel* mogu se uvesti, a nakon konverzije i rabiti, podaci iz datoteka drugih datotečnih oblika, na primjer iz tekstne datoteke.

Postoji nekoliko načina preuzimanja podataka iz tekstnih datoteka ili uvoza vanjskih podataka. Jedan je od načina uporaba čarobnjaka za uvoz teksta koji upravlja uvozom podataka, provjerava tekstnu datoteku i na kraju se podaci prikazuju na odabranom mjestu u postojećem radnom listu ili u novom radnom listu.

Uvezeni se podaci tretiraju kao vanjski raspon podataka uz mogućnost njihova osvježavanja.

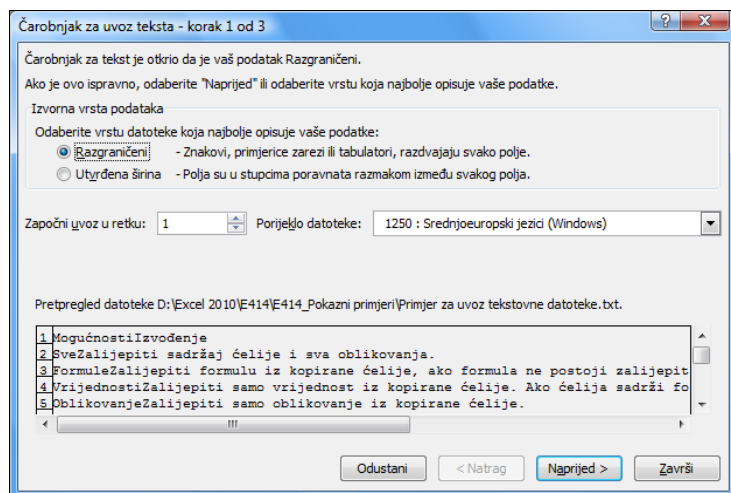
Postupak je uvoza podataka iz tekstne datoteke:

1. odabrati naredbu *Podaci* → *Dohvaćanje vanjskih podataka* → **Iz teksta**

2. u okviru **Uvoz tekstualne datoteke** odabrati postojeću tekstnu datoteku
3. pritiskom na dugme **Uvoz** pokreće se čarobnjak koji vodi postupak uvoza podataka u tri koraka.

U **prvom koraku** čarobnjak daje pregled podataka, mogućnost odabira podataka kao razgraničenih ili s utvrđenom širinom, mogućnost isključivanja redaka s vrha datoteke i mogućnost odabira sustava u kojem je stvorena datoteka.

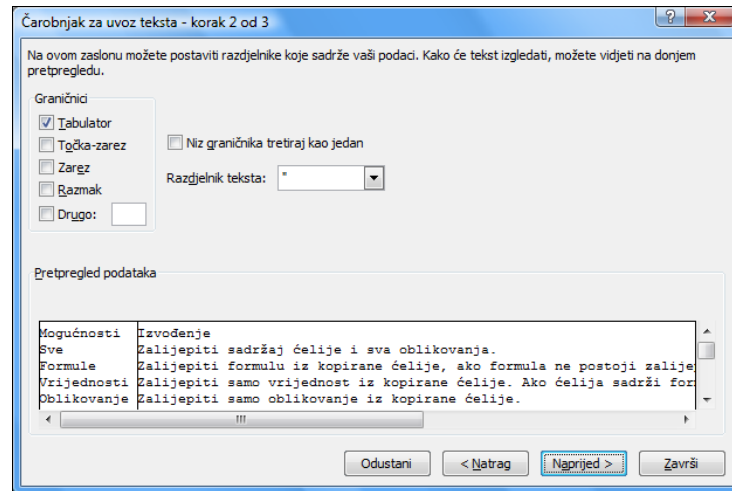

U **drugom koraku**, ovisno o tome je li datoteka označena kao razgraničena ili s utvrđenom širinom, prikazuje se pripadajući okvir. U oba slučaja okomite crte u prozoru **Pretpregled podataka** prikazuju prijedlog dijeljenja podataka u stupce.

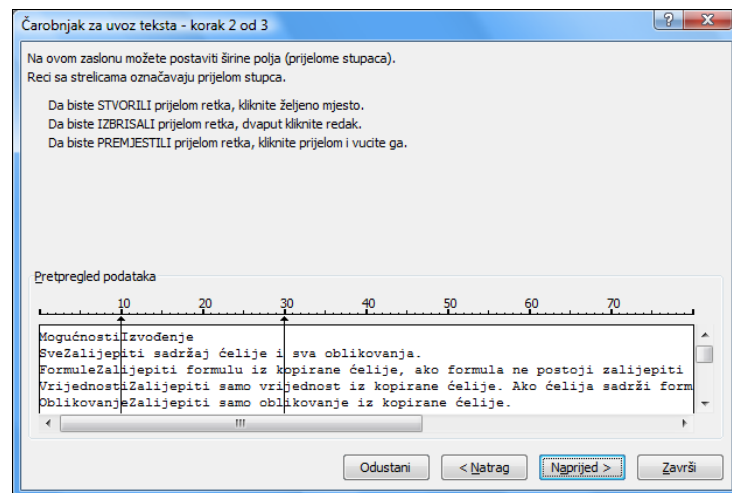
Ako je datoteka razgraničena, odabire se jedan ili više znakova graničnika. Obično su to znakovi tabulatora, zarezova ili točke zarezova.

Zanimljivosti i napomene

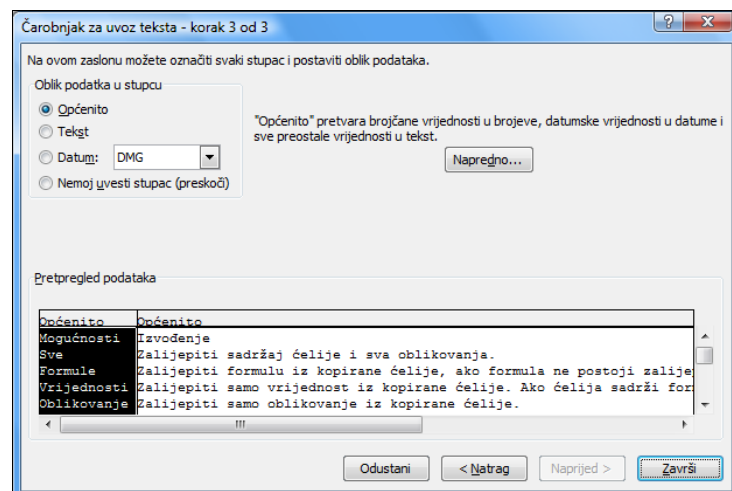
Drugi je način uvoza podataka iz tekstne datoteke otvaranje te datoteke u programu *Excel*. Datoteka se tada otvara kao nova radna knjiga u obliku .txt s jednim radnim listom.

Ako je datoteka utvrđene širine, prijedlog stvaranja stupaca programa *Excel* može se promijeniti povlačenjem okomite crte, može se izbrisati ili se može izraditi novi.

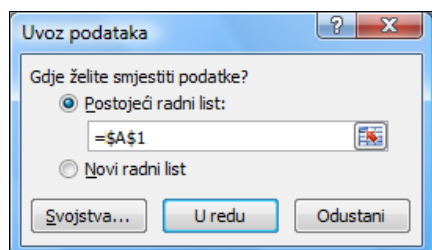

U **trećem koraku**, na trećem čarobnjakovu okviru, određuje se oblik svakog uvezenog stupca. Za stupac koji se ne želi uvesti odabire se mogućnost **Nemoj uvesti stupac (preskoči)**. Pritiskom na dugme **Napredno** dodatno se pojavljuje mogućnost određivanja decimalnog simbola, razdjelnika tisuća i prikaz negativnog broja.

Pritiskom na dugme **Završi** otvara se okvir **Uvoz podataka**, gdje je potrebno odrediti mjesto smještanja podataka.

Na kraju, pritiskom na dugme **U redu** tekstna se datoteka uveze u radnu knjigu i dalje se koristi i oblikuje po pravilima programa *Excel*.

6.10. Vježba: Uvoz razgraničenih podataka iz tekstne datoteke

1. Otvorite novu radnu knjigu.
2. Uvezite podatke iz tekstne datoteke ***Mjesečni pregled tečaja.txt*** iz mape ***Vježbe***.
Prilikom uvoza podataka za vrstu podatka u datoteci odaberite mogućnost **Razgraničeni** s tabulatorom kao graničnikom, a za porijeklo datoteke odaberite **1250: Srednjoeuropski jezici (Windows)**.
3. Spremite datoteku u mapu ***Dokumenti*** pod imenom ***Pregled tečaja.xlsx*** i zatvorite je.

6.11. Makronaredbe

Makronaredba je niz naredbi i funkcija koje su spremljene u modulu *Microsoft Visual Basic* i mogu se izvoditi uvijek kada je potrebno izvršiti zadatak s istim nizom naredbi. Rabi se za automatiziranje složenih ili često ponavljanih radnji.

Na primjer, može se koristiti za prilagodbu postavki stranice, za umetanje elemenata zaglavlja i podnožja, za primjenu automatskog oblikovanja ili prilagođenog oblika broja.

Napravljena se makronaredba može po potrebi izvoditi, uređivati ili izbrisati.

Postoje dva načina izrade makronaredbi:

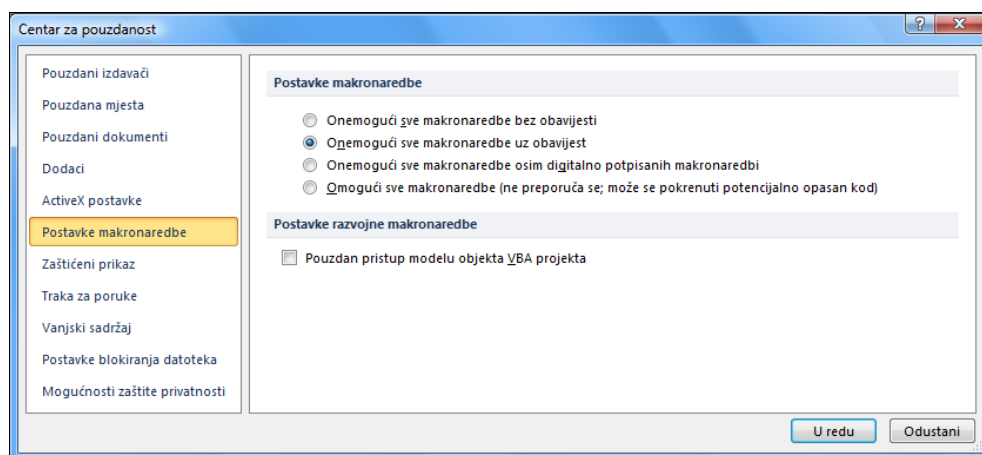
- unosom naredbi u modul, za što je potrebno znanje programskog jezika *Visual Basic for Applications (VBA)*
- snimanjem odabira naredbi na vrpce, pritisaka na tipke i ostalih postupaka uključenih u izvršenje zadatka, što je vrlo jednostavan način izrade makronaredbi.

6.11.1. Sigurnost makronaredbi

Makronaredba je pogodno mjesto putem kojeg se datoteka može zaraziti virusom. Program *Excel 2010* pruža zaštitu svojim sigurnosnim postavkama. Kad je razina sigurnosti makronaredbe postavljena na **Onemogućiti sve makronaredbe bez obavijesti**, program će izvesti samo digitalno potpisane makronaredbe ili one spremljene na pouzdano mjesto.

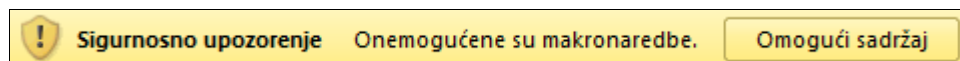
Postupak je određivanja razine sigurnosti makronaredbe:

1. pritisnuti *Datoteka* → *Mogućnosti* → *Centar za pouzdanost* → dugme **Postavke centra za pouzdanost**
2. odabrati željenu razinu, a za izvođenje svih makronaredbi odabrati **Omogući sve makronaredbe**.

Datoteka koja sadrži makronaredbe sprema se u obliku **Radna knjiga programa Excel s omogućenim makronaredbama (*.xlsm)**.

Kada se otvori datoteka koja sadrži makronaredbe pojavit će se žuta traka za poruke sa sigurnosnim upozorenjem da su makronaredbe onemogućene. Ako su makronaredbe iz pouzdanog izvora pritiskom dugmeta **Omogući sadržaj** one postaju dostupne za izvođenje.

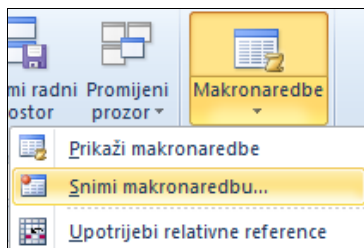
6.11.2. Snimanje makronaredbe

Snimanjem makronaredbe program *Excel* sprema informacije o svakom koraku koji je učinjen kod izvođenja niza naredbi.

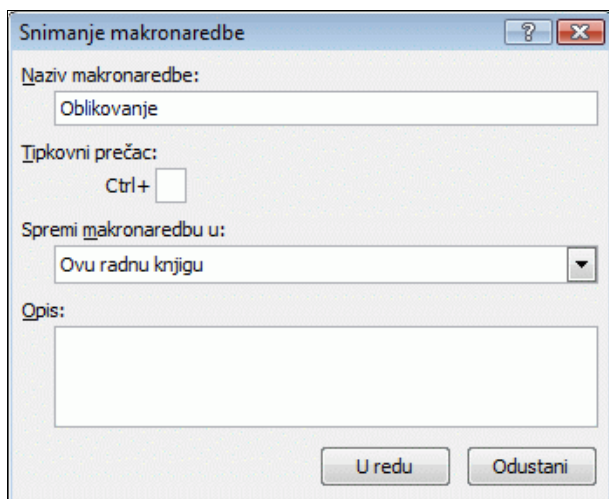
Postupak snimanja sastoji se od tri koraka. Najprije je potrebno dodijeliti naziv makronaredbi i pokrenuti njezino snimanje. Nakon toga treba izvršiti radnje koje se žele snimiti, kao npr. odabir naredbi, označavanje ćelije, unos podataka, oblikovanje podataka. Na kraju treba zaustaviti snimanje makronaredbe.

Postupak je snimanja makronaredbe:

1. odabrati naredbu *Prikaz* → *Makronaredbe* → *Makronaredbe* → **Snimi makronaredbu**

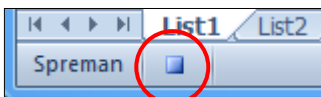

2. u dijaloškom okviru **Snimanje makronaredbe** u okvir **Naziv makronaredbe** upisati naziv ili prihvatiti prijedlog programa *Excel* (u nazivu nisu dopušteni razmaci)

3. u okvir **Tipkovni prečac** upisati željeno slovo ako se makronaredba želi izvoditi pomoću tipkovnoga prečaca
4. u okviru **Spremi makronaredbu u** odabrati mjesto spremanja makronaredbe – u osobnu radnu knjigu makronaredbi, aktivnu radnu knjigu ili novu radnu knjigu
5. u okviru **Opis** upisati željeni tekst opisa makronaredbe
6. pritiskom na dugme **U redu** započinje snimanje
7. obaviti radnje koje se žele snimiti
8. odabrati naredbu *Prikaz* → *Makronaredbe* → *Makronaredbe* → **Zaustavi snimanje** za zaustavljanje snimanja.

Snimanje se može zaustaviti i pritiskom na dugme **Zaustavi snimanje** s lijeve strane trake stanja.

Korak zaustavljanja vrlo je važan. Ako se snimanje ne zaustavi, program *Excel* i dalje će snimati sve sljedeće radnje.

Zanimljivosti i napomene

Odabirom mogućnosti **Osobna radna knjiga makronaredbi** makronaredba će biti dostupna uvijek kada se rabi *Excel*.

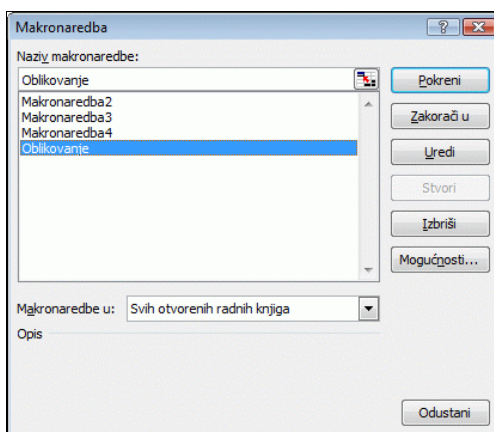
Ako se sprema u određenu radnu knjigu, bit će dostupna samo kada je ta datoteka otvorena.

6.11.3. Izvođenje makronaredbe

Makronaredba se pokreće na nekoliko načina – odabirom s popisa u dijaloškom okviru **Makronaredba**, tipkovnim prečacem, ako je određen, ili dugmetom na alatnoj traci za brzi pristup, ako je postavljeno.

Za izvođenje makronaredbe s popisa potrebno je:

1. odabrati naredbu *Prikaz* → *Makronaredbe* → *Makronaredbe* → **Prikaži makronaredbe**
2. u dijaloškom okviru **Makronaredba** odabrati makronaredbu i pritisnuti dugme **Pokreni**.

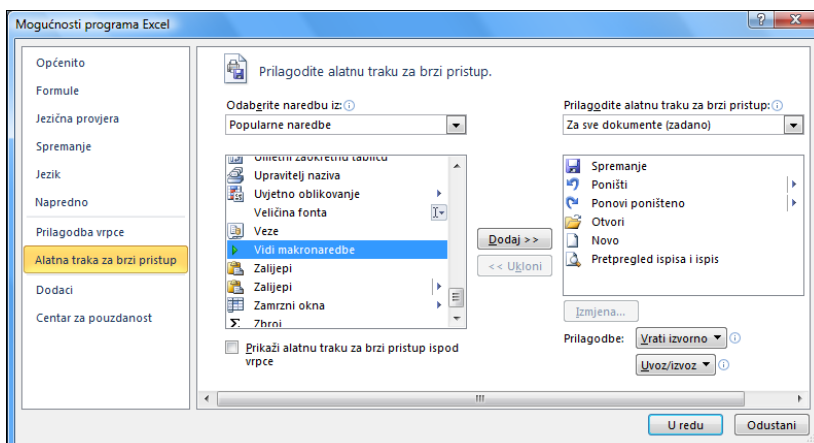
Dijaloški okvir **Makronaredba** može se koristiti i za pregledavanje i uređivanje makronaredbi te za njihovo brisanje pritiskom na dugme **Izbrisi**.

6.11.4. Dodjeljivanje makronaredbe dugmetu

Makronaredba se brže i jednostavnije može pokrenuti pritiskom na dugme **Makronaredbe** koje se postavlja na alatnu traku za brzi pristup. Može se postaviti dugme koje pokreće i izvodi određenu makronaredbu ili dugme **Vidi makronaredbe** koje otvara dijaloški okvir **Makronaredba** za odabir željene makronaredbe.

Postupak je izrade dugmeta **Vidi makronaredbe**:

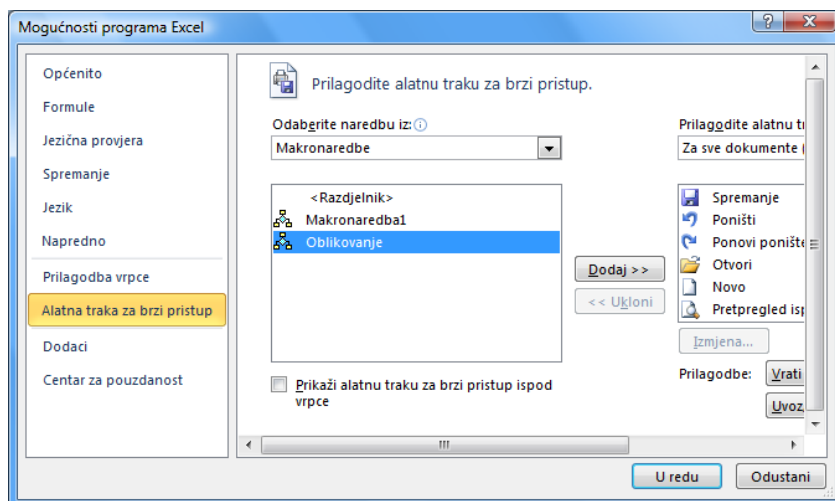
1. pritisnuti dugme **Prilagodi alatnu traku za brzi pristup** na traci za brzi pristup → **Više naredbi**

- na popisu **Odaberite naredbu iz** odabrati **Popularne naredbe**
- u okviru popisa odabrati naredbu **Vidi makronaredbe** i pritisnuti dugme **Dodaj >>**, a zatim dugme **U redu**.

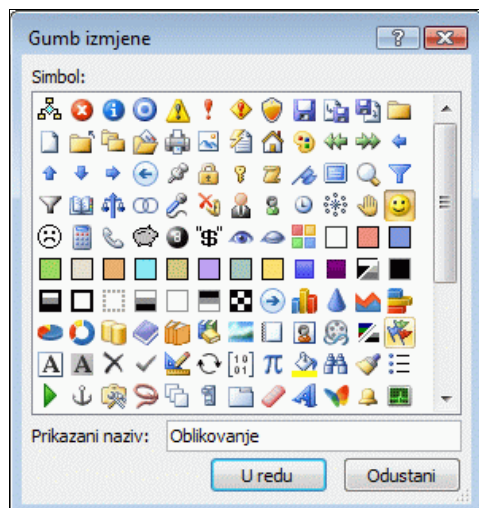
Postupak je izrade dugmeta određene makronaredbe:

- pritisnuti dugme **Prilagodi alatnu traku za brzi pristup** na traci za brzi pristup → **Više naredbi**
- na popisu **Odaberite naredbu iz** odabrati **Makronaredbe**

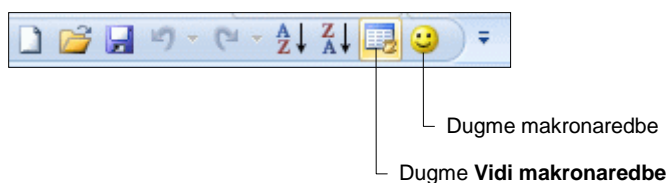

- odabrati naziv makronaredbe i pritisnuti dugmad **Dodaj >>** i **U redu**.

Sličica dugmeta može se promijeniti nakon pritiska na dugme **Izmjena** (nalazi se u okviru **Mogućnosti programa Excel**), odabirom u okviru **Gumb izmjene**.

Prilagođena alatna traka za brzi pristup može sadržavati dugmad više makronaredbi:

6.12. Vježba: Izrada i izvođenje makronaredbe

1. Otvorite datoteku **10_Makronaredbe.xlsx**, radni list **Imenik**.
2. U toj radnoj knjizi snimite i spremite makronaredbu naziva *Postavke_ispisa* koja će prilagoditi postavke ispisa i postaviti:
  - gornju i donju marginu na 1,5
  - lijevu i desnu marginu na 1
  - margine zaglavlja i podnožja na 0,8
  - orijentaciju stranice u **Pejzaž**
  - polje s nazivom datoteke u lijevu sekciju zaglavlja.
3. Dugme makronaredbe *Postavke_ispisa* postavite na alatnu traku za brzi pristup.
4. Primijenite makronaredbu u radnom listu **Popis stanovništva**.
5. Spremite datoteku pod imenom **10_Makronaredbe.xlsm** i zatvorite.

U ovom je poglavlju obrađeno:

- imenovanje ćelija i raspona ćelija na radnom listu
- uporaba mogućnosti posebnog lijepljenja
- uporaba predložaka
- povezivanje podatka
- umetanje hiperveze
- uvoz razgraničenih podataka iz tekstne datoteke
- stvaranje i uporaba makronaredbe.

7. Suradnički rad na dokumentima

U ovom poglavlju opisana je mogućnost suradničkog uređivanja podataka i rada na istoj radnoj knjizi. Promjene koje se pri tome stvaraju mogu se pratiti i na kraju prihvatiti ili odbaciti.

Korisno je zaštititi radnu knjigu, radne listove i ćelije na radnim listovima. U ovom poglavlju objašnjeno je kako to napraviti. Ako se pri zaštiti rabi i lozinka, zaštita postaje još čvršća.

Po završetku ovog poglavlja polaznik će moći:

- uključiti i isključiti praćenje promjene, pregledati, prihvatiti ili odbaciti promjene
- podijeliti, usporediti i spojiti radne knjige
- zaštititi datoteku, radni list i ćelije lozinkom

7.1. Praćenje promjena

Praćenje promjena koristi se da bi se prilikom svakog spremanja bilježili detalji o promjenama u radnoj knjizi. Ta povijest promjena može olakšati pronalaženje promjena u podacima u radnoj knjizi, koje se potom mogu prihvatiti ili odbaciti.

Evidentiranje promjena od posebne je koristi kada radnu knjigu uređuje nekoliko korisnika, kao i kada se radna knjiga daje na uvid osobama od kojih se očekuju komentari, a zatim se dobivene povratne informacije mogu objediniti u jednoj kopiji te radne knjige, prihvaćajući promjene i komentare koji se žele zadržati.

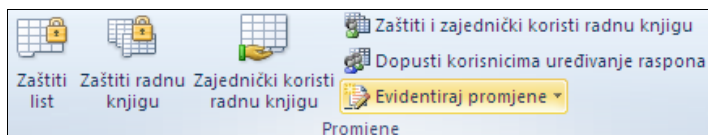
Evidentiranje promjena dostupno je samo u zajedničkim radnim knjigama. Čim se uključi evidentiranje promjena, radna knjiga automatski postaje zajednička. Iako se zajednička radna knjiga obično pohranjuje na mjesto kojem mogu pristupiti i drugi korisnici, promjene se mogu evidentirati i u lokalnoj kopiji zajedničke radne knjige.

Kada dođe do promjena u zajedničkoj radnoj knjizi, njihova povijest može se vidjeti izravno u radnom listu ili na zasebnom radnom listu povijesti. U oba slučaja vidljivi su detalji svake promjene, kao, na primjer, tko je napravio promjenu, kakva je promjena napravljena, koje su ćelije promijenjene i koji su podaci dodani ili izbrisani.

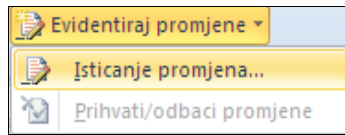
7.1.1. Uključivanje praćenja promjena

Za uključivanje praćenja promjena na prethodno spremljenoj radnoj knjizi potrebno je:

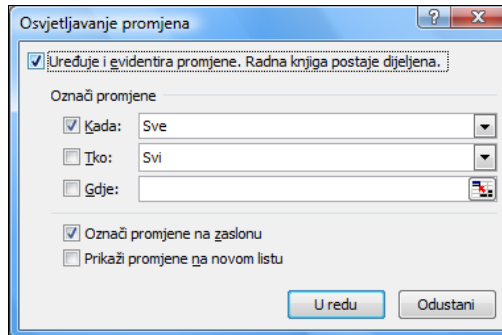
1. odabrati naredbu *Pregled* → *Promjene* → **Evidentiraj promjene**

2. na izborniku odabrati naredbu **Isticanje promjena**

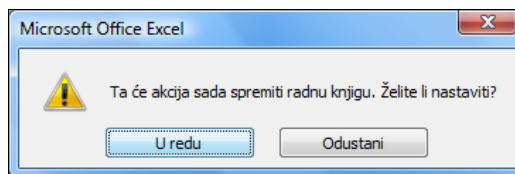

3. u dijaloškom okviru **Osvjetljavanje promjena** uključiti mogućnost **Uređuje i evidentira promjene. Radna knjiga postaje dijeljena.**

4. pritisnuti dugme **U redu**

5. u okviru upozorenja pritisnuti dugme **U redu** za spremanje izvršenih promjena. Ako radna knjiga nije prethodno spremljena, u ovom se koraku, umjesto okvira upozorenja, pojavljuje dijaloški okvir **Spremi kao** za prvo spremanje datoteke.

Spremanjem promjena radna knjiga postaje dijeljena i spremna za zajednički rad više korisnika istovremeno. U naslovnoj traci se uz naziv datoteke pojavljuje napomena **Dijeljeno**.

Djelatnici.xlsx [Dijeljeno] - Microsoft Excel

7.1.2. Pregledavanje promjena

Tijekom rada, čim se podaci u ćelijama promijene, na radnom se listu plavim okvirom i indikatorom (plavim trokutićem) ističu ćelije u kojima je promjena izvršena. Dolaskom pokazivača miša na tu ćeliju pojavljuje se okvir s detaljima promjene.

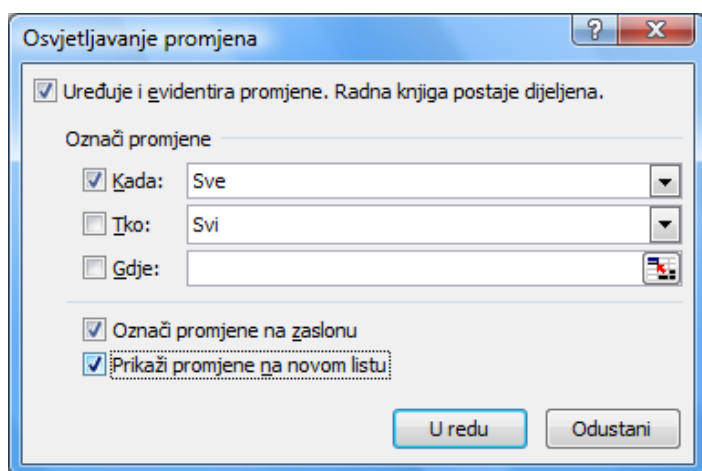
	A	B	C	D	E	F	G
1	Ime	Prezime	Odjel	Mjesto			
2	David	Perosi	Marketing	Rijeka			
3	Nensi	Dugan	Prodaja	Osijek			
4	Augustina	Horvat	Marketing	Osijek			
5	Vesna	Matko	Uvoz	Zagreb			
6	Vedran	Karamen	Marketing	Split			
7	Ivo	Ivanković	Marketing	Pula			
8	Marko	Sretko	Marketing	Zagreb			
9							
10							

autor, 28.1.2013 12:52:
Promjena ćelija D7 iz "Zadar" u "Pula".

Nakon što su promjene u datoteci spremljene (naredbom **Spremi**), promjene se mogu pratiti i pregledavati u posebnoj radnoj listi povijesti. Za to je potrebno:

1. odabrati naredbu *Pregled* → *Promjene* → **Evidentiraj promjene**
2. na izborniku odabrati naredbu **Isticanje promjena**
3. u dijaloškom okviru **Osvjetljavanje promjena** uključiti potvrdni okvir **Kada** i s popisa odabrati **Sve**
4. poništiti potvrdne okvire **Tko** i **Gdje**
5. uključiti mogućnost **Prikaži promjene na novom listu**

6. pritisnuti dugme **U redu**, nakon čega se otvara novi radni list na kojem je prikazana detaljna povijest promjena:

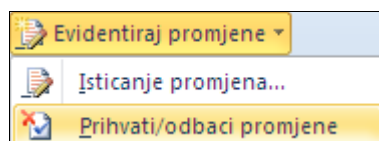
Broj akcije	Datum	Vrijeme	Tko	Promijeni	List	Raspon	Nova vrijednost	Stara vrijednost	Vrsta akcije	Akcija gubitka
1	28.1.2013	12:53	autor	Promjena ćelije	lis.01	C3	Prodaja	Marketing		
2	28.1.2013	12:53	autor	Promjena ćelije	lis.01	C5	Uvoz	Marketing		
3	28.1.2013	12:53	autor	Promjena ćelije	lis.01	D7	Pula	Zadar		
Povijest završava s promjenama spremljenim 28.1.2013 u 12:53.										

Spremanjem radne knjige radni se list povijesti uklanja. Da bi se ponovno pregledao, postupak je potrebno ponoviti.

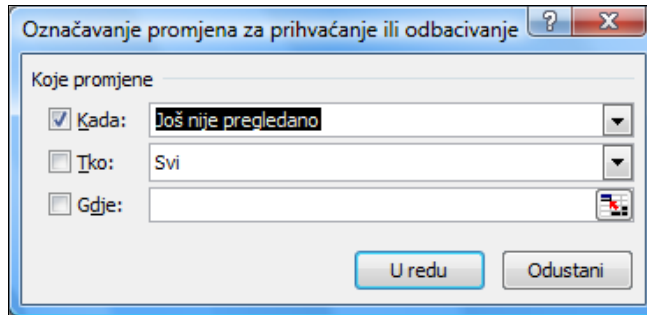
7.1.3. Prihvaćanje ili odbacivanje promjena

Učinjene se promjene mogu prihvatiti ili odbaciti. Za to je potrebno:

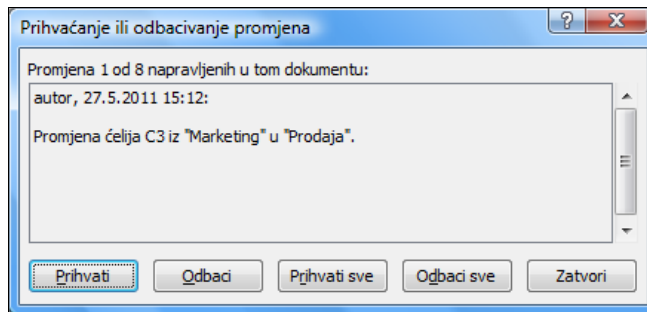
1. odabrati naredbu *Pregled* → *Promjene* → **Evidentiraj promjene**
2. na izborniku odabrati naredbu **Prihvati/odbaci promjene**

3. u dijaloškom okviru **Označavanje promjena za prihvaćanje ili odbacivanje** odrediti koje promjene se prihvaćaju ili odbacuju ovisno o vremenu kada se promjene učinjene, tko ih je učinio i gdje

4. pritisnuti **U redu**, a zatim u dijaloškom okviru **Prihvaćanje ili odbacivanje promjena** pregledati informacije o svakoj od promjena

5. za prihvaćanje ili odbacivanje svake od promjena (krećući se od jedne do druge) pritisnuti **Prihvati** ili **Odbaci**
6. sve promjene ili sve preostale promjene mogu se istovremeno prihvatiti ili odbaciti pritiskom na **Prihvati sve** ili **Odbaci sve**.

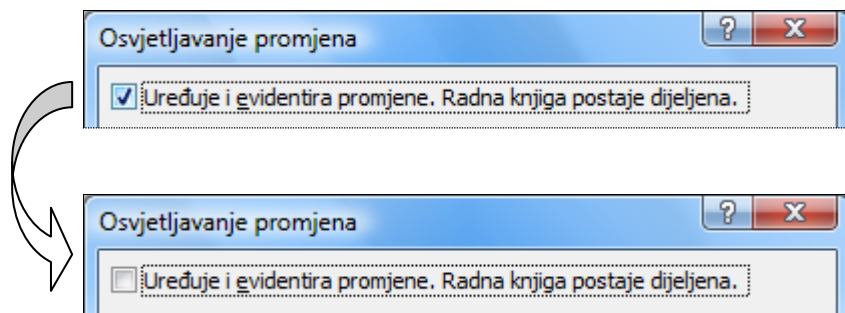
Zanimljivosti i napomene

Radni list povijesti u stupcu **Vrsta akcije** bilježi odbacivanja pomoću „Poništi“ ili „Rezultat odbačene akcije“.

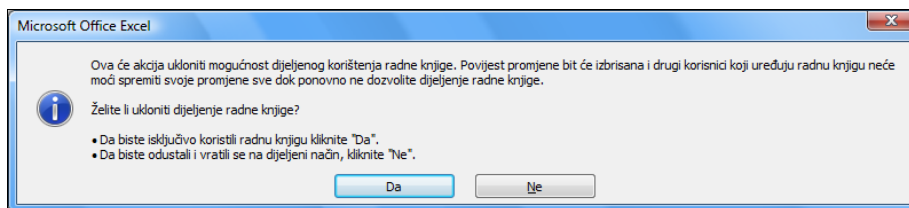
7.1.4. Isključivanje praćenja promjena

Za isključivanje praćenja promjena na prethodno spremljenoj radnoj knjizi potrebno je:

1. odabrati naredbu *Pregled* → *Promjene* → **Evidentiraj promjene**
2. na izborniku odabrati naredbu **Isticanje promjena**
3. u dijaloškom okviru **Osvjetljavanje promjena** isključiti mogućnost **Uređuje i evidentira promjene. Radna knjiga postaje dijeljena.**

4. pritisnuti dugme **U redu**

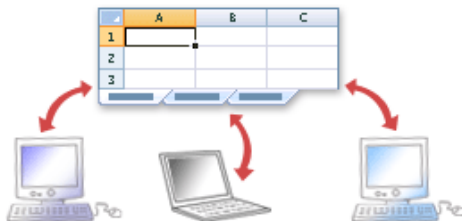
5. na okviru upozorenja pritisnuti dugme **Da**.

Isključivanjem praćenja promjena briše se povijest promjena, a radna knjiga prestaje biti dijeljena.

7.2. Dijeljenje, uspoređivanje i spajanje radnih knjiga

Dijeljena radna knjiga je datoteka postavljena na mrežno mjesto tako da omogućava većem broju korisnika istovremeno gledanje i promjenu radne knjige. Svaki korisnik koji spremi radnu knjigu vidjet će promjene koje su učinili drugi korisnici.

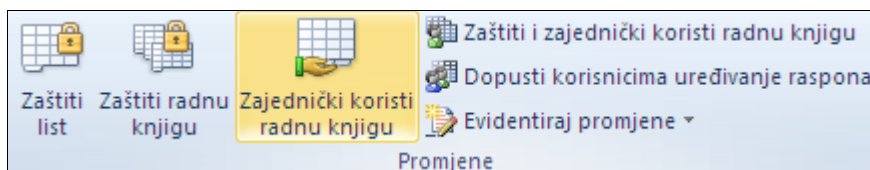
Osnovni korisnik (vlasnik) dijeljene radne knjige može upravljati radnom knjigom i uklanjati korisnike iz dijeljene radne knjige ili rješavati problematične situacije oko promjena. Kad se unesu sve promjene, može se obustaviti zajedničko korištenje radne knjige.

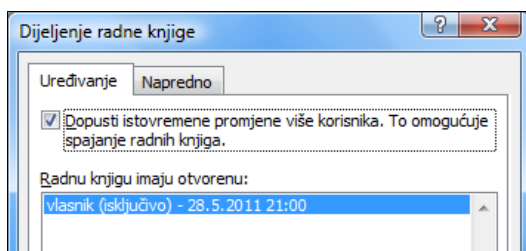
7.2.1. Stvaranje dijeljene radne knjige

Prethodno spremljena radna knjiga ovako se pretvara u dijeljenu:

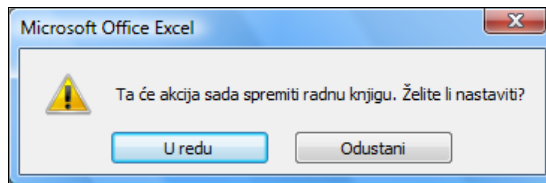
1. odabrati naredbu *Pregled* → *Promjene* → **Zajednički koristi radnu knjigu**

2. u dijaloškom okviru **Dijeljenje radne knjige** uključiti mogućnost **Dopusti istovremene promjene više korisnika. To omogućuje spajanje radnih knjiga.**

3. pritisnuti dugme **U redu**
4. u okviru upozorenja pritisnuti dugme **U redu**, čime će se radna knjiga spremiti kao dijeljena

5. u naslovnoj traci se uz naziv datoteke pojavljuje napomena **Dijeljeno**.

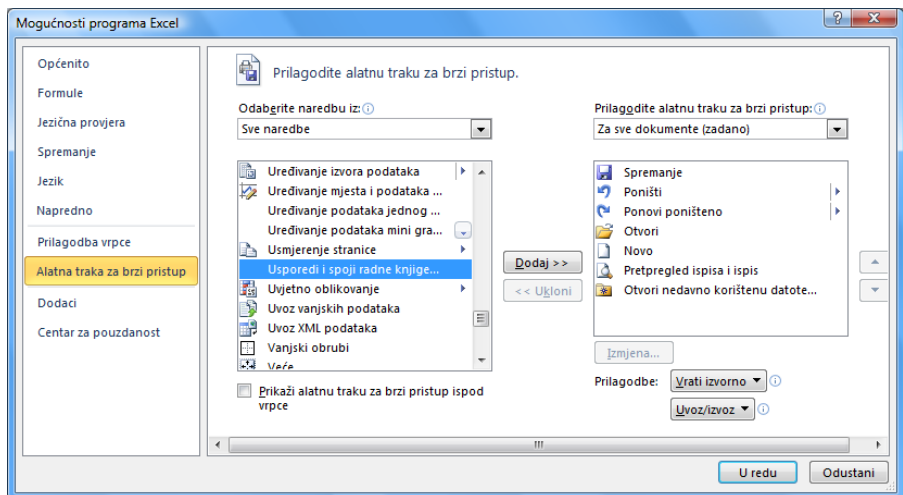
Primjer za dijeljenu radnu knjigu.xlsx [Dijeljeno] - Microsoft Excel

7.2.2. Uspoređivanje i spajanje dijeljenih radnih knjiga

Korisnici dijeljene radne knjige mogu, nakon unosa podataka ili izvršenih promjena, spremiti datoteku pod novim imenom (naredbom **Spremi kao**) kako bi se nova radna knjiga kasnije mogla usporediti s originalnom, a promjene spojile.

Naredba za uspoređivanje radnih knjiga nije prikazana na vrpici. Potrebno ju je dodati na alatnu traku za brzi pristup ili na vrpцу:

1. pritisnuti dugme **Prilagodi alatnu traku za brzi pristup** na traci za brzi pristup → **Više naredbi**
2. na popisu **Odaberite naredbu iz** odabrati **Sve naredbe**
3. u okviru popisa odabrati naredbu **Usporedi i spoji radne knjige**

4. pritisnuti dugme **Dodaj >>**, a zatim dugme **U redu**.

Dugme naredbe **Usporedi i spoji radne knjige** dodano je na alatnu traku za brzi pristup.

Postupak uspoređivanja dijeljenih radnih knjiga:

1. otvoriti originalnu radnu knjigu
2. na alatnoj traci za brzi pristup pritisnuti dugme naredbe **Usporedi i spoji radne knjige**
3. na dijaloškom okviru **Odaberite datoteke koje ćete spojiti u trenutnoj radnoj knjizi** odabrati jednu ili više potrebnih datoteka
4. pritisnuti dugme **U redu**.

U radnom listu su vidljive izvršene promjene, a dolaskom pokazivača miša na ćeliju s promjenom vidljivi su detalji promjena.

	A	B	C	D	E	F	G	H
1	Ime	Prezime	Odjel	Mjesto				
2	David	Perosi	Marketing	Split	vlasnik, 28.5.2011 22:00: Promjena ćelija D2 iz "Rjeka" u "Split".			
3	Nensi	Dugan	Marketing	Osijek				
4	Augustina	Horvat	Marketing	Osijek				
5	Vesna	Matko	Prodaja	Zagreb				
6	Vedran	Karamen	Marketing	Split				
7	Ivo	Ivanković	Marketing	Zadar				
8	Marko	Sretko	Marketing	Pula				

Promjene se mogu prihvatiti ili odbaciti. Jednostavan je način prihvaćanja promjena dvostruki pritisak mišem na ćeliju s evidentiranom promjenom.

7.3. Zaštita i sigurnost

Zaštita i sigurnost podataka radne knjige jako je važna, posebno ako su to povjerljivi i važni podaci ili ih rabi više korisnika u dijeljenoj radnoj knjizi.

Program *Excel* pruža nekoliko razina zaštite radi nadzora pristupa i promjene podataka: zaštitu cijele radne knjige, njezinih elemenata, tj. strukture i prozora, pojedinih radnih listova i pojedinih ćelija.

7.3.1. Postavljanje i uklanjanje lozinke za zaštitu datoteke

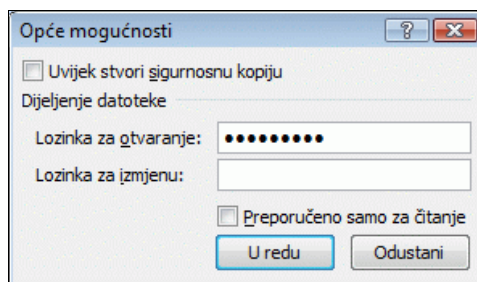
Zaštita radne knjige od gledanja i uređivanja postiže se postavljanjem lozinke datoteci prilikom njezina spremanja.

Postoje dvije vrste lozinke za zaštitu datoteke – radne knjige:

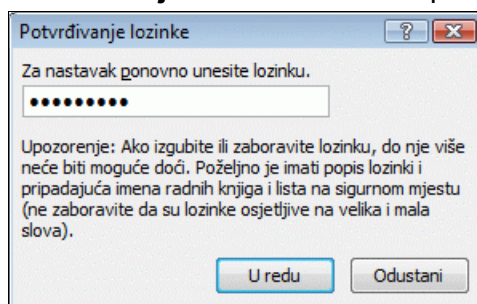
- lozinka za otvaranje – zaštitna lozinka za otvaranje radne knjige (zaštita od neovlaštenog otvaranja)
- lozinka za izmjenu – lozinka s pravom pisanja koja dopušta otvaranje zaštićene datoteke kao datoteke za čitanje, ali je spremanje izmjena dopušteno samo korisnicima koji su u radnu knjigu ušli pomoću lozinke.

Postupak je postavljanja lozinke za zaštitu radne knjige kod otvaranja:

1. pritisnuti *Datoteka* → *Spremi kao* → dugme *Alati* → **Opće mogućnosti**
2. u okvir **Lozinka za otvaranje** upisati lozinku za otvaranje radne knjige ili u okvir **Lozinka za izmjenu** upisati lozinku za izmjene

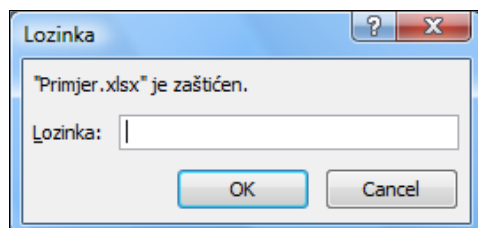

3. nakon pritiska dugmeta **U redu** ponoviti lozinku u okviru **Potvrđivanje lozinke** i dovršiti spremanje.

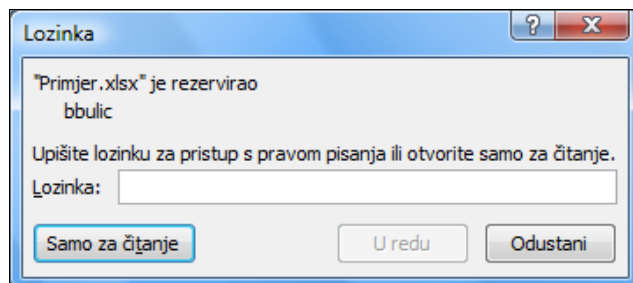

Kvalitetna se lozinka sastoji od najmanje osam znakova. Lozinka može uključivati praznine, simbole, brojeve i slova, a razlikuje velika i mala slova. Primjer je jake lozinke *Y6dh!et5*, a primjer slabe lozinke *House27*. Najbolja je lozinka koja se sastoji od 14 ili više znakova.

Kod otvaranja radne knjige kojoj je postavljena lozinka za otvaranje pojavljuje se okvir u koji treba unijeti lozinku. Ako se lozinka ne zna ili se zaboravi, ne postoji mogućnost otvaranja radne knjige ili uklanjanja zaštite.

Kod otvaranja radne knjige kojoj je postavljena lozinka za izmjenu pojavljuje se okvir za unos lozinke. Ako se lozinka ne zna, datoteka se može otvoriti samo za čitanje.

Za skidanje zaštite s datoteke, odnosno brisanje lozinke, treba u istom okviru gdje se ona i postavlja (*Datoteka* → *Spremi kao* → dugme *Alati* → **Opće mogućnosti**) tipkom [Del] izbrisati lozinku i spremiti tako promijenjenu radnu knjigu.

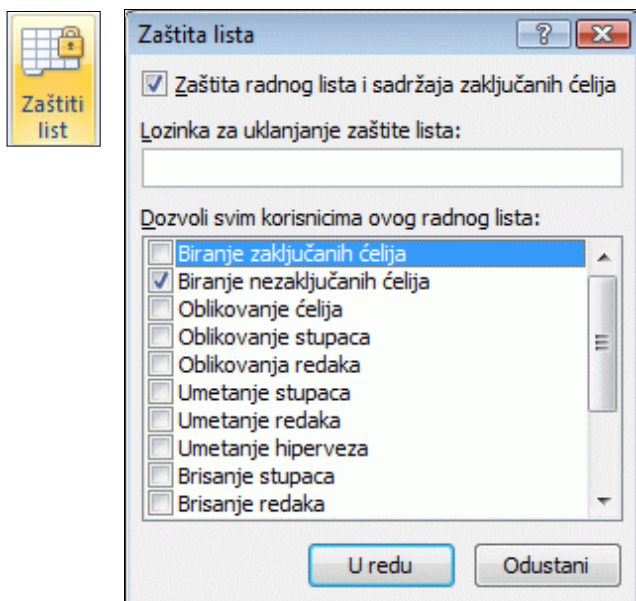
7.3.2. Zaštita ćelija i radnog lista

Uz cijelu radnu knjigu zaštititi se mogu i podaci, ćelije, objekti, scenariji, grafikoni na radnim listovima.

Prema osnovnim postavkama ćelije i ostali su objekti „zaključani“ (zaštićeni), ali zaštita nije djelotvorna dok nije uključena mogućnost **Zaštita radnog lista i sadržaja zaključanih ćelija** u dijaloškom okviru **Zaštita lista**.

Do tog okvira dolazi se odabirom:

- *Pregled* → *Promjene* → **Zaštiti list** ili
- *Polazno* → *Ćelije* → *Oblikuj* → **Zaštiti list**.

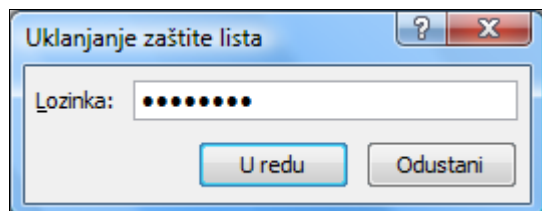

Na ponuđenom popisu uključuju se radnje i aktivnosti koje su dopuštene korisnicima radnog lista. Postavljanje lozinke za zaštitu moguće je, ali nije obvezno.

Uklanjanje zaštite radnog lista:

- *Pregled* → *Promjene* → **Ukloni zaštitu lista** ili
- *Polazno* → *Ćelije* → *Oblikuj* → **Ukloni zaštitu lista**.

Ako je postavljena lozinka, pojavljuje se okvir u koji je treba upisati.

Svaka ćelija u radnom listu prema osnovnim je postavkama „zaključana“ i spremna za zaštitu aktiviranjem naredbe za zaštitu radnog lista.

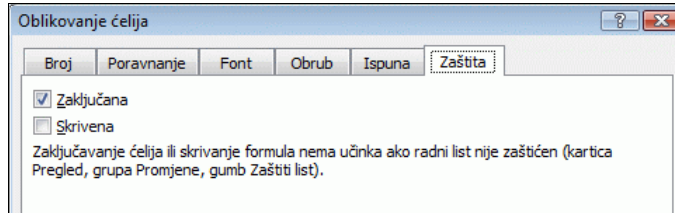
Zaštitom radnog lista zaštićuju se sve ćelije. Ako se pojedine ćelije žele ostaviti nezaštićenima, tako da se potrebni podaci mogu unositi ili mijenjati, tada te ćelije prvo treba „otključati“.

Zanimljivosti i napomene

Za brzo otključavanje ćelije može se koristiti naredba **Zaključaj ćeliju** (*Polazno* → *Ćelije* → *Oblikuj* → **Zaključaj ćeliju**).

Postupak je „otključavanja“ ćelija i zaštita ostalog dijela radnog lista:

1. označiti ćelije koje će biti nezaštićene
2. odabrati *Polazno* → *Ćelije* → *Oblikuj* → **Oblikovanje ćelija**
3. na kartici **Zaštita** isključiti mogućnost **Zaključana**

4. pritisnuti **U redu**
5. zaštititi ostale zaključane ćelije naredbom
  - *Polazno* → *Ćelije* → *Oblikuj* → **Zaštiti list** ili
  - *Pregled* → *Promjene* → **Zaštiti list**
6. ostaviti uključenu mogućnost **Biranje nezaključanih ćelija**, a ostale isključiti
7. pritisnuti dugme **U redu**.

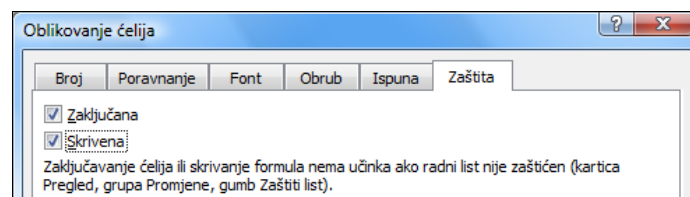
Po nezaštićenim se ćelijama može kretati i mijenjati im sadržaj, dok su ostale ćelije vidljive, ali nedostupne čak i za odabir.

Uklanjanje zaštite ćelija vrši se obrnutim postupkom od postavljanja zaštite.

7.3.3. Skrivanje i otkrivanje formula

U ćeliji je obično prikazan rezultat formule, dok je u traci formule vidljiva sama formula. Međutim, formula se može sakriti, tako da nije vidljiva niti u traci formule.

Mogućnost **Skrivena** na kartici **Zaštita** dijaloškog okvira **Oblikovanje ćelija** (*Polazno* → *Ćelije* → *Oblikuj* → **Oblikovanje ćelija**) omogućava skrivanje formule u traci formule aktivne ćelije.

Nakon uključivanja mogućnosti **Skrivena** potrebno je zaštititi radni list kako bi ta mogućnost bila učinkovita (*Polazno* → *Ćelije* → *Oblikuj* → **Zaštiti list**). Pri tome se može postaviti i lozinka za zaštitu lista.

Za otkrivanje formula, odnosno vraćanje prikaza formule u traci formule, potrebno je ukloniti zaštitu lista (*Polazno* → *Ćelije* → *Oblikuj* → **Ukloni zaštitu lista**), upisati lozinku ako je zaštita pojačana uporabom lozinke, a zatim isključiti mogućnost **Skrivena**.

7.4. Vježba: Evidentiranje promjena i zaštita podataka

1. Otvorite datoteku **11_Suradnja.xlsx**.
2. Omogućite praćenje promjena u radnoj knjizi.
3. U cjeniku promijenite nekoliko cijena i spremite promjene u datoteci.
4. Pregledajte promjene u radnom listu povijesti.
5. Prihvatite sve promjene.
6. Isključite mogućnost praćenja promjena.
7. Spremite i zatvorite datoteku.
8. Otvorite datoteku **12_Sigurnost.xlsx**.
9. Stavite datoteci zaštitnu lozinku za otvaranje: **Polaznik989**.
10. Zatvorite datoteku.
11. Ponovno je otvorite, uklonite lozinku i spremite promjene.
12. U radnom listu **Upit u cjenik** zaštitite cijeli radni list lozinkom **C28JkL67** osim ćelija A4:A6 koje prethodno otključajte. Dozvolite samo biranje nezaključanih ćelija.
13. U ćelije A4:A6 upišite šifre: 3703, 3092 i 3396.
14. U radnom listu **Formula** skrijte formule u rasponu ćelija B4:D6.
15. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

U ovom je poglavlju obrađeno:

- praćenje promjena u dijeljenoj radnoj knjizi
- uspoređivanje i spajanje promjena u dijeljenoj radnoj knjizi
- postavljanje i uklanjanje lozinke za zaštitu datoteke
- zaštita i uklanjanje zaštite ćelija i radnih listova
- skrivanje i otkrivanje formula.

Pitanja za polaznike

1. Za što se koriste stilovi tablica?
2. Kada se koristi prilagođeni ili korisnički oblik broja?
3. Kako se koristi boja kod korisničkog oblikovanja broja?
4. Koja se vrijednost dobije ako se datumu odredi oblik broja?
5. Čemu služi uvjetno oblikovanje?
6. Kamo se mogu premjestiti ili kopirati radni listovi?
7. Čemu služi podjela prozora radnog lista?
8. Što se postiže skrivanjem redaka, stupaca i radnih listova?
9. Kada se grafikonu dodaje sekundarna os?
10. Što se može oblikovati kod osi vrijednosti u grafikonu?
11. Koje se vrste adresa mogu koristiti u formuli?
12. Kada se primjenjuju miješane adrese?
13. Koja funkcija prikazuje trenutni datum?
14. Što prikazuje funkcija NOW?
15. Kako će se zaokružiti broj ako je drugi argument funkcija za zaokruživanje 0?
16. Kojom se funkcijom izračunava vrijednost mjesečne uplate za kredit?
17. Što znače PV i FV kod financijskih funkcija?
18. Koja je uloga funkcija VLOOKUP i HLOOKUP i u čemu se one razlikuju?
19. Po čemu se prepoznaju funkcije baze podataka?
20. Što su ugniježdene funkcije, koliko se razina ugniježđenih funkcija može rabiti i kojim redoslijedom se izvršavaju?
21. Što je zaokretna tablica?
22. Što je vrednovanje podatka i što se njime postiže?
23. Gdje se nalaze naredbe za pregledavanje i provjeru ispravnosti formula?
24. Čemu služe komentari?
25. Kako se imenuju ćelije ili rasponi ćelija i zašto?
26. Nabrojite neke mogućnosti posebnog lijepljenja.
27. Što je predložak i čemu služi?
28. Kako se povezuju podaci u radnim listovima, radnim knjigama i drugim programima?
29. Kako se uvoze podaci iz tekstne datoteke u program *Excel*?
30. Što je makronaredba i čemu služi?
31. Kako se izrađuje makronaredba?
32. Kada se koristi mogućnost praćenja promjena u radnom listu?
33. Kako se provodi sigurnost i zaštićuju podaci?

Prilog 1. Dodatna vježba

Želite kupiti automobil na kredit. Cijena automobila je 100.000,00 kn. Uzeli biste kredit u banci na pet godina po kamatnoj stopi od 6,5 % koji se otplaćuje u jednakim mjesečnim ratama.

Želite donijeti ispravnu odluku pa ćete se koristiti programom *Excel* za analizu kreditnog opterećenja.

- Otvorite novu datoteku i napravite ovu tablicu:

Iznos kredita	
Godišnja kamatna stopa	
Godine otplate	
Broj mjesečnih rata	
Iznos mjesečne rate	

- U tablicu upišite predložene kreditne uvjete.
- Uporabom funkcije PMT izračunajte koliki će biti iznos koji ćete mjesečno plaćati prema predloženim kreditnim uvjetima.
- U novome retku *Ukupno za otplatu* izračunajte ukupni iznos koji ćete uplatiti po ovome kreditu (Ukupno za otplatu = Mjesečna uplata*Broj mjesečnih rata).
- Dopunite rečenicu: Prema predloženim uvjetima moja mjesečna rata iznosila bi _____ kn, a banci bih tijekom otplate kredita uplatio/la ukupno _____ kn.
- Na istom radnom listu, počevši od ćelije D1, napravite ovu tablicu:

Plan otplate:

Mjesec	Kamata	Glavnica	Mjesečna uplata
1			
2			
3			
4			

- Broj mjeseci u stupcu D kopirajte zaključno do broja 60. To je broj vaših mjesečnih rata.
- Iznos kamate po pojedinom mjesecu izračunajte pomoću funkcije IPMT, a iznos otplate glavnice funkcijom PPMT. Prema potrebi uporabite apsolutno adresiranje.
- Izračunajte iznos mjesečne uplate tako da zbrojite iznose kamate i glavnice.
- Upisane formule kopirajte u sve retke tablice.
- U novom retku na kraju tablice zbrojite koliko ćete ukupno platiti za kamatu, koliko za glavnice, a koliko sveukupno.
- Dobiveni rezultat usporedite s vrijednostima upisanim u 5. zadatku.
- Linijским grafikonom prikazite kretanje iznosa kamate i glavnice za predloženi kredit. Naslov je grafikona *Plan otplate kredita*, naslov osi X *Mjesec*, a naslov osi Y *Iznos u kn*.
- Spremite datoteku pod imenom **13_Dodatna.xlsx**.

Još uvijek niste spremni donijeti odluku o kupnji automobila. Želite saznati i usporediti kreditne uvjete drugih banaka.

19. Na drugom radnom listu u rasponu A1:B5 prikažite podatke iz istog raspona s prvog lista (povezivanje formulom).
20. Kopirajte oblikovanje iz prve tablice.
21. Počevši od ćelije D1, napravite ovu tablicu:

Kamatna stopa	Broj mjesečnih rata			
	36	48	60	72
4,0%				
4,5%				
5,0%				
5,5%				
6,0%				
6,5%				
7,0%				
7,5%				
8,0%				

22. U ćeliji D2 izračunajte iznos mjesečne uplate na osnovi uvjeta iz ćelija B1:B4.
23. Uporabom analize „Što-ako“ (podatkovna tablica s dvije varijable) izračunajte iznose mjesečne uplate pod drugim uvjetima.
24. Odlučite se za najprihvatljiviji iznos i dopunite rečenicu: Prema zadanim uvjetima odabrao/la bih kredit po kamatnoj stopi _____% uz rok otplate _____ mjeseci.
25. Za odabrani kredit, na istom radnom listu, napravite plan otplate i izračunajte koliko ćete ukupno platiti banci.
26. Spremite promjene i zatvorite datoteku.

Prilog 2. Funkcije po kategorijama

Funkcija	Opis
Datumske i vremenske funkcije	
DATE	Vraća serijski broj zadanog datuma
DATEVALUE	Pretvara datum iz tekstnog oblika u serijski broj
DAY	Pretvara serijski broj u dan u mjesecu
DAYS360	Izračunava broj dana između dva datuma na temelju godine od 360 dana
EDATE	Vraća serijski broj datuma koji predstavlja navedeni broj mjeseci prije ili nakon datuma početka
EOMONTH	Vraća serijski broj posljednjeg dana u mjesecu prije ili nakon navedenog broja mjeseci
HOUR	Pretvara serijski broj u sat
MINUTE	Pretvara serijski broj u minutu
MONTH	Pretvara serijski broj u mjesec
NETWORKDAYS	Vraća broj cijelih radnih dana između dva datuma
NETWORKDAYS.INTL	Vraća broj svih radnih dana između dva datuma pomoću parametara koji određuju koji su dani vikenda i koliko ih ima.
NOW	Vraća serijski broj trenutnog datuma i vremena
SECOND	Pretvara serijski broj u sekundu
TIME	Vraća serijski broj zadanog vremena
TIMEVALUE	Pretvara vrijeme iz tekstnog oblika u serijski broj
TODAY	Vraća serijski broj današnjeg datuma
WEEKDAY	Pretvara serijski broj u dan u tjednu
WEEKNUM	Pretvara serijski broj u redni broj tjedna u godini
WORKDAY	Vraća serijski broj datuma prije ili nakon navedenog broja radnih dana
WORKDAY.INTL	Vraća redni broj datuma prije ili poslije određenog broja radnih dana pomoću parametara koji navode koji su i koliko je dana vikenda
YEAR	Pretvara serijski broj u godinu
YEARFRAC	Prikazuje dio godine koji predstavlja broj cijelih dana između argumenata start_date i end_date
Matematičke i trigonometrijske funkcije	
ABS	Vraća apsolutnu vrijednost broja
ACOS	Vraća arkus-kosinus broja
ACOSH	Vraća inverzni hiperbolički kosinus broja
AGGREGATE	Vraća zbroj na popisu ili u bazi podataka
ASIN	Vraća arkus-sinus broja
ASINH	Vraća inverzni hiperbolički sinus broja
ATAN	Vraća arkus-tangens broja
ATAN2	Vraća arkus-tangens iz x- i y- koordinata
ATANH	Vraća inverzni hiperbolički tangens broja
CEILING	Zaokružuje broj do najbližeg cijelog broja ili do najbližeg značajnog višekratnika
CEILING.PRECISE	Zaokružuje broj na najbliži cijeli broj ili najbliži višekratnik značajnosti. Broj se zaokružuje na veći bez obzira na predznak.
COMBIN	Vraća broj kombinacija za dani broj objekata
COS	Vraća kosinus broja
COSH	Vraća hiperbolički kosinus broja
DEGREES	Pretvara radijane u stupnjeve
EVEN	Zaokružuje broj do najbližega parnog cijelog broja
EXP	Vraća e na potenciju zadanog broja
FACT	Vraća faktorijel broja

Funkcija	Opis
FACTDOUBLE	Vraća dvostruki faktorijel broja
FLOOR	Zaokružuje broj naniže, prema nuli
FLOOR.PRECISE	Broj zaokružuje na najbliži manji cijeli broj ili najbliži višekratnik značajnosti. Broj se zaokružuje na manji bez obzira na predznak.
GCD	Vraća najveći zajednički djelitelj
INT	Zaokružuje broj do najbližega cijelog broja
ISO.CEILING	Vraća broj koji je zaokružen na najbliži veći cijeli broj ili najbliži višekratnik značajnosti.
LCM	Vraća najmanji zajednički množitelj
LN	Vraća prirodni logaritam broja
LOG	Vraća logaritam broja po navedenoj bazi
LOG10	Vraća logaritam broja po bazi 10
MDETERM	Vraća determinantu matrice polja
MINVERSE	Vraća inverznu matricu polja
MMULT	Vraća umnožak matrica iz dva polja
MOD	Vraća ostatak dijeljenja
MROUND	Vraća broj zaokružen na željeni množitelj
MULTINOMIAL	Vraća multinomni skup brojeva
ODD	Zaokružuje broj do najbližega neparnog cijelog broja
PI	Vraća vrijednost broja pi
POWER	Vraća rezultat broja podignutoga na potenciju
PRODUCT	Množi argumente
QUOTIENT	Vraća cjelobrojni dio dijeljenja
RADIANS	Pretvara stupnjeve u radijane
RAND	Vraća nasumični broj između 0 i 1
RANDBETWEEN	Vraća nasumični broj između navedenih brojeva
ROMAN	Pretvara arapske brojke u rimske, kao tekst
ROUND	Zaokružuje broj na određeni broj znamenki
ROUNDDOWN	Zaokružuje broj naniže, prema nuli
ROUNDUP	Zaokružuje broj od nule
SERIESSUM	Vraća zbroj potencijskog niza na temelju formule
SIGN	Vraća predznak broja
SIN	Vraća sinus danog kuta
SINH	Vraća hiperbolički sinus broja
SQRT	Vraća pozitivni drugi korijen
SQRTPI	Vraća drugi korijen od (broj * pi)
SUBTOTAL	Vraća podzbroj na popisu ili u bazi podataka
SUM	Zbraja argumente
SUMIF	Zbraja ćelije navedene po zadanom kriteriju
SUMIFS	Zbraja ćelije u rasponu koje zadovoljavaju višestruke kriterije
SUMPRODUCT	Vraća zbroj umnožaka odgovarajućih komponenti polja
SUMSQ	Vraća zbroj kvadrata argumenata
SUMX2MY2	Vraća zbroj razlike kvadrata odgovarajućih vrijednosti u dva polja
SUMX2PY2	Vraća zbroj zbroja kvadrata odgovarajućih vrijednosti u dva polja
SUMXMY2	Vraća zbroj kvadrata razlike odgovarajućih vrijednosti u dva polja
TAN	Vraća tangens broja
TANH	Vraća hiperbolički tangens broja
TRUNC	Odbacuje decimalni dio broja pretvarajući ga u cijeli broj
Statističke funkcije	
AVEDEV	Vraća prosjek apsolutnih odstupanja točaka podataka od njihovih srednjih vrijednosti
AVERAGE	Vraća prosjek argumenata
AVERAGEA	Vraća prosjek argumenata, uključujući brojeve, tekst i logičke vrijednosti
AVERAGEIF	Vraća prosjek (aritmetičku sredinu) svih ćelija koje zadovoljavaju zadanl kriterij
AVERAGEIFS	Vraća prosjek (aritmetičku sredinu) svih ćelija koje zadovoljavaju višestruke kriterije

Funkcija	Opis
BETA.DIST	Vraća funkciju kumulativne beta-raspodjele
BETA.INV	Vraća inverziju kumulativne funkcije raspodjele za navedenu beta-raspodjelu
BINOM.DIST	Vraća pojedine binomne izraze raspodjele vjerojatnosti
BINOM.INV	Vraća najmanju vrijednost za koju je kumulativna binomna raspodjela manja od ili jednaka vrijednosti kriterija
CHISQ.DIST	Vraća kumulativnu beta-funkciju gustoće vjerojatnosti
CHISQ.DIST.RT	Vraća vjerojatnost hi-kvadratne distribucije
CHISQ.INV	Vraća kumulativnu beta-funkciju gustoće vjerojatnosti
CHISQ.INV.RT	Vraća inverziju vjerojatnosti hi-kvadratne distribucije jednokratnog događaja
CHISQ.TEST	Vraća test nezavisnosti.
CONFIDENCE.NORM	Vraća interval pouzdanosti za srednju vrijednost populacije.
CONFIDENCE.T	Vraća interval pouzdanosti za srednju vrijednost populacije pomoću Studentove t-distribucije
CORREL	Vraća koeficijent korelacije između dva skupa podataka
COUNT	Prebrojava koliko ima brojeva na popisu argumenata
COUNTA	Prebrojava koliko ima vrijednosti na popisu argumenata
COUNTBLANK	Broji prazne ćelije u rasponu
COUNTIF	Broji ćelije u rasponu koje nisu prazne i koje zadovoljavaju zadani kriterij
COUNTIFS	Primjenjuje kriterije na ćelije u više raspona i broji koliko su puta ispunjeni svi kriteriji
COVARIANCE.P	Vraća kovarijancu, prosjek umnožaka uparenih devijacija
COVARIANCE.S	Vraća kovarijancu uzorka, prosjek odstupanja umnoška za svaki par točaka podataka u dva skupa podataka
DEVSQ	Vraća zbroj kvadrata odstupanja
EXPON.DIST	Vraća eksponencijalnu raspodjelu
F.DIST	Vraća F-raspodjelu vjerojatnosti
F.DIST.RT	Vraća F-distribuciju vjerojatnosti
F.INV	Vraća inverznu F-raspodjelu vjerojatnosti
F.INV.RT	Vraća inverziju F-raspodjelu vjerojatnosti.
F.TEST	Vraća rezultat F-testa
FISHER	Vraća Fisherovu transformaciju
FISHERINV	Vraća inverznu Fisherovu transformaciju
FORECAST	Vraća vrijednost na linearnom trendu
FREQUENCY	Vraća raspodjelu frekvencija kao okomito polje
GAMMA.DIST	Vraća gama-raspodjelu
GAMMA.INV	Vraća inverziju kumulativne gama-raspodjele
GAMMALN	Vraća prirodni logaritam gama-funkcije, $\Gamma(x)$
GAMMALN.PRECISE	Vraća prirodni logaritam gama-funkcije, $\Gamma(x)$
GEOMEAN	Vraća geometrijsku sredinu
GROWTH	Vraća vrijednost na eksponencijalnom trendu
HARMEAN	Vraća harmonijsku srednju vrijednost
HYPGEOM.DIST	Vraća hipergeometrijsku raspodjelu
INTERCEPT	Vraća sjecište crte linearne regresije
KURT	Vraća kurtosis skupa podataka
LARGE	Vraća k-tu vrijednost po veličini u skupu podataka
LINEST	Vraća parametre linearnog trenda
LOGEST	Vraća parametre eksponencijalnog trenda
LOGNORM.DIST	Vraća kumulativnu normalnu logaritamsku raspodjelu
LOGNORM.INV	Vraća inverziju kumulativne normalne logaritamske raspodjele
MAX	Vraća najveću vrijednost na popisu argumenata
MAXA	Vraća najveću vrijednost na popisu argumenata, uključujući brojeve, tekst i logičke vrijednosti
MEDIAN	Vraća medijan danih brojeva
MIN	Vraća najmanju vrijednost na popisu argumenata
MINA	Vraća najmanju vrijednost na popisu argumenata, uključujući brojeve, tekst i logičke vrijednosti

Funkcija	Opis
MODE.MULT	Vraća okomiti raspon vrijednosti koje se najčešće pojavljuju odnosno ponavljaju u zadanom polju ili rasponu podataka
MODE.SNGL	Vraća najčešću vrijednost u skupu podataka
NEGBINOM.DIST	Vraća negativnu binomnu raspodjelu
NORM.DIST	Vraća normalnu kumulativnu raspodjelu
NORM.INV	Vraća inverznu normalnu kumulativnu raspodjelu
NORM.S.DIST	Vraća standardnu normalnu kumulativnu raspodjelu
NORM.S.INV	Vraća inverznu standardnu normalnu kumulativnu raspodjelu
PEARSON	Vraća koeficijent korelacije Pearsonovog produkta momenta
PERCENTILE.EXC	Vraća k-ti percentil vrijednosti u rasponu, pri čemu je k u rasponu 0..1, isključujući te dvije vrijednosti
PERCENTILE.INC	Vraća k-ti percentil vrijednosti u rasponu
PERCENTRANK.EXC	Vraća položaj vrijednosti u skupu podataka kao postotak (0..1, isključujući te dvije vrijednosti) skupa podataka
PERCENTRANK.INC	Vraća položaj postotka vrijednosti u skupu podataka
PERMUT	Vraća broj permutacija za dani broj objekata
POISSON.DIST	Vraća Poissonovu raspodjelu
PROB	Vraća vjerojatnost da su vrijednosti u rasponu između dvije granice
QUARTILE.EXC	Vraća kvartil skupa podataka na temelju vrijednosti percentila od 0..1, isključujući te dvije vrijednosti
QUARTILE.INC	Vraća kvartil skupa podataka
RANK.AVG	Vraća položaj broja na popisu brojeva
RANK.EQ	Vraća položaj broja na popisu brojeva
RSQ	Vraća kvadrat Pearsonovog produkt-momenta korelacijskog koeficijenta kroz točke podataka
SKEW	Vraća asimetriju raspodjele
SLOPE	Vraća nagib pravca linearne regresije
SMALL	Vraća k-tu najmanju vrijednost u skupu podataka
STANDARDIZE	Vraća normaliziranu vrijednost
STDEV.P	Izračunava standardnu devijaciju na temelju cijele populacije
STDEV.S	Procjenjuje standardnu devijaciju na temelju uzorka
STDEVA	Procjenjuje standardnu devijaciju na temelju uzorka, uključujući brojeve, tekst i logičke vrijednosti
STDEVPA	Izračunava standardnu devijaciju na temelju cijele populacije, uključujući brojeve, tekst i logičke vrijednosti
STEYX	Vraća standardnu pogrešku predviđene y-vrijednosti za svaki x u regresiji
T.DIST	Vraća točke postotka (vjerojatnost) za Studentovu t-raspodjelu
T.DIST.2T	Vraća točke postotka (vjerojatnost) za Studentovu t-raspodjelu
T.DIST.RT	Vraća Studentovu t-raspodjelu
T.INV	Vraća t-vrijednost Studentove t-raspodjele kao funkciju vjerojatnosti i stupnjeva slobode
T.INV.2T	Vraća inverziju Studentove t-raspodjele
TREND	Vraća vrijednosti na linearnom trendu
TRIMMEAN	Vraća srednju vrijednost unutrašnjosti skupa podataka
T.TEST	Vraća vjerojatnost povezanu sa Studentovim t-testom
VAR.P	Izračunava varijancu na temelju cijele populacije
VAR.S	Procjenjuje varijancu na temelju uzorka
VARA	Procjenjuje varijancu na temelju uzorka, uključujući brojeve, tekst i logičke vrijednosti
VARPA	Izračunava varijancu na temelju cijele populacije, uključujući brojeve, tekst i logičke vrijednosti
WEIBULL.DIST	Vraća Weibullovu raspodjelu
Z.TEST	Vraća vrijednost jednokrake vjerojatnosti z-testa
Tekstne funkcije	
ASC	Mijenja engleske ili katakana znakove pune širine (dvobitne) u znakovnom nizu u znakove pola širine (jednobitne)

Funkcija	Opis
BAHTTEXT	Pretvara broj u tekst, rabeći oblik valute ₺ (baht)
CHAR	Vraća znak naveden kodnim brojem
CLEAN	Iz teksta uklanja sve znakove koji se ne mogu ispisati
CODE	Vraća brojčani kôd za prvi znak u tekstnom nizu
CONCATENATE	Spaja nekoliko tekstnih stavki u jednu tekstnu stavku
DOLLAR	Pretvara broj u tekst rabeći oblik valute \$ (dolar)
EXACT	Provjerava jesu li dvije tekstne vrijednosti identične
FIND, FINDB	Pronalazi jednu tekstnu vrijednost u drugoj (razlikuje velika i mala slova)
FIXED	Oblikuje broj kao tekst s fiksnim brojem decimala
JIS	Mijenja engleska slova ili katakana znakove pola širine (jednobitne) u znakovnom nizu u znakove pune širine (dvobitne)
LEFT, LEFTB	Vraća krajnje lijeve znakove iz tekstne vrijednosti
LEN, LENB	Vraća broj znakova u tekstnom nizu
LOWER	Pretvara tekst u mala slova
MID, MIDB	Vraća određeni broj znakova iz tekstnog niza počevši od položaja koje se odredi
PHONETIC	Izdvađa fonetske (furigana) znakove iz tekstnog niza
PROPER	Pretvara prvo slovo u svakoj riječi u tekstnoj vrijednosti u veliko slovo
REPLACE, REPLACEB	Mijenja znakove u tekstu
REPT	Ponavlja tekst zadani broj puta
RIGHT, RIGHTB	Vraća krajnje desne znakove iz tekstne vrijednosti
SEARCH, SEARCHB	Traži jednu tekstualnu vrijednost u drugoj (ne razlikuje velika i mala slova)
SUBSTITUTE	Zamjenjuje stari tekst novim u tekstnom nizu
T	Pretvara svoje argumente u tekst
TEXT	Oblikuje broj i pretvara ga u tekst
TRIM	Uklanja razmake iz teksta
UPPER	Pretvara tekst u velika slova
VALUE	Pretvara tekstni argument u broj
Financijske funkcije	
ACCRINT	Vraća naraslu kamatu za vrijednosnicu po kojoj se kamata isplaćuje periodično
ACCRINTM	Vraća naraslu kamatu za vrijednosnicu po kojoj se kamata isplaćuje po dospelju
AMORDEGRC	Vraća amortizaciju za svako obračunsko razdoblje uporabom koeficijenta amortizacije
AMORLINC	Vraća amortizaciju za svako obračunsko razdoblje
COUPDAYBS	Vraća broj dana od početka kuponskog razdoblja do datuma plaćanja
COUPDAYS	Vraća broj dana u kuponskom razdoblju koje sadrži datum plaćanja
COUPDAYSNC	Vraća broj dana od datuma plaćanja do sljedećega kuponskog datuma
COUPNCD	Vraća sljedeći kuponski datum nakon datuma plaćanja
COUPNUM	Vraća broj kupona plativih između datuma plaćanja i datuma dospelja
COUPPCD	Vraća prethodni kuponski datum prije datuma plaćanja
CUMIPMT	Vraća kumulativnu kamatu plaćenu između dva razdoblja
CUMPRINC	Vraća kumulativnu glavnica na zajam, plaćenu između dva razdoblja
DB	Vraća amortizaciju sredstava za navedeno razdoblje pomoću degresivne metode amortizacije
DDB	Vraća amortizaciju sredstava za navedeno razdoblje pomoću dvostruke stope za degresivnu metodu amortizacije ili neke druge metode koja se navede
DISC	Vraća eskontnu stopu za vrijednosnicu
DOLLARDE	Pretvara cijenu u dolarima izraženu kao razlomak u cijenu u dolarima izraženu kao decimalni broj
DOLLARFR	Pretvara cijenu u dolarima izraženu kao decimalni broj u cijenu u dolarima izraženu kao razlomak
DURATION	Vraća godišnje trajanje vrijednosnice s periodičnim isplatama kamata
EFFECT	Vraća efektivnu godišnju kamatnu stopu
FV	Vraća buduću vrijednost ulaganja
FVSCHEDULE	Vraća buduću vrijednost početne glavnice nakon primjene niza složenih kamatnih stopa

Funkcija	Opis
INTRATE	Vraća kamatnu stopu za otplaćenu vrijednosnicu
IPMT	Vraća isplatu kamata ulaganja za dano razdoblje
IRR	Vraća internu stopu profitabilnosti za niz novčanih tokova
ISPMT	Izračunava kamatu plaćenu tijekom određenog razdoblja ulaganja
MDURATION	Vraća Macauleyevo izmijenjeno trajanje za vrijednosnicu s pretpostavljenom nominalnom vrijednosti od 100 kn
MIRR	Vraća internu stopu profitabilnosti gdje se pozitivni i negativni novčani tijekom financiraju prema različitim stopama
NOMINAL	Vraća nominalnu godišnju kamatnu stopu
NPV	Vraća sadašnju neto vrijednost ulaganja na temelju niza periodičkih novčanih tijekom i eskontne stope
ODDFPRICE	Vraća cijenu po 100 kn nominalne vrijednosti vrijednosnice s prvim neparnim razdobljem
ODDFYIELD	Vraća dobitak vrijednosnice s neparnim prvim razdobljem
ODDLPRICE	Vraća cijenu za vrijednosnicu nominalne vrijednosti 100 kn s posljednjim neparnim razdobljem
ODDLYIELD	Vraća dobit vrijednosnice s neparnim posljednjim razdobljem
PMT	Vraća periodičku isplatu za rentu
PPMT	Vraća isplatu na glavnici ulaganja za dano razdoblje
PRICE	Vraća cijenu za vrijednosnicu nominalne vrijednosti 100 kn koja daje periodičku kamatu
PRICEDISC	Vraća cijenu za eskontiranu vrijednosnicu nominalne vrijednosti 100 kn
PRICEMAT	Vraća cijenu za vrijednosnicu nominalne vrijednosti 100 kn koja daje kamate po dospijeću
PV	Vraća sadašnju vrijednost ulaganja
RATE	Vraća kamatnu stopu za razdoblje rente
RECEIVED	Vraća primljenu količinu po dospijeću za otplaćenu vrijednosnicu
SLN	Vraća linearnu amortizaciju sredstva za jedno razdoblje
SYD	Vraća amortizaciju izračunatu metodom zbroja znamenki godina za sredstvo za navedeno razdoblje
TBILLEQ	Vraća dobitak jednak obveznici za blagajnički zapis
TBILLPRICE	Vraća cijenu za 100 kn nominalne vrijednosti za blagajnički zapis
TBILLYIELD	Vraća doprinos za blagajnički zapis
VDB	Vraća amortizaciju sredstava za navedeno ili djelomično razdoblje pomoću metode degresivne amortizacije
XIRR	Vraća unutrašnju stopu prinosa za plan gotovinskih tijekom koji ne moraju biti periodički
XNPV	Vraća sadašnju neto-vrijednost za planirane gotovinske tijekom koji ne moraju biti periodički
YIELD	Vraća dobitak na vrijednosnicu koja daje periodičku kamatu
YIELDDISC	Vraća godišnju dobit za eskontiranu vrijednosnicu, na primjer za blagajnički zapis
YIELDMAT	Vraća godišnju dobit vrijednosnice za koju se kamata isplaćuje po dospijeću
Funkcije referenci i pretraživanja	
ADDRESS	Vraća referencu kao tekst jednoj ćeliji u radnom listu
AREAS	Vraća broj područja u referenci
CHOOSE	Odabire vrijednost s popisa vrijednosti
COLUMN	Vraća broj stupca reference
COLUMNS	Vraća broj stupaca u referenci
GETPIVOTDATA	Vraća podatke spremljene u izvješću zaokretne tablice
HLOOKUP	Traži u gornjem retku polja i vraća vrijednost označene ćelije
HYPERLINK	Stvara prečac ili skok koji otvara dokument spremljen na mrežnom poslužitelju, intranetu ili internetu
INDEX	Rabi indeks kako bi odabrao vrijednost iz reference ili polja
INDIRECT	Vraća referencu označenu tekstnom vrijednosti

Funkcija	Opis
LOOKUP	Traži vrijednosti u vektoru ili polju
MATCH	Traži vrijednosti u referenci ili polju
OFFSET	Vraća pomak reference od zadane reference
ROW	Vraća broj retka reference
ROWS	Vraća broj redaka u referenci
RTD	Dohvaća podatke u stvarnom vremenu iz programa koji podržava COM-automatizaciju. (Automatizacija je način rada s objektima iz druge aplikacije ili razvojnog alata. Prije poznata pod nazivom OLE-automatizacija, automatizacija je industrijski standard i značajka Component Object Modela (COM).)
TRANSPOSE	Vraća transponiranu vrijednost polja
VLOOKUP	Traži u prvom stupcu polja i prelazi preko retka kako bi vratio vrijednost ćelije

Logičke funkcije

AND	Vraća TRUE ako su svi argumenti TRUE
FALSE	Vraća logičku vrijednost FALSE
IF	Određuje logički test za izvođenje
IFERROR	Vraća određenu vrijednost ako se formula vrednuje kao pogreška; u suprotnom prikazuje rezultat formule
NOT	Mijenja logičku vrijednost svojih argumenta
OR	Vraća TRUE ako je vrijednost barem jednog argumenta TRUE
TRUE	Vraća logičku vrijednost TRUE

Funkcije baze podataka

Microsoft Excel uključuje funkcije radnog lista koje analiziraju podatke spremljene u popise ili baze podataka. Svaka od tih funkcija, zajednički nazvanih D-funkcije (*Dfunctions*), rabi tri argumenta: bazu podataka, polje i kriterije. Ti argumenti upućuju na raspone u radnom listu koje funkcija rabi.

DAVERAGE	Vraća srednju vrijednost označenih unosa u bazi podataka
DCOUNT	Broji ćelije koje sadrže brojeve u bazi podataka
DCOUNTA	Broji ćelije u bazi podataka koje nisu prazne
DGET	Izdvađa iz baze podataka jedan slog koji zadovoljava navedeni kriterij
DMAX	Vraća maksimalnu vrijednost iz označenih unosa u bazi podataka
DMIN	Vraća minimalnu vrijednost iz označenih unosa u bazi podataka
DPRODUCT	Množi vrijednosti u pojedinom polju slogova koji zadovoljavaju kriterij u bazi podataka
DSTDEV	Procjenjuje standardnu devijaciju na temelju uzorka odabranih unosa u bazi podataka
DSTDEVP	Izračunava standardnu devijaciju na temelju cijele populacije odabranih unosa u bazi podataka
DSUM	Zbraja brojeve u stupcu polja slogova u bazi podataka koji zadovoljavaju kriterij
DVAR	Procjenjuje varijancu na temelju uzorka iz odabranih unosa u bazi podataka
DVARP	Izračunava varijancu na temelju cijele populacije odabranih unosa u bazi podataka

Informacijske funkcije

CELL	Vraća informacije o oblikovanju, mjestu ili sadržaju ćelije
ERROR.TYPE	Vraća broj koji odgovara vrsti pogreške
INFO	Vraća informacije o trenutačnoj radnog okolini
ISBLANK	Vraća TRUE ako je vrijednost prazna
ISERR	Vraća TRUE ako je vrijednost bilo koja vrijednost pogreške osim #N/A
ISERROR	Vraća TRUE ako je vrijednost bilo koja vrijednost pogreške
ISEVEN	Vraća TRUE ako je broj paran
ISLOGICAL	Vraća TRUE ako je vrijednost logička vrijednost
ISNA	Vraća TRUE ako je vrijednost pogreške #N/A
ISNONTEXT	Vraća TRUE ako vrijednost nije tekst

Funkcija	Opis
ISNUMBER	Vraća TRUE ako je vrijednost broj
ISODD	Vraća TRUE ako je broj neparan
ISREF	Vraća TRUE ako je vrijednost referenca
ISTEXT	Vraća TRUE ako je vrijednost tekst
N	Vraća vrijednost pretvorenu u broj
NA	Vraća vrijednost pogreške #N/A
TYPE	Vraća broj koji označava vrstu podataka vrijednosti
Tehničke (inženjerske) funkcije	
BESSELI	Prikazuje promijenjenu Besselovu funkciju $I_n(x)$
BESSELJ	Prikazuje Besselovu funkciju $J_n(x)$
BESSELK	Prikazuje promijenjenu Besselovu funkciju $K_n(x)$
BESSELY	Prikazuje Besselovu funkciju $Y_n(x)$
BIN2DEC	Pretvara binarni broj u decimalni
BIN2HEX	Pretvara binarni broj u heksadecimalni
BIN2OCT	Pretvara binarni broj u oktalni
COMPLEX	Pretvara realne i imaginarne koeficijente u kompleksan broj
CONVERT	Pretvara broj iz jednoga mjernog sustava u drugi
DEC2BIN	Pretvara decimalni broj u binarni
DEC2HEX	Pretvara decimalni broj u heksadecimalni
DEC2OCT	Pretvara decimalni broj u oktalni
DELTA	Provjerava jesu li dvije vrijednosti jednake
ERF	Vraća funkciju pogreške
ERF.PRECISE	Vraća funkciju pogreške
ERFC	Vraća komplementarnu funkciju pogreške
ERFC.PRECISE	Prikazuje komplementarnu funkciju ERF integriranu od x do beskonačno
GESTEP	Ispituje je li broj veći od vrijednosti praga
HEX2BIN	Pretvara heksadecimalni broj u binarni
HEX2DEC	Pretvara heksadecimalni broj u decimalni
HEX2OCT	Pretvara heksadecimalni broj u oktalni
IMABS	Vraća apsolutnu vrijednost (modul) kompleksnog broja
IMAGINARY	Vraća imaginarni koeficijent kompleksnog broja
IMARGUMENT	Vraća theta-argument, kut izražen u radijanima
IMCONJUGATE	Vraća kompleksno konjugiranu vrijednost kompleksnog broja
IMCOS	Vraća kosinus kompleksnog broja
IMDIV	Vraća kvocijent dva kompleksna broja
IMEXP	Vraća eksponent kompleksnog broja
IMLN	Vraća prirodni logaritam kompleksnog broja
IMLOG10	Vraća logaritam po bazi 10 kompleksnog broja
IMLOG2	Vraća logaritam po bazi 2 kompleksnog broja
IMPOWER	Vraća kompleksni broj na cjelobrojnu potenciju
IMPRODUCT	Vraća umnožak dva kompleksna broja
IMREAL	Vraća realni koeficijent kompleksnog broja
IMSIN	Vraća sinus kompleksnog broja
IMSQRT	Vraća drugi korijen kompleksnog broja
IMSUB	Vraća razliku između dva kompleksna broja
IMSUM	Vraća zbroj kompleksnih brojeva
OCT2BIN	Pretvara oktalni broj u binarni
OCT2DEC	Pretvara oktalni broj u decimalni
OCT2HEX	Pretvara oktalni broj u heksadecimalni

Funkcija	Opis
Funkcije kocke	
CUBEKPIMEMBER	Vraća naziv, svojstvo i mjeru ključnog pokazatelja uspješnosti (KPI) i prikazuje naziv i svojstvo u ćeliji. KPI je kvantificirajuća mjera, kao i ukupni mjesečni profit ili tromjesečni promet zaposlenika rabljen za nadzor uspješnosti organizacije.
CUBEMEMBER	Vraća član ili n-torku iz hijerarhije kocke. Rabi se za provjeru postoji li u kocki određeni član ili n-torka.
CUBEMEMBERPROPERTY	Vraća vrijednost svojstva člana u kocki. Rabi se za provjeru postoji li u kocki naziv člana i za vraćanje određenog svojstva tog člana.
CUBERANKEDMEMBER	Vraća n-ti član ili rangirani član u skupu. Rabi se za vraćanje jednog elemenata u skupu ili više njih, poput prvih deset zaposlenika po uspješnosti prodaje ili deset najboljih studenata.
CUBESET	Određuje izračunati skup članova ili n-torki slanjem izraza skupa u kocku na poslužitelju koji stvara skup i zatim ga vraća u <i>Microsoft Office Excel</i> .
CUBESETCOUNT	Vraća broj stavki u skupu
CUBEVALUE	Vraća agregiranu vrijednost iz datoteke kocke
Funkcije dodataka i automatizacije	
Te se funkcije učitavaju pomoću dodataka (dodatak je dodatni program koji paketu <i>Microsoft Office</i> dodaje posebne naredbe ili značajke).	
CALL	Poziva proceduru u biblioteci dinamičkih veza ili kodnom resursu
EUROCONVERT	Pretvara broj u eure, iz eura u valutu članice euro-zone ili iz jedne valute članice euro-zone u drugu, pri čemu se kao posrednik rabi euro (triangulacija)
REGISTER.ID	Vraća ID-oznaku registra određene biblioteke dinamičkih veza (<i>dynamic link library - DLL</i>) ili prethodno registrirani resurs koda
SQL.REQUEST	Povezuje se s vanjskim izvorom podataka i izvodi upit s radnog lista, a zatim vraća rezultat u obliku matrice, a da ne morate programirati s makronaredbama
Funkcije kompatibilnosti	
Te su funkcije zamijenjene novim funkcijama koje nude veću točnost i čiji nazivi bolje upućuju na njihov način upotrebe. Iako su i dalje dostupne radi kompatibilnosti sa starijim verzijama, preporuka je da se od sada koriste nove funkcije jer te funkcije možda neće biti dostupne u sljedećim inačicama programa <i>Excel</i> .	
BETADIST	Vraća funkciju kumulativne beta-raspodjele
BETAINV	Vraća inverziju kumulativne funkcije raspodjele za navedenu beta-raspodjelu
BINOMDIST	Vraća pojedine binomne izraze raspodjele vjerojatnosti
CHIDIST	Vraća vjerojatnost hi-kvadratne raspodjele
CHIINV	Vraća inverziju vjerojatnosti hi-kvadratne raspodjele jednokratnog događaja
CHITEST	Vraća test nezavisnosti
CONFIDENCE	Vraća interval pouzdanosti za srednju vrijednost populacije
COVAR	Vraća kovarijancu, prosjek umnožaka uparenih devijacija
CRITBINOM	Vraća najmanju vrijednost za koju je kumulativna binomna distribucija manja od ili jednaka vrijednosti kriterija
EXPONDIS	Vraća eksponencijalnu raspodjelu
FDIST	Vraća F-raspodjelu vjerojatnosti
FINV	Vraća inverziju F-raspodjele vjerojatnosti
FTEST	Vraća rezultat F-testa
GAMMADIST	Vraća gama-raspodjelu
GAMMAINV	Vraća inverziju kumulativne gama-raspodjele
HYPGEOMDIST	Vraća hipergeometrijsku raspodjelu
LOGINV	Vraća inverziju funkcije normalne logaritamske kumulativne raspodjele
LOGNORMDIST	Vraća kumulativnu normalnu logaritamsku raspodjelu
MODE	Vraća najčešću vrijednost u skupu podataka
NEGBINOMDIST	Vraća negativnu binomnu raspodjelu

Funkcija	Opis
NORMDIST	Vraća normalnu kumulativnu raspodjelu
NORMINV	Vraća inverznu normalnu kumulativnu raspodjelu
NORMSDIST	Vraća standardnu normalnu kumulativnu raspodjelu
NORMSINV	Vraća inverznu standardnu normalnu kumulativnu raspodjelu
PERCENTILE	Vraća k-ti percentil vrijednosti u rasponu
PERCENTRANK	Vraća rang postotka vrijednosti u skupu podataka
POISSON	Vraća Poissonovu raspodjelu
QUARTILE	Vraća kvartil skupa podataka
RANK	Vraća rang broja na popisu brojeva
STDEV	Procjenjuje standardnu devijaciju na temelju uzorka
STDEVP	Izračunava standardnu devijaciju na temelju cijele populacije
TDIST	Vraća Studentovu t-raspodjelu
TINV	Vraća inverziju Studentove t-raspodjele
TTEST	Vraća vjerojatnost povezanu sa Studentovim t-testom
VAR	Procjenjuje varijancu na temelju uzorka
VARP	Izračunava varijancu na temelju cijele populacije
WEIBULL	Vraća Weibullovu raspodjelu
ZTEST	Vraća vrijednost jednokrake vjerojatnosti z-testa

Bilješke: